

vt dicit albuma. Si aer fuerit nimis calidus. calor naturalis euaporabit aptis poris. si nimis frigidus suffocabit plantam. prima duo sunt necessaria ad plantae generationem. secunda duo necessaria ad eius nutrimentum et conseruationem. Item species et plantae debiles que crescunt in montibus ad uescendum sunt minus delectabiles. et ad digerendum fructus habent duriores. et hoc propter uehementem coagulationem per calorem agentem in humiditatem. et ideo tales fructus non multum sunt nutritibiles. vt dicit Aristo. quia vt dicit Albuma. quanto planta est magis medicinalis. tanto minus nutrit. Item loca a sole remota non erunt plantarum multarum. sicut nec animalium fecunditatis multe est in talibus locis (vt dicit Aristo) cuius ratio est. vt dicit albuma. quia illi qui sunt directe sub septentrione. habent diem continue per dimidium annum. per reliquum autem noctem. ibi ergo raro crescit planta vel animal. in estate non potest propter continuationem caliditatis. in hieme uero non potest propter continuationem frigoris. et ideo vt dicit Aristoteles. planta ibi generata non habet vires foliorum neque fructuum propter defectum caloris agentis in vno tempore anni et propter superfluitatem in alio. Item arbor multarum sapientiarum multum habet de humoribus vnicuique. et tunc se mouent ille vapor vnicuique per calorem proprium. cooperante calore stellarum digeritur. et conuertitur in substantiam plantae que ei inseritur. unde illam digestionem operatur calor vitalis implendo cum calore extrinseco cooperante et crescit planta insita gracilis et extensa sursum. unde proprium est plantae multum spinose. vt in ea fiat insertio alterius speciei. et hoc dicit albuma. quia habet multum humorum attractum ab exteriori calore inunctuosum et ita coagulationem exsibilis a colore interiori in plumbus locis. ita quod pars eius superior cum expellitur est subtilior et penetrabilior per quam potest aperire multos poros plantae et ipsos ingredi et ipsam incorporare et consolidare plantae inferiori. Item planta que inseritur plantam siue ueternam cui inseritur transmutat in suam speciem. et non econuerso. cuius ratio est (vt alii redus dicit) quia inferior planta mouet superiorem per humorem et calorem quem ei transmittit. sed superior humorum attractum. vltimus dicitur et decoquit et in naturam suam conuertitur et postea virtutem suam in inferiorem transmittit et alterat illam cui inserta fuerit et conuertit eam in suam naturam et speciem. Item quibus species sunt generationis plantae (vt dicit

Aristo.) scilicet ex semine et putredine / ex humore aque. ex plantatione. et ex vnius in aliam in fertione. Item sunt arbores et plantae que producant fructum ante folia (vt dicit Aristo.) sicut ille que habent multum humorum vnicuique materialem ad fructum. quem vt digessent calor naturalis simul cum calore solari cito maturabit fructum. et ille humor vnicuique abundans prohibet humorum inunctuosum scilicet aquosum materialem ad folia ne ascendat aut in folia prorumpat ante fructum in tali planta. Item quedam citius producant folia quam fructum et hoc propter defectum et paucitatem humorum vnicuique et abundantiam humorum aquei materialis ad folia. quem calor solaris citius attrahit ad locum productionis foliorum quam vnicuique humorum ad productionem fructuum. et ideo tardatur maturatio humorum vnicuique materialis ad fructum et fit processio foliorum. Item quaedam simul producant folia cum fructu. vt sunt ille que habent predictos humores multos et proportionales et calorem interiorum et exteriorum calore solis in aere equaliter operantem in vtroque et vtriusque scilicet aquosum in folia. et vnicuique in fructus equaliter expellentem. Item Aristoteles dicit. Antiqui asserunt fructus et folia esse idem et folia non esse nisi propter fructum nec differre ab inuicem materia. nisi secundum maiorem vel minorem digestionem aquosum et crudi humorum humor enim aquosus et subtilis cito attrahitur a calore solis et cedit in folia que uero magis est vnicuique et digestus cedit in materiam ipsius fructus. Item dicit Aristo. aliquae arbores sunt spinose. hoc non est de intentione naturae plantae substantiam generantis / sed accidit ex raritate arboris siue plantae per quam attrahitur humor frigidus parum coctus et exiens per illam arboris raritatem a colore solis in spinam coagulatur. et fit forma pyramidalis incipiens iuxta stipites a grosso et lato et in parte anteriori terminatur in acuto. Nam humor subtilis que ad spinam est causa materialis elongatur paulatim a planta et in longum et acutum se diffundit. eodem modo faciunt omnes arbores quarum partes pyramidalis sunt figure. Item arbores generaliter exterius sunt virides. et interioribus albe. pars enim interior habet materiam appropinquantem ad albedinem. et pars exterior ad virorem. nam materia que attrahitur ab interioribus expellitur et ad exteriora. in cortice aliquantulum digeritur. et in virorem transmutatur. quia virorem medium est color inter ruborem qui puenit ex perfecta caloris actione. et inter albedinem qui puenit ex imperfecta

Item Aristo. arbores variant in figura. nam quedam sursum. quedam deorsum. quedam inter hec tenent medium. Ille enim in quarum medulla viget humor subtilis quem mouet et attrahit calor ad superiora piramidantur id est formam pyramidalem et modum flammę que ascendit in comuni virtute ignea eleuantur. Ille vero in quarum medulla viget humor grossus et aquosus inferius deprimuntur et angustantur unde et ille partes sua grauitate inferius mouentur et in grossum in parte infima coartantur. In quibus vero erit humor medius inter grossum et subtile et temperata pars ascendit sursum. et erit causa eleuationis. et pars deorsum. que erit causa ingrossationis. unde secundum maiores vel minorem digestionem illius humoris in radice vel medulla. solet magna apparere arbor in figura. Nam necessaria est prima digestio in radice ad eius incrementum. Secunda vero necessaria est in medulla propter completionem maturacionem / dilacionem / et conseruationem. et sufficit ista duplex digestio ad plantarum completionem. Tercia vero in solis animalibus reperitur (ut dicit Aristo. et exponit albu.) Item diuersificant arbores in folijs et in arboribus sunt multitudinem humoris vel paucitatem. et caloris fortitudinem vel remissibilitatem. Nam si calor fuerit fortis et humor multus. multa in exitu erunt folia atque rami et euerso. et sunt raritatem humoris abilis ad desiccationem et consumptionem desiccantur ipsi rami cadent folia et remanebit arbor vacua atque nuda. et in contrariis modo contrariis se habebunt. Item ut dicit Aristoteles non solum piramidantur spine in arboribus. verum etiam eadem figura inuenitur in folijs et fructibus. quia si meatus plante fuerint amplii et valde rari in principio humoris. et post siccitate vel frigiditate constringantur. folia et fructus inferius ingrossabuntur et in superioribus gracillabuntur et piramidantur. et hoc propter attractionem leuioris partis humoralis ad superiora vi caloris et repulsionem humoris grauioris ad superiora et densioris. Conuenit tamen folium quam fructum sepius accui in extremitatibus et piramidantur scilicet quando virtute et raritate humoris superioris pericula laniatur in parte inferiori. cauda etiam existente humor in medio distenditur. et sic substantia fructus vel folij in medio dilatatur et utraque extremitas propter dominium ignee virtutis in eodem quodammodo ducitur et subtiliatur et sic in pyramidam transformatur. Item ibidem dicit Aristo. quod arbores et plante quedam faciunt flores ex humore valde subtili et etiam

potentia existente in eius medulla non tamen per omnia temperata nec digesta secundum ultimam fructus completionem. disposita tamen ad fructus productionem. Quedam autem arbores propter multam humoris viscositatem non habent flores. quia ille humor non potest subtiliari et propter suam viscositatem in subtilitatem floridam dilatari. ut patet in ficu. que non habet flores ex causa iam dicta. Quedam etiam non habent flores propter humoris liquiditatem quia non potest inferioris substantiam coagulare. ut patet in palma. et similibus. ut dicit Aristoteles. et ideo secundum diuersitatem materie in qua diuersimode agit calor diuersi colores in floribus tam herbarum quam arborum generantur. Sed ista prosequi non est presentis negocij. et ideo de eis ad presens propter tedium fore arbitror quiescendum. Tamen alias superaddit ari. proprietates in fine libu quas non reputo contemnendas. Dicit enim circa finem. Planta inquit habens grossum corticem multum extenditur in altitudinem. et hoc propter extensionem humoris et impulsum caloris. Nam grossitudo corticis humores recipiens. non sinit illum defluere nec etiam propter suam densitatem permittit calorem per poros euaporare. ex qua necesse habet se diffundere et dilatari. ut patet in pino. in palma et similibus. ut dicit Aristoteles. Idem ibidem Arbores habentes lacteus humorem magnam habent viscositatem et calorem fortem in radice et ideo resoluuntur humores usque ad exteriora arboris. et generantur gume aliquando liquide. aliquando ex exteriori aere frigido congelante aliquando etiam in modum lapidis vel conculę indurante. et hoc accidit aliquando ex frigiditate constringente / aliquando ex caliditate liquidiores partes educente et consumente. et grossiores compingente. sicut ibidem dicit alniredus. Item idem ibidem. Arbores quedam alterantur secundum temporis alterationes quia in estate virescunt. in hieme palleant. et tamen folia sua non perdunt nec precipiunt. fortem enim habent calorem incorporatum. et ideo calor fugit ad interiora arboris et etiam foliorum a facie frigidi aeris hiemalis. et ideo exteriora pallida et glauca fiunt. et non cadunt folia propter viscositatem humoris et incensam fortitudinem caloris. Item ibidem. Arbores facientes fructum in principio faciunt fructus amaros. quando scilicet nouiter sunt plantate. et in earum fructu tunc dominatur amaritudo vel ponticitas sapor scilicet accedens ad amaritudinem / cuius causa est:

quando prima digestio acida est et ponticita
 ppter humoris attracti grossitiem ⁊ terrestrē
 tatem. ⁊ ppter caloris digerentis paucita-
 tem ⁊ debilitatem. ⁊ ideo generatio talium
 fructuum est ppter dulcedinē. quia ipsorum humor
 crudus remanet ⁊ indigestus. Sed ppter firmā
 calorem ⁊ augmentato humore depurato. ca-
 lor digerens humore ipsum efficit sapidū atq;
 dulcem qz ut ibi subdit aristoteles etiam ama-
 rum in ignem missum dulcescit et hoc accidit.
 ut dicit al. ppter illam quam recipit a virtute
 ignis digerentis imutationē. Item ibidem.
 In locis acidis frigidis. s. atq; siccis aliquan-
 do pducuntur fructus dulces quia calor innā-
 tus intra acetosum humorem indusus per ca-
 lorem solis ad intus digerit illam acetositatē
 ⁊ conuertit in dulcorem. et erit fructus dulcis
 quāuis acida sint folia. ⁊ etiam extremitates
 in quibus nō est tanta digestio et caloris opa-
 tio quemadmodū est in fructu. Contingit tñ
 aliquādo qz ppter superuenientē nimiam ad-
 usionem. ille fructus prius factus dulcis con-
 uertitur in amaritudinem ppter superfluum calo-
 rem et humoris residui paucitatē. Item ibidē
 dicitur. In locis tpati aeris ante dies verna-
 les fructus celerius murescunt. ppter calo-
 ris sufficientiā et aeris exterioris dispositionē
 temperatam. Item ibidem. Quedam sunt ar-
 bores que primo faciunt fructus dulces dein-
 de pontici efficiunt et amari. sicut arbores mi-
 rabolanorum. Cuius causa est (ut ibidem di-
 citur) quia arbor talis habet fructus magne-
 raritatis. etiam in hora digestionis. cum enim
 meatus earum sint magui et ampli sequit ca-
 lor sufficiens perducere humorem maternalem
 ad fructum et maturabit fructum. et ideo huius
 fructus in digestionis principio erit dulcis s;
 post calor existens in meatibus cōsumentibus
 humores inducit siccitatē quia constringit me-
 atus et poros. ita qz nec calor nec humor pōt
 ad locum fructus peruenire. mutantq; frigiditas
 et siccitas calorem et humorem ppter qd
 alteratur fructus in ponticitatem. eo qz probi-
 betur omnis ascensus siue accessus caliditas
 innata ⁊ humoris per constrictionem indu-
 ctam a siccitate et sic erit frigiditas vineens in
 fructu. ppter defectū caloris et erit fortis pontici-
 tatis ppter iuncturā siccitatis. Sed tandē ca-
 lor innatus eleuatur ad locum fructus et figu-
 ratur per calorem solis. ppter quod vincit ue-
 rum frigiditatem et inducit incensam raritatē
 et siccitatem et sic erit fructus amarus. In ar-
 boribus plantandis etas lune maxie cōsider-
 anda est Nam qz plantantur in plenilunio recto

ut in recto nouilunio min⁹ murescunt. ⁊ si dua-
 luerint fructum faciunt vermiculosum. ⁊ fructus
 tunc plantate arboris citius putrescunt. Sicut
 ter et arbores que tunc de terra pscindunt mi-
 nus durant et citius a vermibus corrodunt.
 ut d. Constan. Rationem quere supra. li. viij
 de effectibus lune. Item inter arbores et eius
 fructum est quoddam retinaculum quo fructus
 adheret arbori sicut fetus per vmbilicū adhe-
 ret matri (ut d. Constan.) ⁊ illud retinaculū
 primo est debile ⁊ laxum et attractio humoris
 adhuc viciū. et ideo fructus de facili tunc
 exantur si cum fortioris venti impulsu tunc
 temporis arbor moueatur. sed post paula-
 tim calore humorem indurante fortius ad-
 heret et fructus ita de facili non tunc cadit. sed
 in fine fructu maturato et debitam quantita-
 tem perducto arefcit illud retinaculum vel pu-
 trescit ⁊ ideo fructus de facili moritur tūc ad ca-
 sum. Et quanto arbor pfundius figit radicē
 tanto maior attrahit plus humoris. et fructus
 fera est. plus abundat in folijs. fructibus. et
 ramis. Item arbor superfluis absctis melius
 fructificat. nam talis humor transit in fructus
 que alias transiret in nutrimentum superfluum
 Dec de natura et proprietate arborum in ge-
 nerali dicta nūc sufficiant.

De amigdalo.

Amigdalus est arbor mature flo-
 rens. Et dicitur h amigdalus p ar-
 bore et hoc amigdalum p fructu.
 unde quidam ait. Sunt matura
 mora pira ficus amigdala mora. tamen amig-
 dala le. iuuent p fructu i sacra pagia. Numeri
 xvij. sacra enim scriptura (ut di. Hiero.) non
 vult. se semper subijcere legi grammatice nec
 vult illius arte regi (Irido. autē li. xvij. sic d.)
 amig dala greca dictio est que latine nux lga
 vocat. hanc nuculam. multi vocat quasi mmo-
 re nucē. de qua virgili. Cum se nux longa sil-
 uis induit in florem. Cunctis enim arboribus
 prior se floribus cōuehit. et ad inferenda po-
 ma arbusta sequentia preuenit (huicq; Irido)
 de amigdalis d. Aristo. in li. de plantis. qz in-
 digent cultura. maxime quando sunt antique
 unde si danis perforentur. emittunt quoddā
 gummi. et depurabitur humor in medulla. qui
 materia est ipsius fructus. et ideo plus fructifi-
 cant amigdali bene culte quādo sunt antique
 qz nouelle. Duplicem aut fructum fert amigda-
 lus scilicet dulcem et amarū (ut dicitur in pla-
 tea.) et dulcia amigdala vtilia sunt ad cibum
 amara vero ad medicinā. sūt em calida ⁊ sicca

De arboribus et plantis

De bulci amigdalo dicit dicitur. Si recens cum suo folliculo comedatur pdest stomacho. s; caput grauat caliginem nutrit venereum accendit somnum facit ebrietati resistit. Item dicitur idem quod si vulpis comederit amygdalam morietur. Sepe enim quod medicinale est homini / venensuz et mortiferum est alteri animali et eouerso. Item idem sere tota arbor amygdalorum amarorum est medicinalis. Nam radix eius elixata siue cocta et trita / maculas vultus tollit. et purgat faciem quando inde est lintra / dolorem capitis maxime mitigat / et etiam vulnera putrida mixto melle mundificat ac sanat cortex etiam et folia sunt mundificatiua exterminatiua / et sanatiua. oleum aut de amygdalis extractum / vermes et lumbricos in ventre necat / mēstrua puocat / et purgat contra surditatem efficaciter iuuat et aurium sanien mundat et desiccet si tepidum auris stilletur. (vt dicit diascorus.) Item flores eius decocti in oleo caducos et litargicos excitant / cum melle triti morsibus canis obuiant / vlcera sanant. gummi quod de amygdalis exsudat mixtum potioni sanguinem reicientes iuuat. et sic patet quod panis vel nihil est in amygdalo quod non pueniat medicina. vt ostendit diascorus.

De Abiete.

Abies nomen est arboris sic dicte abundo / eo quod pre ceteris arboribus longe abeat et in altum altius se extendat. cuius natura est (vt dicit Isido. li. xvij) quod est ex parte terreni humoris. et ideo terribilis est atque leuis. Ex abiete aut dicitur abiena ligna vel alia que de abiete componunt. et abietanus dicitur qui aliquid de abiete opatur. (vt dicit Isido.) Secundum aristoteli autem abies est arbor in altum se extendens plurimum habens raritatis in substantia et subtilis humiditatis. et ideo calor eius naturalis a solis calore fortificatur quam illam humiditatem de facili eleuat / et per sursum mittit et sic ipsam in arboris substantiam conuertens / arborem altam facit. Est etiam arbor mire rectitudinis parum vel nihil habens tortuositatis / et hoc propter virtutem caloris et equalitatem humoris operationi caliditatis obedientis. et ideo directe sine aliqua tortuositate sursum eleuatur. Quauis enim abies generet ex humore leui et subtili / illius tamen humoris supfluitatem reicit natura ad eius supficiem. s. inter lignum et corticem / et ibidem a calore exteriori inuiscat / et in naturam resine cuiusdam odorifere transmutat propter eandem etiam viscositatem vncuosam ligno abieno incorporata abies igni apposita facillime inflammat. varijs insuper edificiorum structuris abies acco-

mo datur / et maxime propter suam rectam altitudinem / et formam pyramidalem / vel ad edificationem nanium vtiliter adaptat.

De aloa.

Aloa arbor est aromatica que in india generatur (vt dicit pap.) et est arbor odoris suauissimi atque fragrantissimi cuius pricula vice timiamatis altaris adolef. vbi nomen traxisse dicitur. De ligno aut aloes dicitur in plate. aloes est lignum calidum et siccat quod reperitur in magno flumine babilonis cui tigris coniungitur fluuius paradisi. vnde a pluribus creditur quod predictum lignum inter paradisi arbores oriatur. et casu aliquo vel impulsu de paradiso illuc deducatur. habitantes aut iuxta fluuium / missis retribus in flumen / lignum interceptiunt et reseruant vsui medicine. Multum medicinale est. Est enim lignum aloes triplex vt dicit constantinus in lib. graduu. primum est valde ponderosum et quod est nodosum est valde aromaticum et est sub amari saporis / sub nigri coloris et subrufi. et contritioni dentium non omnino resistens. Dicit etiam quod cum masticat / statim odor aromaticus uidetur attingere cerebrum / et quodammodo replere. Secundum genus est minus ponderosum nec adeo aromaticum nec amarum. Tertium genus est subalbidum valde leue / nec est alicuius saporis et pui odoris nisi sit aliunde coaptatum. Sophisticat aut lignum aloes cum quodam ligno sibi simili in ponderositate et nodositate / et modico aromate. Et a quibusdam lignum aloes siluestris nuncupat hoc lignum conficitur cum plumbo vt color immutetur. et addita supfluitate aurium / vt fiat aliquantulum amarum et subrufum et ponit in decoctione optimi aloes cum mirro / vt fiat valde aromaticum. et sic fit vt vix ab optimo discernatur. cognoscitur tamen quod durissimum est et masticationi dentium omnino resistit. et dum masticatur sapor amarus interius vero non sentitur. lignum aloes stomachum confortat digestionem parat / debilitatem cordis ac cerebri confortat / circa syncopim et cardiacam maxime passionem iuuat. nam contra omnes cordis passionem et debilitates ex frigiditate puenientes valet vinum decoctionis aloes. Sed quod vinum inde fit amarum / modicum apponatur. et pro delicatis cum aqua rosacea vinum temperatur / et tale vinum poterit diu reseruari. quod a ligno multum immutatur. eius fumus per nares receptus / in frigiditatem cerebrum calefacit / debilitatum confortat. Et vt laudes eius concludam / in omnibus

corporis debilitatibus subuenit et adiuvat/ si quis modo debito vt sciat/ buculisq; platea.

De Aloe.

Aloe etiam dicitur cuiusdam herbe succus/ que herba aloem appellatur. hec herba in india et persis et locis plurimis reperitur. cuius succus exprimitur et ad ignem decoquitur/ et post soli exponitur et exsiccat (vt dicit platea.) aloe etiam tria sunt genera. scilicet citrinum/ epaticum/ et caballinum. (vt dicit platearius.) et differunt iste tres spes in bonitate. nam bonum est caballinum/ melius est epaticum sed optimum est citrinum et discernitur ex colore citrino et niso et precipue cum frangitur puluis apparet ac si esset puluis croci. et est eius substantia clara maxime quando confringitur per minuta frusta et quod frangitur ex eo minus fetidus est et minus amarus. Epaticum vero aloe assimilatur epati in colore/ colorem enim habet epaticum id est nigrum et foramina quedam velut ora venarum. obscuram etiam habet substantiam et non claram/ et est amarus quam citrinus. Caballinum autem aloe nigrum est et obscurum et seculentam habet substantiam et amarissimum saporis et horribilissimum odorem. Sophisticatur autem caballinum ita vt videatur epaticum vel citrinum cum puluere croci et aceto/ si decies in illo intingatur et desiccetur/ et tunc innouatur eius color et odor et citrinum vel epaticum videtur. discernitur tamen quod dum frangitur et digitis confricatur/ statim fetidissimum sentitur et amarissimum inuenitur. quod non est in epatico et citrino. omne autem aloe quantum de sui natura est minus amarus et minus fetidus/ tanto est magis laudabile. aloe autem quauis ex natura sit amarus/ tamen mirabiliter est vtile et salutiferum. nam flegma coleram et melancholiam mundificat atque purgat/ membra nervosa confortat/ stomachum a viscosis humoribus et nocuis euacuat/ caput a dolore releuat/ quando fumositas stomachi caput grauat visum clarificat/ splenem et epatocopilat mensura puocat in corpore discolorato bonum colorem generat/ ab hidropo corpus preseruat/ et in principio curat/ puluis eius cum melle datus lumbricos id est vermes ventris necat/ fluxus capillorum prohibet et a canicie preseruat/ arthricos iuuat/ pruriginem oculorum placat/ membrorum genitalium vlcera sanat/ putredinem oris et gingivarum mundat recentia vulnera sanat/ consolidat/ mundificat/ et desiccatur/ amarus est oris sed dulce stomacho/ stomachum enim infrigidatum et debilitatum confortat/ et digestionem adiuvat et procurat. Decemnia de diascoreo plateario et auicenna extracta sunt.

De arundine.

Arundo est media inter herbam et arborem. herba quidem robustior et durior. sed arbore est fragilior. ex teri? plana/ et interi? vacua et caua/ nodosa/ et leuis/ in paludibus enutrita/ vntis cedens/ de facili manum ledens. De arundine dicit Plinio. lib. xvij. Arundo est dicta eo quod cito arefeat. in indiabus autem stagnis crescunt arundines ex quarum radice expressum suauissimum sycam bibunt. vnde et varro dicit. Indica non magna in arbore crescit arundo. Plinius et lentis premitur radicibus humor. Dulcia cui nequeunt succo contendere nulla.

De Armonio.

Armonium. vt dicit Plinio. li. xvij. est vocatum. eo quod habeat odorem veluti cinamomum. Nascitur in siria et armenia. cuius frutex botrosi siue semen reddit sibi coneruz habens florem album similem viole et folia similia bionie odore etiam suo prebono somnum suauificat. Armonium siue aromen est herba odorifera. vt dicit Dioscoridus. et est coloris subrufi/ folia habens coniuncta et semina copiosa habens ad modum viole florem album. Est et armonii triplex spes. quoddam enim est armenicum/ et illud ceteris est nobilius fuluij quidem coloris/ sed odoris optimi/ et virtutis maxime ac valoris. Aliud est quod crescit in locis humectatis et aquosis et est leue/ tactu saporis exprimens atque gerens. Tertium vocatur ponticum rufum non longum. Est autem eligendum quod est recens et album semine plenum. super virgas purpureas expansum maxime odoriferum et ponderosum quod masticatum/ quodam acumine mordet linguam. Unum habens colorem/ non varium/ non diuersum (vt dicunt auicenna. et Dioscoridus.) omne armonium habet secundum eosdem auctores virtutem calefaciendi et etiam desiccandi. inibus scorpiorum occurrendi. sua decoctione in aqua oculorum fouendi et a suis doloribus releuandi. habet etiam virtutem dolorem viscerum sedandi ventositatem extenuandi/ et menstrua puocandi cuius elixatura siue decoctio sumpta habet virtutem frenetias subueniendi/ epateticos adiuvandi/ et etiam podagris succurrendi. in omnibus siquidem antidotis nobilibus receptis et medicinis solet armonium sepius adhiberi quous loco ipsius multi aliam herbam armondem. scilicet ei quidem in colore simile sed in odore et virtute penitus disparem apponere sunt consueuerunt. vt dicit auicenna.

De arboribus et plantis.

De Aneto.

Anetum est herba cuius semen cōsi-
mili nomie est vocatur cuius semē
primo conuenit medicine/radix se-
cundario/sed tertio ipsa herba. cui-
us semē pōt seruari ad triennū in magna effi-
cacia. (vt dicit dia.) melius tamen est vt singu-
lis annis renouet. cui? radix adhuc viridis ali-
cuius est valoris/sed desiccata nullius. vt dicit
idem. habet virtutem diureticam calidam et ap-
petitiuam et cōpactorum diuisiuam/venenosi-
tatis et inflationis extenuatiuā (et torsionis vē-
tris et viscerum mitigatiuā. Item virtutes habet
calculi cōfractiuam/mēstruorum puocatiuam
et meatū vnnalium apertiuam/singultus et
plenitudine amputatiuā/somni puocatiuam
duraz collectionum in corpore resolutiuā si co-
zum cum oleo per emplastri modū apostemari
apponatur. Item flos eius cū vino coctus do-
lorem capitis aufert si inde caput fomentetur.
Item cinis eius vulue stillanti appositus ip-
sam reprimit et desiccatur. Item decoctum aneti
oleo rigorem nervorum laxat et multis alijs sub-
uenit passionibus. vt idem dicit.

Anisum easdem habet virtutes q̄s
et anetum. sed saporem habet dulci-
orem et eius semen magis minutū
et rotundum et a multis vocatur dulci-
nium. vt dicitur in platea. virtutem habet dis-
soluendi/cōsumendi/et ventositates destruendi/
digestionem confortandi/opilationes epa-
tis et splenis apertendi/calculum confringendi
mēstrua puocandi/et omēs meatus interiores
apertendi et emendandi. et ideo quāuis sit in
quantitate semen minutissimum/est tamē mul-
tum vale in virtute et plurimū salutiferum.

De Allio.

Allium ab olendo est dictum. eo q̄
olet (vt dicit Isido. lib. xvij.) cui? odor
est tam fortis q̄ omnes alios
odores reprimit/superat et fetores
et ideo per loca corrupta necessario transituri/si-
ue loca putida purgaturi/fortissimis se muni-
unt alleis. Secundum dia scorum allium mul-
tas habet virtutes et tam bonas q̄ malas pro-
prietates/q̄ ex diuersis componit virtutibus (vt
dicit idem) ventrem siquidem et stomachum
turbat/siccatur/situm mouet/et corpori appositū
corpus vlcera et vulnera. et si nimis a colericis
sumatur in vsum/corpus inflammet desiccatur/
lepram generat/inaniam et frenesim exarat/vi-
sum ledit et etiam ebrietat et ideo colerico natura-
liter nocet. nam coleram rubeam cito generat et

adustam multiplicat et augmentat/slegmaticis
et frigidis multū confert. Est autem duplex eius
genus sc̄ domesticum et siluestre quod sordidi-
on a medicis appellatur/cui? flos debet recol-
ligi et in medicinis apponi vel admisceri. non
enim operatur cum impetu sicut solet domesti-
cum operari. Alij domestici capitibus maxime
vtuntur/in cuius natura multiplex efficacia re-
peritur. nam preapue habet virtutem dissoluē-
di et consumendi et expellendi venenum et omē
venenosum. vnde non sine causa vocatur ab ā-
triquis doctoribus tinaca rusticorum. vt dicit
diasco. maxime autem valet contra morsū et ve-
nenum canis rabidi si cum sale et nuabus inte-
rius accipiatur addita herba ruta. hec enim qua-
tuor ad inuicem conterantur. et ad quantitates
magne nudis patienti sepius offerantur et hoc
cum vino. eadem enim confectio super morsū
exteriori apponatur. vulnus enim sanat et vene-
num attrahit et cōsumit/et a periculo liberat ac
preseruat ita efficaciter sicut tinaca. Item allū
virtutem habet appetendi incedendi humores
grossos et consumendi. **Et ita valet calculo-
sis et stranguriam patientibus id est difficultates
vrinandi. mēstrua autē puocat et emūdat ven-
trem. lumbicos et alios vermes in ventre inter-
ficiat/si cum pipere et succo mēte et acceto ad mo-
dum salte offeratur. dolorem illorum et lumborum
allium mitigat/si mūdatur ac nitur et cū oleo
coctum super doloris locū ad modum empla-
stri apponatur. valet etiam contra morphea id est
lepram cutis si vbi est morphea locus scarifica-
tur. et post cum allio mīto fricetur et cataplasma
cōtra serpentum morsus valet/si tritum cū lau-
rino oleo apponatur vt dicit dia. Item by-
dropicis prodest q̄ humorem inter cutaneum
consumit et desiccatur/et tumorem sedat gran-
dia/et crumenta vulnera et sordida purgat et cō-
glutinat et sanat/si puluis alij cōbusti superpo-
natur. coctum etiam allium cum aqua fontana
omnem dolorem loci et tumor tollit. cauendum
tamē est ne cōtinue in abis assumatur q̄ mul-
tum noceret oculis. vnde versus. Allia vna ve-
nus puluis vent? faba fumus. Ista nocet oculo-
lis sed vigilare magis. Secundum anisto. autēz
lib. de plantis. allium habet similitudinem cū
lilio a cōmunicat cum illo in dispositione capi-
tis et in tunicellis et habet virtutem sementiaz
in tunicellis radicis sue et in granis suis natis
in summitate haste sue. et ideo tepula allij posi-
ta in terraz pducit plantā. Similiter et eius se-
men. et habet tunicas multas et folia piramida-
lia et hastam cauemosam et porosam. Allium
etiam sicut et liliū primū facit semen stipidis**

sui in tenui folliculo in grana coniungitur. cepa vero non contingit grana sua / sed in pediculis siue pedibus paruis nutrit ea / et emittit. facit etiam radices capillares sicut liliū et sicut crocus et huiusmodi. Sed in hoc differunt radices alij a lilio quia nō ramificatur in alio sicut ramificantur in lilio .et sicut allium renouat lilia ita renouat radices et semel tantum emittit semen scilicet in secundo anno postquā seminatur et ideo habet allium tunicas plures et ramosas vt ille tunice sint abus et numerum secundis radicibus et secundis folijs et stipiti eius .qua propter crescentibus secundis folijs et stipite at tenuantur et euanescent tunice eius in terra .et simile huius in cepis inuenitur . In hoc autē differt allium a cepa . quia quelibet alij tunica carnosā si plantetur crescit ex ea planta sicut et liliū quod de tunica sua plantata i terra emittit plantam et hoc accidit quia in suis tunicellis est uirtus seminata sicut in carnosis partibus alliorum . non sic autē fit ex cepa . non enim ex qualibet parte eius plantata emittit plantam . quia uirtus seminata non ē in qualibet parte cepe sed in toto . In hoc etiā differt allium a lilio quā eius partes carnosae quādo plantantur emittunt gramina sua et folium per medium carnis sue sed tunicelle liliū emittunt ab vno latere sui iuxta / et non a medio . huiusq; aristo . li . de plantis et secundū nouam translationem .

De absinthio.

Absinthium ē herba acerrima calidā et sicca uehementer et stiptica et amara . vt dicit diascorides cuius duo sūt genera . vnum est ponticum habēs colorem vndem / et amarum et saporem poticū et amarū . aliud est subalbidū et minus amarum et est minoris effectus quā primum . in febris colligitur . in umbra desiccatur . per annū in magna efficacia conseruatur . Dicitur autem contrarias habere virtutes sicut dicit plā . s . laxatiuam et cōstrictiuam . cōstrictiua ē ei ex grossitie substantie / et ponticitate . laxatiua in est ei ex caliditate et amaritudine . vnde quando recipitur interius si inuenit materiam compactam propter ponticitatem sue substantie et grossitiē reddit materiam compactiorem . et sic est causa maioris cōstrictionis . materia vero existente habili et digesta caliditate dissoluit eam et ponticitate sua comprimente expellit eam . Simpus de absinthio factus epani subuenit et stomachū confortat / appetitum inuitat / ebrietati obuiat et repugnat / ictericiam curat et colorem eius alterat et immutat . succus eius cum puluere coctus splenem deopilat . dolorem stomachi

et intestinoꝝ ex ventositate proueniente dissoluit et mitigat . succus eius auribus instillat humiditates ab eis distillates desiccāt . cū felle tauri mitum absinthiū et auribus iniectū dissoluit sonitū et auditum roborat et emendat . dolorem capitis ex fumositate stomachi procedentem succus eius sedat . liuorem et dolorem ex percussione cū puluere cinini et melle amputat si per modum amplastri apponatur . lūbricos et vermes aurium succus eius necat si instillet succus eius potatus visum clarificat et oculis impositus ruborem curat si sepius infundatur libros et pannos a vermibus et muribus tutos seruat si eum eis infistula reponatur vt . d . macro . Item moribus migale et draconibus obuiat et sanat si bibatur . Item eius decoctio ventositatem ventris et inflationē sedat cū potat . vt . d . diasco . pter has virtutes quasda hū conditiones et proprietates minus laudabiles . nā saporis amaritudine et ponticitate inficit et contristat gustū . odoris horribilitate ledit ol factum . in amaritudine redigit lac et vinū et omne dulce cui admixtum fuerit seu adiunctus et ideo apes que frequentant flores absinthij faciunt mel amarū vt . d . dia . De absinthio . d . pli . li . xvij . non est inquit dandum febricitanti nausēa nardus arceet si fuerit prius potatus sonum prouocat dormienti iscio sub capite positum . capillos denigrat quādo munguntur vnguento facto de eius succo et oleo rosacco .

De apio.

Apium est cōmunis herba omnibus fere nota ex eo sic vocata . vt . d . Ili . li . xvij . q apias . i . capitis mūphantium apium quōdam fuit ornamentū . hercules . n . hanc herbam primo capiti circumposuit . cuius radices efficaciter pugnat contra insidias veneni . vt . d . Ili . cuius multe sunt species vt . d . idem . s . petroselinum sic dicitur eo q apie est similitū in folijs . sileni . n . grece apium dicitur crescit autem in locis petrosis montibus q rumpis . et iō latini petroselinum petrapium vocauit vt . d . Ili . Sūt et alie maneries apij vt . d . dia . s . apium ranarum . apium nifus . et apium emoroidarum . Apium ranarum dicitur quia i locis aquosis vbi sunt rane sepius inuenitur quod decoctum cum vino et oleo ei ventri acrimibus cataplasmatum eorū dolori misice opitulatur . Apium nifus dicitur ab effectu q purgat melancholicum humorem ex cuius superabundantia fit tristitia . Dicunt autem q inter receptum in magna quantitate hominem nēdo interficit et occidit . valet autem contra calidum et stranguinam et ad menstrua prouocanda

De arboribus et plantis.

si decoctum fuerit in aqua vel vino et inde inferiora fomentetur. Apium emoroidarum est dictum eo quod eius pulvis vel cinis superpositus fluxum sanguinis desiccet. Apium autem commune splenis et epatopilationem aperit / calculum frangit / icteritiam soluit / hidropicis subuenit / freneticis conuenit si eius succo et oleo rosaceo mirto cum aceto caput patiens sepius inungatur. radix eius et semen moribus venenatis succurrit et veneno resistit (ut dicitur dia.) epilepticis autem nocet omne apium quia dissoluit et mouet omnem materiam ad superiora. nocet etiam pueris. illa etas propter humiditatis institutionem et virtutis debilitatem et membrorum et meatuum strictitudinem / parata est ad morbum caducum. et ideo lactantes nunc abstinere ab apio ne puer epilepticus efficiatur. ut dicitur dia. et plin.

De aristologia.

Aristologia est herba multum medicinalis quamuis amara. cuius due sunt species. scilicet longa et rotunda. et utraque est calida et sicca. et est radix magis medicinalis quam folia. In autumno debet colligi et seruari per biennium. virtutem habet dissoluendi et expellendi venenum et consumendi. bonum anbelitum facit / splenem durum remouet et eius opilationes aperit: ventris dolorem et lateris amputat ac sedat / podagricis et caducis subuenit et contractis. contra morbum venenosum conuertit / pulvis eius carnem mortuam leniter corrodit in fistula et in plaga. fetum mortuum de utero expellit radix eius si cum vino decoquatur (hucusque dicitur cori.) de aristologia dicitur plin. et Isidorus li. xvij. quod mulieribus sepius optima sit. nam potata cum pipere et vino / sortem parturientium mundificat. et matricem expurgat et menstrua prouocat atque purgat.

De agno casto.

Agno castus dicitur quedam herba calida et sicca. cuius virtus est ut dicitur plin. conseruare in hominibus castitatem. unde et mulieres ratone illius herbe fructus secum deferre consueverunt in mortuorum exequiis quando propter honestatem publicam oportuit necessario continentiam obseruare. hec herba secundum dia. et platea. semper virescit / et eius flos potissime agnus castus nuncupatur. quia odore / visu ac visu / reddit homines castos sicut agnos. Secundum dia. et platea. dicitur aperiendo poros / et spiritus euaporando / et humiditatem seminales consumendo / inducere castitatem. Dicit etiam ibidem auctor quod eius decoctio valet contra leucoslegmatiam id est frigidam hidropisim siue albam / si in semine feniculi et modica esula decoquatur. Item ibidem fomentum decoctionis agni ca-

sti / matricis desiccet supfluitates et ipsius orificium coagulat / menstrua autem prouocat / et litargiam sanat atque soluit / si cum salina et apio decoquatur in aqua salsa / et inde postea pars capituli fortiter abluatur. ut dicitur dia.

De artemesia.

Artemesia est mater herbarum dicta que quondam fuit a gentilibus diuane que grece dicitur artemis consecrata (ut dicitur Isidorus li. xvij.) Est autem herba calida et sicca cuius radices et folia competunt medicine valet autem maxime contra sterilitatem que ex causa humida procreatur. in causis autem calidis et siccis non valet (ut dicitur dia.) menstrua prouocat / matricem mundificat et confortat / dolores capitis decocta in vino vel aqua mitigat et sedat / secundinas et fetus mortuos euacuat / calculos renum atque vesice frangit. demonia secundum plinum fugat / et malis medicamentis obuiat / mita cum azibis dolorem pedum et itinere mitigat. cuius sunt species plures. quarum virtutes dicitur diuina adinuenisse et mortalibus tradidisse (ut dicitur plin. et dia.) alias eius virtutes refert auicenna.

De Avena.

Avena est herba cuius semen est hominum et equorum visibus aptum que secundum Isidorum est sic dicta eo quod postquam seminatur cito adueniat atque crescat. Dabet autem secundum platea. vires leuiter relaxantes / et contra omnes tumores fastiditates et duricias relaxantes. et faciei immundicias depurantes. ut dicitur in platea.

De balsamo.

Balsamum (ut dicitur Isidorus li. decimo septimo.) est arbor siue frutex terre nunquam crescens ultra altitudinem duorum cubitorum et est vitis similis. in folijs autem similis vite. sed albidioribus semperque manentibus cuius arbor dicitur balsamum / lignum vero si lobalsamum fructus siue semen carpobalsamum et succus opobalsamum nuncupatur eo quod ferreis vngulis cortex ligni percussus. et per corticis vulnera quasi per cauernas gutte opobalsami eximij effluunt et distillant. cauerna enim greco sermone opo dicitur. cuius gutte adulterantur admixto aprio oleo cum melle. Sed cognoscitur sophisticum cum melle si gutta lacu distillata fuerit coagulata. cum oleo vero si aque admixta facile fuerit resoluta / quia ut oleum enatat super aquam. Si vero non fuerit sophisticum / statim in aqua recenti petit fundum. vestem mundam quam tangit non maculat nec polluit. Balsama autem si pura fuerint tantam vim habent

ut si sol excauerit / sustineri in manu non possunt (hucusque Isido.) Plini. autem. li. xij. ca. xvij. sic dicit omnibus odoribus praefertur balsamum vni terrarum. s. concessum quondam. nec inueniebatur nisi in duobus regionibus orientis / quorum maior viginti iugerum erat. sed post dominantibus romanis vinea balsami per multos colles propagata est. viti quippe similior est quam mirro. modo vinearum sicut et vitis implet colles sine adminiculis. ramis eius se sustentant. praeterea enim altitudo eis inter binos cubitum subsistit. cauendum est autem ne cum ferro ad interiora ligni ledatur. et ideo cauendum est ne ultra corticem violetur. quia leso ligno interiori totum perit.

Est autem arbor totaliter medicinalis / cuius praecipua prima gratia sit in succo. secunda in semine tertia in cortice. minima est in ligno. ex his est optimus quod est odoriferum et semine maximum et ponderosissimum / mordens gustu et feruens in ore / in colore rufum (hucusque plin. lib. xij. ca. xvij.) Diasco. autem dicit quod quedam est species balsami que crescit circa babiloniam / vbi sunt septem fontes. si autem alias transferat nec flores / nec fructus facit. in tempe estiuo leuiter incidunt rami eius cum cultello osseo vel alio non nimis acuto ne lignum intrinsecus ledatur / quia tunc paret. sub cortice autem insasso ponuntur vitreae ampule / in quibus guttae stillantes colliguntur. Si vero vna gutta ponatur in palato / cerebrum ita calefacit / quod videtur succedi / et corpora mortua in corrupta conservandi. quia quantum dissoluit / tantum consumit. ut dicitur in platea. menstrua prouocant / et educit fetum mortuum / et molam de ventre eicit et excludit lapidem in renibus et vesica frangit / iliacam passionem soluit / omnes inueteratas capitis passiones tollit si modo debito assumat / quotidianis febribus et quartanis subuenit / moribus venenatis occurrat. Has et multas alias nobiles virtutes habet / quas enumerare esset longum. sed hec de multis nunc sufficiant.

De bdellio.

Bdellium. ut dicit Plinius lib. xij. ca. est nominatissima arbor nigra / similis oliuae in folijs et in robore. cuius gummi maxime reperitur in vrbibus mediane. nam eius lacrima siue gutta est translucida / gustu amara / bene odorifera / sed magis aromatica / quando vino est infusa. Idem tangit glo. sup. Gene. ij. vbi dicitur. ibi inuenit bdellium et lapis onichinus. et tamen nascitur ut dicit Plinius in partibus orientis ut in arabia india et caldea et cetera. bdellia autem (ut dicit Isido. li. xvij.) est india et arabie arbor. cuius lacrima arabica meli-

or est. aromatica enim est lucida / subalbida / seuis / pinguis / equaliter creta / et que facile remolitur. et est amara / boni odoris / ligno vel terrene non mirra. **I**ndica vero sordida atque nigra et adulteratur cum gummi qui non amarificat gustum vnde etiam autem veniat / glutinosam valde habet substantiam et constrictiuam. et etiam attractiuam. et ideo dicitur dia. et platea. repugnat distentene facie ex acuta materia. et valet patientibus fluxum ex fortissima farinacea id est medicina fortiter laxatiua. valet etiam contra apostemata interiora / et exteriora / si inde fuerint inuncta calculum rumpit / tussim compescit / moribus repticulum occurrat / intestinorum dolorem lenit ut dicitur pla.) heriosis et inferioribus partibus ruptis maxime proficit ad interiorum consolidationem / cum gummi bdellio concordat / vernit siue bernix quod dicitur gummi arboris habens virtutem conglutinandi / danificandi / et conservandi. et ideo pictores eo maxime vunt. multum siquidem strugit sicut et bdellium. alterius tamen est nature. quia frigida et sicca in secundo grado / bdellium vero calidum et humidum ut et dicitur in paltea.

De buxo.

Buxus. (ut dicit Isido. lib. xvij.) grecum nomen est. sed ex parte latinis est corruptum. Nam pirus apud eos appellatur arbor sempervirens que leuitate materie litterarum formandis aptior est apra. nam tabula buxia bene polita colorem recipit album / in quo de facili figure et litterarum characteres inscribuntur. et etiam de facili post delentur. et dicitur secundum Isido. becbuxus pro tota arbore. et hoc buxum pro interiori ligno. vnde dicit quidam. Decbuxus crescit hoc buxum crescere nescit. Est autem arbor multum solide matene et compacte / cuius humor nutritivus multum est viscosus et compactus (ut dicit aluiredus) vel vegetabilis. et ideo lignum habet grossum et ponderosum / quod nullum in aqua petit fundum / sicut habemus. et hoc propter compactionem ligni non habentis poros apertos vbi possit intrare aer. pro cuius subintrationem posset super aque superficiem deuari (ut dicit idem alu.) folia etiam ideo habent diu virentia que de facili non cadunt / nisi paulatim. et vno cadente. alio mox succedit. multa quidem habet folia minutua et spissa. sed modicum habet fructum siue nullum. Arboris buxii rasura cum sit frigida et sicca decocta in aqua pluuiali constringit fluxum (ut dicit dia.) angit

De arboribus et plantis.

etiam crines si de eius decoctione sepius abluantur. sapor si quidem eius est amarus. vt. d. plini. li. xvij. c. xvij. et odor grauis. tamen quāuis graue odore gustum. nihilominus tamen virore continuo delectat visum omni tempore conseruat virorem suum et maxime in estate q̄ in hieme eius folia aliquantulum expalescunt sed non cadunt. (vt dicit alui.) Cuius ratio est quia habet visam humorem in se / in radice vero multam humiditatem liquidam et ideo non cadunt folia. vnde adueniente caliditate prouocatur humor ad exteriora qui tacus calore fit viridis. sed adueniente frigiditate reperitur et habundat siccitas et fit color pallidus siue glaucus. Crescit autem buxus in locis petrosis et calidis. et ideo non multum habet duritiei. et etiam nodose soliditatis lignum tamē interius leue est. et ad plantandum summe aptum. in scissuras et figuras in eo factas diu tenet. et ideo imagines pulchre et durabiles inde fiunt / et ex buxo p̄ridēs habiles fiunt ad musci et aliorum aromatum obseruationē. ad multos etiam alios vsus valet buxus quos enumerare esset longum. Sed hec sufficiant.

De balaustra.

Balaustra est flos cadue mali granati. cum enim arbor fructus debet producere in quadam rubositate coagulatur et ab arbore quandoque cadunt quae a medicis reseruantur vsui medicine. possunt seruari per hiemem in magna efficacia. vt d. dia. Est autē balaustra frigida et sicca. et habet virtutem costringendi et desiccandi humorem. id habet virtutem et valorem contra dissenteriam et sanguineum fluxum ventris / et contra menstruum. Item virtutē restringendi vomitū colericum / si decocta in aceto cum spongia super furculam pectoris apponatur. Item puluis vulnera consolidat et confirmat. gigninas sanat et eatū putredinē amputat et emendat / radices dentium consolidat et confirmat / vlcera enī sanat labiorū. Dec omnia facit praesidia scilicet cortex arboris eiusdem. et praecipue fructus siue pomū. et debet accipi quādo pomū est maturum.

De Beta.

Beta est herba communis et ortulana secundū dia. duplex eius est species scilicet alba et nigra et vniuersus succus naribus instillatus purgat caput. aurium etiā dolorē mitigat lentes et alias imundicias capitis et faciei maculas emundat capillos reparat et conseruat. solum eius tonsum et appositum

ignem saluaticum exingit. nascencia etiā vulnera compescit. malos humores nutrit / si nimis sepe in vsu habeatur (vt dicit dia.) De beta dicit aristoteles super eius radicem sicut et super caulem potest plantari surculus. qui tandē corroborante radice in arborem transmutatur. vt supra patet de natura plantarum.

De Cedro.

Cedrus est arbor quā greci cedros vocant quasi ceomēnes drioczi dō id est arboris humor ardentis cuius folia ad cipressi similitudinē respondent. (vt dicit Plinio. lib. xvij.) vbi subdit. cedrus est lignum totū odoris et diu durans / et nunquā a tineā vel teredine id est lignorum verme exteriatur. vnde propter eius perpetuam durabilitatē ex cedris fiunt latimana in regum palatijs et in templis. Duius arboris gummi siue lacrima dicitur cedria quae ad conseruationem librorū summe est necessaria. nam libri de hac lacrima lini tunc nec a tineis corrodunt nec tempore senescunt. Nasatur autē in terra aethiopia et in siria et maxime in monte libani. Est igitur cedrus arbor altissima / omnium arborū domina et regina (vt dicit raba. super psalmi.) Est etiā aspectu pulchra semp retinens virorem suū. est in super olfactu odorifera / cuius odor fugat serpentes et omnia venenosa (vt dicit idem.) Est igitur fructu sua uissima / poma enim cedrina sunt magna / oblonga / atrini siue glauci coloris / miri odoris / grauissimi saporis. saporē enī habent triplicem. nam in medio circa grana sunt poma citrina acetosa / in superficie iuxta corticem sunt dulcia / in carne siue medulla interiori inter dulce et acetosum sunt media. Est etiam cedrus multae efficaciae et virtutis et valde medicinalis. nam eius lacrima quae est gummosa in substantia et aliquantulum pyramidalis siue pinnea in figura acram virtutem habet et feruentem. vnde vrit et siccatur (vt dicit dia.) caliginem oculorum dergit / vermes aurium occidit / contra dolorē dentium subuenit / morsibus serpentum succurrit. cum isopi succo / sonitum aurium tollit / tumorē faucium sedat / vulnera pulmonis curat / molles carnes a putredinē seruat / corpora etiā mortua reposita in ligno cedrino et eius lacrima inuncta virtus cedrina a tabe et putredinē defendit. Senti etiam cedri tussim sedat / menstrua prouocat / et secundinas expuldit / matrem purgat / nervos spasmosos et contractos relaxat et remollit. vrinam mouet / et barenulas in vesica et renibus mūdat. Das et multas alias virtutes

ponit diasco. de cedro & eius succo semine atq; fructu. Plinius autē de quadaꝝ specie cedri sic dicit. Est inquit arbor quedam nose modica a medoz terra primitus asportata/ que a grecis a gedia vel cedronilla est dicta/ eo q̄ ei⁹ pomuz odorem & virtutem cedri sequi videatur & eius saporem imitat (vt dicit Isido. lib. xvij.) Eiusdem enī arboris pomum (vt dicit plini⁹) contrariuz est venenis. & est arbor. vt dicit idēz que in omni tempore fere est plena pomis que in ea partim sunt matura/ partim acerba/ partim in flore. sunt posita. quod in alijs arborib⁹ raruz est. Hanc arborē multi assuram vocant. vt dicit idem.

De Cipresso.

Cipressus grece dicitur aparistus (vt dicit Isido. lib. xvij.) qz caput eius a rotunditate in acumen enigitur. vnde & conon altera rotunditas nūcupatur. cuius fructus talis est dispositiois & ideo conus appellatur/ eo q̄ conum imitetur vnde & cipressi conifere dicunt. huius lignum habet virtutem primaz pene cedro aptumq; ē turribus templorum. sua enim imputribili soliditate oneri nunquā cedit/ sed semper in prima remanet firmitate/ suauissimi est odoris. et ideo antiqui solabant facere rogam de ramis eius/ vt odoris sui locunditate exprimerent fetorem mortuoz (huicq; Isido.) Est autē cipressus arbor calida in primo gradu/ & sicca in secundo/ cuius pomū lignum/ & folia competunt medicine (vt dicit platea.) sunt siccatica & consolidatiua/ & ideo valent cōtra fluxum ventris ex debilitate virtutis retentive/ si ipsoz puluis in abis vel in potibus assumatur. valet cōtra iliacam passionē & dolorem libozum si cū aqua pluuiali decoquatur & deinde vinum limpbeur. Cipressi folia recentia vulnera sanant acrum ignem fugant/ nares poliposas mūdāt & fetorem amputant/ fluxum sanguinis sedant Semen igitur eius mixtum cum canicis. i. ficibus sicis soluit duricias. spermatis reumatis fluxum stringit. contra antraces idest apostema venenosum/ & mortiferum subuenit/ & eius maliciam ne se diffundat/ reprimit & opescit. moribus venenatis occurrit. Has autem virtutes cipressi recitat diascorides & multo plures.

Plinius autem. lib. xvij. c. xxiiij. sic dicit. Cipressus est arbor ramosa a fructu habens vacuas brancas p fructu folia amara odore violentia umbra gratonisa. cuius duplex dicit esse species. Adasculus & femina. Femina sterilis est verū tamen aspectu pulchra cuius rami in fastigio sunt densi & inuicem conuoluti. Adasca

li vero rami sunt magis spersi qui si precati fuerint/ magis geminabunt.

De Cipro.

Ciprius de quo dicitur Lanti. quarto. cipro cum nardo &c. secundum plini. li. xij. c. xxvi. est arbor in egipto similis oliue in folijs. sed folia eius viridiora sunt & crassiora cum flore nigro/ et semine cā dido et odorato. quod si cum oleo coctum fuerit aut confectum exprimitur inde vnguentum regum quod odoriferum est et summe delicio sum. et cipressus dicitur. Idem dicit Isido. li. xvij. & gl. super canni. Secundum plinium autem dicitur q̄ optima huius generis arbor crescit in egipto super nilum in canopea regione. Secunda vero in ascalone. Tercia in cipro cuius est mira odoris suauitas. arbori huic est alia arbor similis (vt dicit idem) que dicitur as polaros/ habens similitudinem in flore cū flore rose/ ex cuius radice et flore nobile fit vnguentum. Dicit etiam idem q̄ in omni fructu vbi directe refulgit arcus celestis eadem sit suauitas odoris q̄ diu ibi refulget arcus. Sed si super eandem arborem fulserit in enamabiliter eius odorem ampliat et decorem/ et est similis spine candide colorem habens igneam siue rufuz et in parte redolet vt castoreum et a multis vocatur sceptrum helisei. vt dicit idem. Dicit ad hoc diascorides. q̄ cipressus est arbor medicinalis conuenientis. et conglutinatiue virtutis cuius folium masticatum tumores oris compestat. eius lixatura siue decoctio vermes capitis interficit et inficit capillos si inde capilli fontantur. flos eius cum aceto decoctus dolorem capitis soluit vt dicit idem. cuius lentiscus dicitur esse alius virtutis. Quere infra in lute ra. 2.

De cinamomo.

Cinamomum de quo dicitur eccle. i. & Exo. xxx. sicut ibi dicit glo. est virgultum quod nascitur in india et ethiopia duorum tantummodo cubitorum & dicitur cinamomum. quia subtiles et replicatos habet culmos cerei vel nigri coloris. que fracti reddunt visibile spiramentuz. cinamomū vero quanto gracilius et subtilius tanto can⁹ est. et quāto grossius tanto despectius reputat. Secundum Isidorum autem libro xvij. cinamomum eo est dictum q̄ cortex eius in moduz canne gracilis sit et rotund⁹ et crescit stipite breui. vngas tenues habens quod cum frangitur ad modum nebule suauissimum emittit spiramentum. Super eccle. capi. xiiij. dicit glosa. cina

De arboribus et plantis.

momum est brevis arbor. odorifera et dulcis d
nerei coloris prestantior duplo ad mediane vsu
q̄ fistula. Plini. quocq̄ li. xij. c. xxi. de cinamo
mo inquit et cassia fabulose narrauit antiquus
quod inuenitur in nidis auium et spedaliter fe
uicias / nec haberi potest / nisi qd̄ cadit proprio
pōdere vel quod excutitur cū plūbanis sagittis
sed ista fingunt homines vt rerum p̄cia auge
ant. Scdm̄ aut̄ veritatē cinamomū crescit ap̄
trogoditas in ethiopia qui per vassa mana in
raibns deducunt illud ad portum gellenitarū
et est frutex duorum cubitorū ad maximum vel
vnius palmi ad minimum. truncum habens i
grossitie quatuor vel sex digitorū. nec olet nisi
quando arefat. siccitate enim gaudet. et in hie
me subtilior efficitur contra naturam arborum
aliarū. Inter vepres et rupes dēssimas gigni
git et. ideo non sine magna difficultate recoli
tur. ante ortum solis vel post occasum nulli li
centia colligendi p̄cedit. quod cū collectum fue
rit sarmenta basta diuidit sacerdos / deoq̄ par
tem ponit reliquū mercator emit. p̄cipua au
tem eius bonitas est in denissimis virguloz
partibus ad longitudinē palmi / et quod est in
trunci medio quod est p̄ximū radici parū vel ni
hil valet / qz̄ ibi nimis parū corticis est in qua
est summa bonitas cinamomi. et ideo cacumina
et superiores partes preferunt / qz̄ ibi cortex plus
habundat. lignum vero interius respectu corti
cis / nullius vel modici est valoris (hucusq̄ pli
ni. lib. xij. Secūduz dia. vero et platea. cinamo
mum calidum est in tertio gradu / et sicum in se
cundo gradu / cuius duo sunt genera. grossū.
s. et subtile. et grossū ē min⁹ laudabile et ponit̄
in vomitiuis medicinis. quod vero gracile est
laudabile est et subtile / et in alijs antidotis ma
gis vtile. Est autem eligendum quod est subti
le acutum habens saporem dulcedini immixtū
cum multa aromaticitate et subvsum in colore
qd̄ autem subalbidum est minus valet. ex aro
maticitate habens virtutem cōfortandi cerebrū
ex cōglutinositate habet virtutem cōsolidandi
Dabet autem cinamomū multiplicez virtutē
(vt di. dia.) Nam tussim ex grossa humiditate
sedat / tritum et cum aceto mixtum / impetiginē
extirpat / collinjs admixtum humiditatē oculo
rum desiccet / renum dolorem mitigat / hydro
pisiū curat / morsus reptilium sanat / appeti
tum cōfortat / menstrua puocat / opilationem
aperit / abum digerit / flegma dissoluit et consu
mit / potatum cum vino secundinas excludit /
caliginem oculorum detergit / sincopi et cardia
ce passioni subuenit ac succumit.

De Cassia.

Cassia de qua dicitur Ero. xxx. spēs
est aromatica / et nascit̄ scdm̄ Jsid.
lib. xvij. in arabia et est virga robu
sti corticis et purpureis folijs vt cor
ticis pipis et est similis cinamomo in virtute / s
tamen potentia inferior. vnde in loco cinamo
mi duplex est pondus eius. in medicinis sepi⁹
admiscentur (vt di. Jsid.) Glosa autem dicit
super ero. xxx. Cassia in aquosis locis nascitur
et in immensum crescit ac bonum odorem red
dit. De cassia di. pli. lib. xij. ca. xxi. frutex inquit
cassie iuxta cinamomū campo nascitur / cuius
amplitudo est trium cubitorum. cuius sarment
um est grossius sarmento cinamomi. cuius est
triplex color. primo enim candescit. deinde ru
becit. tandem uigrescit / et illa pars maxime est
laudabilis. post nigram autem laudabilior est
rubea. minus vero laudabilis est candida.
Nam citius a vermibus corroditur et cauatur.
et hoc accidit p̄pter sue substantie molliem. et
minorem amaritudinem corticis et virtutem. p
batur enim cassia cum est recens per odorem / p
saporem / et colorem. Nam cassia volubilis sub
dulcis pauca et acuta est saporis / suavis et iocū
di est odoris / subnigra in sup vel purpurei ē co
loris. et pōderis est grauioris. et maxime lauda
tur illa cassia que de facili nō frangitur / sed re
flectitur potius et plicatur. Alia autem est spēs
cassie que balsamo de faba similis est in odore
sed amara est. et ideo prima. s. nigra que est sub
dulcis et feruentis saporis et boni odoris. que
a medicis plus laudatur (hucusq̄ pli.) Secū
dum platea. autem et dialco. cassia est duplex.
s. cassia fistula et cassia lignea que est fructus cu
iusdam corticis nascentis iuxta confinia babi
lonis cuius diuerse sunt species. vna ē similis
cinamomo que subruza est et rotunda solidam
q̄ habet substantiam et cum frangitur vel tenē
nō plicatur sed resistit. acuta est in sapore et pa
rum dulcis. et ista medici vix vtuntur. Alia spe
cies que est subamara / partim habens colores
distinctos et hac vtuntur medici et est eligenda
que non facile frangitur sed plicatur. et que ha
bet acutum saporem mixtum dulcedini cum a
romaticitate. cum autem frangitur colores ha
bet subalbidos interius et distinctos et rufos i
ternixtos. sophisticatur quandoq̄ cum admi
xtione corticis caparis sed cognoscitur qz̄ sub
aman est saporis. virtutem habet diureticam
sdest diuisiuam ex subtilitate sue substantie. ha
bet etiam virtutem cōsumendi ex qualitatib⁹
suis. Insuper habet vim cōfortandi ex aroma
ticitate. reumaticas et frigiditas passiones curat
epilenticos et caducos inuat. cerebrū p̄fortat.

renes & vesicam purgat. apostemata maturat & sanat. renes & epar & splenem deopilat. fetorem oris masticata palliat aut amputat. menstrua puocat & matricem confortat. contra sincopim & defectum cordis iuuat. si eius puluere & rosas & osse cerui si rup? fiat (bucisq; diasco. & platea.

De Cassia fistula.

Cassia fistula est fructus cuiusdam arboris que longa pducit semina sed succedente tempore elongatur & ingrossatur & caloris actione exte rius cōdensatur. medulla inter? existēte nigra & humida atq; dulci. que mixta est cum albis granis & quibusdam cellulis ad modum faui mellis interius est distincta. est autem eligenda que grossa & ponderosa. qz multam signat inesse humiditatem. reicienda est leuis & sonora! qz signat siccitatem & vacuitatem. virtutem habet liniandi / mollificandi / & mūdificandi. & fetorem sanguinis mirabiliter mitigandi / ac coleram & sanguinem depurādi. apostemata gule dissoluit. visceribus valis est & vicijs pectoris subuenit. menstrua recentia ex pign būore educit. timorem viscerum & intestinorum dolores potata tollit. bucisq; dia. quibus autem vsualiter in cassia duplex. S. sonet cum simplicia tam r̄ scribi & p̄nuntian debet vt casia dicat. vt dicunt auctores. vnde ouī. xv. metha. Quo siml accasias & nardi leues aristas &c. et sic ybiq; dicit pli. & platea.

De Calamo.

Calamus aromaticus de quo dicit exo. xxx. a similitudine calami vsualis est vocatus. vt dicit Isido. lib. xvij. & gignit in india mltis nodis geniculatus. odore suavis & mira fragrans odoris suauitate qui si frangit. in multas pres scinditur & diuidit. & in gustu similis est cassie cum leui acrimonia remordente (vt dicit Isido.) Secundum papiam vero feruētis est virtutis. In glo. sup exo. xxx. dicit q; calamus aromaticus est spēs que crescit iuxta montē libani. vbi cumq; autem crescit di. dia. pla. & pli. species ē calida & siccā in secūdo gradu & est radix cuiusdam fructicis calamo valde filis & magni odoris / habet autem ad modū canne cōcavitatem in qua lignum inuenitur. quod quidez extrahi debet cum nullius sit valoris. tamen aliquando intus dimititur vt maioris ponderis videatur. Est autem secūdo eosdem auctores calamus duplex. s. persicus qui colore est citrinus alius est indianus colore subalbidus. qui cum

frangitur facile nō pulueratur. & habet virtutē mirabilem cōfortandi. vnde stomachū confortat & digestionem adiuuat / maxime si cum absinthio temperetur. cardiacis & cōtra cordis defectum que greci sincopim vocant / cum aqua rosacea multū valet. Secundū plini. autem calamus odorans est indic? qui maxime valet quā est subrufus nodis plenus & spissus / & quādo nō frangitur in partes plurimas valde siccās / & est valde medicinalis fere sicut cassia. vel etiā cinamomū / quarum virtutes quere supra. naz menstrua puocat &c.

De calamo vsuali.

Calamus vsualis s̄m Isid. dicitur eamma stipule vel segetis. & sic dicit a caleo cales / eo q; imisso flatu aliter qualiter calescit. & est pprie stipes medius in segete inter radicein & fructum siue spicam in qua fructus cōtinetur. alio etiam nomine vocatur culmus (vt di. Isido. et est interius p̄cauus. exteriū planus & rotūdus nodis aliquibus munit. multis tuniculis circa munitis quo mediāte spica p̄ficiat & nutritur. quo deficiente / deficit spica & penitus destruit. modico venti impulsu bināde agitur & mouet. facillime frāgitur & incuruatur. & vix erigitur vel reparatur.

De calamo scriptuali.

Calamus scriptualis de quo i psal. dicitur lingua mea cala. scri. idēz ē quod arundo. qz antiqui arundine vtebantur in scribendo antequam vsus p̄marū haberet. nam arundo (vt di / plini. lib. xvi. c. xxxij. vtilis est ad multos vsus. arūdines inquit inter aquaticos fructices obtinent principatū. suntq; necesse in bello & in pace. nam arūdinibus septentriones populi domos suas potissime tegunt & eas in suis cauernis p̄ delicijs & ornatu suspendere p̄suerunt. calamis. & orientes populi bella agūt & de eis spicula faciunt. tante enim longitudinis sunt i multis p̄bus q; bastarū vicem p̄bet. radice habent viuaces. vnde si earum fructices rescindant / secūdius resurgunt. Sunt aut aliqui calami quada; medulla repleti. quidam ex toto concaui qui ad fistulas faciendas sunt multū apti. calami autē medullati habentes lignum spissum & nodosum pugnantib? plus conueniunt. Sunt & minores arundines in locis min? a quosis crescentes substantiam habētes tenuē & valde duram. & medullā quasi nullam & eaz

De arboribus et plantis

superficies est plana et relucens ac polita non nodosa / et tales calami sunt abiles ad scribendum / dum pars cuius interior acuitur / et ad scribendum adaptatur et ut perfectius atramentum administret parum scinditur et in parte dextra plus quam in sinistra aliquantulum prolongatur. Sunt et alij calami dulci medulla pleni qui per inuncta frustra in aesi pistantur et ad lentum ignem in lebere decoquuntur usque ad spissitudinem. et primo videtur totum transire in spumam sed post facta residentia spissius et melius fundum petit spumosum autem et vanum semper manet et per aliud sophisticatur. sed deseruiunt quia bonum crepitar in ore et est valde dulce. malum vero non sed in ore euanescit. ut dicit platea.

De capparibus.

Capparis de qua ecclesiastes vult. secundum plinium. li. xiiij. c. xiiij. et secundum Iulium. est frutex in oriente nascens cuius cortex folia et flores conueniunt medicine et precipue cortices que sunt in radice. ut dicit Iulius. li. xvij. capparibus a grecis nomen sum / propterea quod habet rotunda in summitatibus capitella. De capparibus autem. d. diasco. quod est herba siue frutex spinosus et expansus super terram vinctione plenus. cuius virtus duriciam splenis super omnia medicamina luuat. nascitur in locis aridis et siccis ac duris et maxime in antiquis muris. ventrem remollit / comestum urinam prouocat et mensuris competit / dolorem dentium mitigat / succus eius aures instillatus vermes necat / multas huiusmodi radices et magnas quaque cortices sunt vales ad predicta. In plantis dicitur capparibus ut volunt quidam est herba que in principio verna est colligenda et desiccanda et per septem annos in magna efficacia conservanda et est bene laudabilis que cum frangitur pulueris est et aliquantulum est subamara in sapore et subrufa in colore. flores eius sunt calidi quando adhuc sunt clausi. quia nihil valent cum fuerint dilatati. cum sale condiuntur et sic vsui reseruantur virtutem habent appetitum excitandi et digerendi humorum in ore stomachi existentem sicut. n. abus in medicina subuenit contra surditatem sic confert puluis eius aures fistulans si in oleo decoquatur et auri patienti infundatur. (huiusmodi platea.)

De Cardimonio.

Cardimonium de quo dicitur super eze. vi. d. dia est semen cuiusdam arboris tempore verna semen produccens / facit etiam quasdam tuberositates si

miles botro vinearum quibus semen continetur. Et est duplex. scilicet maius quod dicitur domesticum et minus quod dicitur siluestre / primum est melius quia magis est aromaticum et est laudabilius quia est subrufum aliquantulum et acutum dulcedini intermixtum. virtutem habet confortandi et consumendi et ideo valet contra cardiacam passionem / contra stomachi indigestionem / ad appetitus prouocationem / ad vomitus repressionem / ad cerebri debilitati prouocationem ut. d. dia. et platea.

De calamento.

Calamentum est herba quedam mente similis de qua sancti in glo. alij quando faciunt mentionem. Et est duplex secundum dias. et platea. scilicet montanum et illud simpliciter melius. aliud est domesticum non ita siccum sicut primum. virtutem habet consolidandi et consumendi cum calidum sit et sic cum in tercio gradu. ut. d. idem valet contra tussim et infirmitatem pectoris et causa frigida sicut diacalamentum quod est electuarium quod ex illius herbe floribus et pulueribus et alijs est confectum. stomachi et intestinorum dolores sanat contra reumaticas et frigidas passiones iuuat. morsus reptilium curat. et venenum ad exteriora reuocat. succus eius aures instillatus / aurium et vulnerum venas necat. libidinem domat. contra lepram adiuuat et retardat. humiditatem et superfluitatem matris annihilat et desiccatur. ut. d. idem multas alias virtutes habet sicut artemesia. sed hec iam sufficient.

De Carice.

Carix ut dicit Iulius. est herba durissima et acuta / cuius stipes siue virgula est triangula / manum secans ipsam violentius contractantis. folia habet in utraque parte secantia et acuta. pyramidalem formam ad modum gladii representantia. nunquam tamen caridis acumen aliquando ledit nisi primitus contingat. in loco palustris et molli crescat. et non modicam duriciam pariter et acumen habere in sua substantia se ostendit. Secundum plinium. autem inter genera apri computatur. vnde et caricem apri nominat triangularem. de quo subdit quod radix apri trianguli est odoris boni et virtutis sicut calami aromati. Sed hoc intelligitur non in generali. sed multum in speciali. sicut ipse memorat li. xvij. c. Ac ariete autem dicitur carectum / locus. scilicet ubi crescunt carices. sicut et a salice salicetum ubi salices sunt. ut dicit Iulius.

De Carduo.

Cardū secundum Iſido. grecum est
 et est gen⁹ herbe vel fructus spino
 si. cuius natura mordax est et auste
 ra. et ideo succus ei⁹ allopicias idest capillorum
 fluxus curat. De carduo di. dia. q^o radix eius in
 aqua decocta cupiditate potatoribus admini
 strat matrici vtilissimū est. et ideo nō est mirū si
 a mulierib⁹ desideret. qz iuuat vt masculos p
 creat. vt di. idem. Est autē cardū herba vtilis/
 aculentas habēs bastas et in summitate spino
 sa habens capitella/m quib⁹ semen cardui cō
 tinetur. quod itaq^o exterius nigrum ē hoc albū
 est interius valet cōtra calculū in renibus et ve
 sica/crescit in locis incultis. depascit ab asinis
 et a bestiis cōculcatur/sicut dicit quarto Regū
 tūij. b. Transierūt bestie salus et cōculcaverūt
 cardū et c. De carduo aut. d. pli. li. xx. c. sedecio
 cardui folia et caulis spinosas lanugines ha
 bent cuius semem et radix vesca possunt et q^o
 dam gen⁹ cardui q^o sine interuallo tota estate
 floret/et vno flore cadēte p^opir aliū cuius acu
 lei arescente folio desinūt pūgere. sunt et alij car
 dui spinosi/frugib⁹ inimici. vt dicit et habun
 dant in semie. et iō vix p^ont extirpani jobi semel
 crescit/nisi affuerit cultoris diligentia carduos
 extirpantis. in ipso p^ont extirpatione sepe lesio
 nem patitur et puncturam.

De Larica.

Larica est ficus sicca et a copia sic vo
 cata. Nam singulis annis vt dicit
 Iſido. lib. xvij. ter quaterue fructū
 gignit atq^o altero maturecente alter orit⁹ et suc
 cedit. carice autē a semibus sūpte in cibo sepe fe
 runt defendere ipsoz niga (vt di. idē) fm dia
 sco. vero inter fructus carica est dulcior et est vti
 lis in cibo et in medicina. multū enī nutrit et im
 pinguat sanguinē grossum et multū generat et
 debiles p^ofortat. secundum medicinā vero pecc^o
 mūdificat. tussim nō sedat. voce clarificat. fau
 cium dolorē mitigat. renes/vesicam/et matricē
 purgat. coctē i vino cuz absinthio hydropicos
 curat. mite cum sinapi p^oruniginē aurū purgant
 tū in cibis nimū vsitate inflationē et ventosi
 tatem generat. pediculos creant. vt di. dia. als
 aut pprietates quere infra de ficu.

De Limino.

Liminū fm dia. et macro. et persici
 est semen aromaticū colore pallidū
 vnde pli. Rugosum piper est pallē
 tis grana cimini. calidū et sicum in secūdo gra
 du. virtutem hz diureticam et fumositatis sub
 tiliariuam et digestionis p^ofortatiuā et ventosi
 tatis mitigatiuam et doloris stomachi et infla
 tionis repressiuaz. solutiōis ventris restrictiuā

cum aceto infusus et insufflatus in naribus ster
 nutationē puocat. sanguinem de narib⁹ pflu
 entem sedat. tumorē fauca us et dolores mitigat
 atq^o sedat. cū baccis lauri reuma frigiduz ppe
 scit. sanguinē coagulatum in oleo mixtum cuz
 cera mūda dissoluit et discutit. liuorez ex p^ossi
 one siue alio modo factū/puluis eius cum cera
 bene cōmixtus/sepius appositus totaliter tol
 lit. et frequenti vsu facit discolorationē mair
 rūt (bucisq^o pla. et dia.) Itēz fere di. pli. li. xx.
 c. xvi. vt dicit idē ciminū aliud ē domesticū aliū
 siluestre. et dicit q^o mltos puenit remedijs maxi
 me stomachi. cuius dissoluit inflationes et inte
 stino:ū discutit dolores atq^o viscez torsiones.

De Coriandro.

Coriandru de quo dicit Numeri.
 xvi. Scdm Iſido. lib. xvij. est semē
 quoddā odoriferū a grecis coriaz
 bīcum cuius semē in vino dulca datuz boies
 vt dicit reddit ad venerē p^oiores. cauendū nō
 est ne nimis deat. qz absq^o dubio amentia ad
 duceret et furorez. canib⁹ aut herba est cū semie
 venenosa. nā interficit eos si ab eis aliquoties
 assumat (vt dicit Iſido. et pla.) et sup addit et i
 quit. coriandru in cibo sumptū calefactiuū est et
 astricūū/necio et sōni puocatiuū. scdm autez
 auatores dicit esse p^oposite virtutis. Dicit etiam
 sic macrobi. in libro suo. frigida vis herbe co
 riandruz dicit esse. Austereq^o simul quidaz vir
 tutis habere. Danc galienus herbā ait p^o quā
 depelli ventris lumbricos tineaq^o solēt si mta
 bibat cum vino/vel si mixto sumat aceto. Lo
 riandrum est herba in se odorifera q^o diu est in
 tegra. sed manibus fricata fetet. semen eius est
 candidum et minutum.

De coloquintida.

Coloquintida de qua dicit quarto
 Regū. iij. est genus herbe amarū
 sime. s. cucurbita agrestis qz more
 cucurbitae flagella tendit iuxta terram. fructu ro
 tundo et similis cucumen vsuali. Debe. ba. q^o
 vitis se diffundit i sepib⁹ fructu modico et rou
 do (vt di. Iſid. li. xvij.) fm dia. nō coloquintida
 que dicitur turbida alexandrina aliquando in
 uenitur sola et tūc est mortifera et venenosa. si
 aut herba que dicit squilla idest cepa marina.
 Sed quādo cum multis inuenit. nō ita p om
 nia est nocua. habet autez medullam/corticez
 atq^o semen. Medulla optima est in medicina
 Semen secundano. sed cortex nullius vel mo
 dice est virtutis. vnde illa medulla est laudabi
 lis que est alba et cui semina bene sunt inserta.
 illa autem parum ait. nō dēda que cū conatur
 multū sonat. similiter quando de facili pulueri

De arboribus et plantis

zatur. virtutes habet dissoluendi et consumendi ex amaritudine et diuidendi et penetrandi. ex sue substantie subtilitate flegma purgat et melancoliam. vnde dicitur valere contra quotidianam febrem et quartanam / si modo debito partibus offerat. dolori dentium subuenit. lumbricos id est longos et lumbricos vermes ventris excludit. vermes aurium puluis eius interficit splenis et epatis duriciam aperit / si succus eius cum feniculo ppinetur. eius decoctio emoroidas id est sanguinis venas aperit et mēstrua puocat et educit. has et alias multas virtutes habet dicit diasco. et platea. et etiam pli.

De Croco.

Crocus de quo dicitur ecclia. iij. et reth. vltio. hec herba ab vrbe coynthio sic est dicta vbi maxime abundat / vnde dicitur Isido. li. xvij.) et herba a flore suo sic est dicta. Sed flos in quo est ponsima virtus crocum dicitur. et est optimum quando est recens odoris / boni / longum / parum / album / integrum / nec in fragmenta cominutum / in spiratione bonum. et cum carpitur infiat / et tinguat manum et leniter est acutum. si huiusmodi non fuerit vetus cognoscatur quando adulteratur. aut admixto croco / maginati causa agendi ponderis / aut cum spuma argenti mira additur. sed p dicitur si puluerulentum inuenitur / et si decoctum ab odore proprio immutat. et dicitur crocomaginata superfluitas que relinquitur ex aromantibus ex quibus crocum fit unguentum (hucusque Isid.). Secundum diasco. vero due sunt species croci. orientalis dicitur ab orto in quo nascitur et orientalis a loco vbi crescit sic vocatur. et est iste nobilior quam orientalis nec apponitur in vomitiuis medicinis. pducit autem florem purpureum. caput habens ad modum viole. in cuius medio tres vel quatuor flores pducit. eligendi sunt subrufi / vel omnino rufi. subalbidi vero sunt abiicendi per decem annos possunt seruari. Est crocus calidum et siccum in primo gradu. et in suis qualitatibus temperatum et ideo est confortatum. vnde contra debilitatem stomachi et defectum cordis multum valet ruborem oculorum ex sanguine vel macula tollit / si tritum cum rosas et vitelulo oui oculis apponatur. hucusque dias. et platea. Unaz. n. pprietates habet crocus quia in folijs protum hyemem retinet virorem nec deponit illum quam tunc frigus intendat. In estate vero deficiunt eius folia penitus et marcescunt. et post medium autumnum iterum crescunt / et tunc flores eius in tenui stipite exeunt et prumpunt. Sicut autem dicitur di. ar. lib. vegetabilium. crocus habet magnam puenientiam et similitudinem cum cepa et ascolonia in radice / dicitur

fert tamen ab utraque quam cepa siue radix croci est continue rarius et non facit semen sicut ascolonia sed etiam est tota ratio eius sementina in radice et omnes tunice croci sunt macre. et non recipiunt tunice eius orti ab vna parte cepae siue sicut accidit in ascolonia et domestica cepa. sed incipiunt tunice croci a locis germinationum venarum cepularum et hoc est proprium croci (vt dicitur ar. Dabet autem cepa croci radices capillares quibus adhaeret terra et attrahit sibi nutrimentum. vt lilius et allium et huiusmodi. et quia cepa croci est grossa et iam matura incipit diuidi et multiplicari in capita multa proprias tunicas et radices habentia et ex singulis crescit planta. Ex quo patet quod in eius capite seu radice est eius virtus sementina / que est sui multiplicatiua et sue speciei pseruatiua. Quod croci pli. siquidem li. x. c. xx. commendat. crocum inquit cum melle non soluit. nec cum aliquo dulci / facillime autem cum vino aut cum aqua vtilissimus est in medicina. de struit. n. omnes inflationes et dolores oculorum maxime si cum vino fuerit mixtum / pectori stomacho et epati summe vtile. que crocum prius biberit / ebrietatem et crapulam non incumit. corone autem ex eo facte resistunt ebrietati nec permittunt hominem inebriari. somnum facit. et stimulat venere. flos eius illitus igni sacro subuenit. de croco fit unguentum amnum et crocum quod greci crocomage vocant et valet contra suffusiones oculorum et est optimum quod gustatum dentes inficit et saliuam. vlcera capitis purgat. foramina et inflationes sedat. serpentum et araneorum morsus et scorpionum puncturas curat. hucusque plinius.

De Cepa.

Cepa vel cepe est herba cuius vis tota est in radice et in semine. et ideo sic cepe vocatur (vt dicitur Isido.) quia non habet nisi caput. De cepe dicitur ar. li. de plan. cepe inquit et ascolonia faciunt bis folia. et habet cepe stipitem in quo facit semen. et habet radices plurimas tunicas vestitas et sub radice habet alias radices quasi capillares / quibus vniuersa grossa radix. ad totam herbam humorum transmittit radicalis. primo autem anno non proficit in radice / sed in secundo propter quod seminatur. Similiter nec semen autem secundum annum facere consuevit nec facit semen in folliculo sicut allium et quedam alia / sed in summitate stipitis semen super quosdam pediculos. id est pedes puos se dilatat. Species autem cepe est duplex. scilicet domestica et siluestris que canina ab aristotele nuncupatur. canina autem cepa flores habet albos versus celum et virides quodammodo versus terram et talis cepa versus apostema. Dabet autem cepa domestica stipitem pcanum et sine nodo et sicut renouat folia ita et radices (vt dicitur ar. in predic. li.) Secundum dias.

no. dicitur

cepe domesticam vtile est ad medicinas et ad el-
 buz. Est autem viscosa et frigide nature et maxime
 illud quod est oblongum etiam magis quam rotun-
 dum. et magis rufum quam album et magis siccum
 quam recens. et magis crudum quam coctum. comestum
 fastidium tollit. oris fetorem diminuit. ventrem
 mollit. cibos condit. succus eius cum melle caligi-
 nem oculorum detergit. succus eius litargias sub-
 uenit. auribus cum lacte mulieris instillatus eius
 dolorem sedare consuevit. comestum tempore pu-
 ut conuenit viscosos humores incidit. ora ven-
 rum aperit. vrinam et menstrua puocat. venenorum
 educit. morsus rabidi canis extinguit. et alijs
 venenosis moribus succurrit et resistit. autem da-
 rificat et poros aperit. et ideo sudorem puocat
 et educit. et comestum crudum. nihil nutrimentum
 corpori tribuit. colerias obest. flegmaticis conue-
 nit. sitim facit. inflationem gignit. et acumine
 suo caput percussit atque ledit. et nimis comestum ali-
 quando in aniam id est insaniam inducit et terri-
 bilia somnia videre facit. precipue si ab excre-
 bus egritudine comestum fuerit. lacrimas solo
 odore puocat. et visum ledit (bucisq; dia.) De
 cepa autem dicit Plinius. li. xx. c. xvij. cepe apud grecos
 multa sunt genera. et eis omnibus est odor lacri-
 mosus. et est optimum quod est rotundissimum. et
 acius est rufum quam candidum et crudum quam coctum
 feritur et plantatur. sed quando seminatur ante annum
 sequentem non facit semen. et quando facit corruptum
 pitur ipsum caput. unde ex corruptione iacti se-
 minis gignit ipsum caput et productio seminis
 capitis est corruptio. vult autem seri semen cepe in
 solo terre fosso herbarum aliarum radiabus ex-
 tirpatis. semen eius nigrescere incipiens metum
 antequam totaliter maturescat. radices optime in
 paleis conseruantur. et licet contingat capita inue-
 terari aqua salsa et repida sunt capita inueteran-
 da et ita efficiunt diuturnia et esui meliora. sicut in
 sicis ad seminandum vel ad plantandum sunt
 vtiliora. multi etiam capita ceparum sicut et al-
 horum suspendunt in fumo supra ignem. et sic
 ne germinent conseruant quod sepe extra terram fa-
 cere certum est. sicut et alium nisi per artificium cauea-
 tur. Idem lib. xx. c. vij. Cepe siluestres non sunt
 sapide neque multum comestibiles. sunt tamen
 multum medicinales. ipso enim olfactu caliginem
 dent. magis autem vnaione puocant oris vlcera
 sanant. morsus caninos cum melle et vino curant
 moribus etiam serpentum obuiant. auricula-
 rum sonitum et grauitatem emendant. cum adipe
 ansermo aut cum melle lumborum dolores iu-
 uant. bucisq; Plinius.

De Cepe canino.

Cepe caninum dicitur squilla et inue-
 nitur iuxta mare. unde a platea. ce-
 pa marina appellatur. reperitur autem
 quandoque sola et tunc mortifera ac venenosa est
 si succus recipiatur. nisi eius venenositas rep-
 matur. Solent autem solemitani eam diuidere in
 plures partes. et plantare in ortis. sigillatim et
 ita reprimunt venenum eius. reprimuntur autem
 malicia si in vino et oleo aliquantulum dimittatur
 et sic in medicinis apponatur. Debet autem scindi
 ista cepa et interiora et exteriora abici. quia exteri-
 ora sunt mortifera pro nimia caliditate. et inter-
 iora pro nimia siccitate. sed media sunt temp-
 ta. multum conuenit medicinis.

De Cucumere.

Cucumeris. quedam est herba de
 qua dicit Plinius. li. xvij. Cucumeres
 sunt dicitur eo quod interdum sunt
 amari qui dulces nasci perhibentur
 si lacti mellico eorum semen infundatur. Diasco-
 ridius dicit cucumeris natura frigida reperitur v-
 trem soluit. stomacho accommodatur quibus anti-
 mus deficit succurrit etiam odore. folia eius trita
 vulneribus medentur que impresserit caninum mor-
 sus. semen eius tritum cum vino dulci. et po-
 tum datum. vesicam iuuat laborantem. Secundum
 Plinium. autem. lib. xx. c. ij. et ij. cucumer est orten-
 sis et siluestris cuius radix est magis grossa et
 alba. ex cuius succo fit electuarium quod est ne-
 cessarium in pluribus medicinis.

De Cucurbita.

Cucurbita secundum Plinium. nomen est
 grecum. cuius origo latinis est incer-
 ta. Eius genera sunt multa (ut tan-
 git Plinius. li. ij. Et dicitur idem Plinius. Est autem cu-
 curbita alia domestica et ortensis. alia uero sil-
 uestris. Domestica uero in ramos et folia pariter
 et flagella ad modum vinee se diffundit et qui-
 busdam ligamentis se conuertit sicut vitis. et habet
 quosdam flores albos quos emittit potissime
 contra noctes sine appodiatione florere potest. sed
 fructus eius vitae proficit. immo deficit vel pu-
 trefat. quando ad modum vinee a terra non erigi-
 tur et lignis et virgulis non sustentatur. Est au-
 tem cucurbita secundum plateam. frigida et hu-
 mide complexionis et in qualitatibus temp-
 te. in calidis regionibus precipue inuenitur. cuius se-
 mina in terra picta herbam preant ex qua pro-
 ducuntur flores et tandem fructus plenissime et medulla

De arboribus et plantis

cuius cortex primo est mollis / sed quando pue-
nit ad maturitatem ad modum ligni indurefcit
fructus eius quado noua sunt conueniunt abis
et semina medicinis. Sunt autem semina eius diu-
retica et diuisiua ppter sue substantie subtilita-
tem. et ideo valent contra opilationem epatis et re-
num acyefice acurū patientib⁹ cucurbita elixa
assata abus est in medicina. Nam materiam i-
firmitatis purgat p vnam et aliquantulum co-
lorem repunit alterat et confortat. semina eius
post maturitatem colliguntur / abluuntur / et ad so-
lem desiccantur / ne ppter humiditatem supflua
corumpantur in loco sicco p triennium reseruan-
tur (huicq; platea.) Scdm plini. aut succ⁹ cu-
curbite valet contra sacum ignem et tumorē oca-
lorum / mitigat dolorem aurium si tepidum i-
mitatur / semen eius tritum in puluere vel insp-
sum replet canata vulnera / cinis cornis valet
contra combustionem. Dicit autem adhuc pli. lib.
xx. c. iij. Est cucurbita siluestris digitalis gros-
situdinis nascens in saxosis locis / cuius succ⁹
stomacho et visceribus multum pdest. renum et
lumborum paralisi subuenit / medulla eius cum
absinthio et sale dolore dētium tollit. succ⁹ eius
cum aceto calefact⁹ mobiles dentes sistit. caro
eius sine semine clavis pedum. i. apostematū
bus succurrit. vinum cū eo seruetur oculo-
rum impetus tollit. folia eius trita et cocta vul-
neribus subueniunt. semen ei⁹ potatum cum vi-
no venenū vincit. comedi nō debet qz inflatio-
nes facit. Est autem cucurbita argestis fm Jsid-
lib. xvij. idem qd colochintida herba multum
amara quēadmodum cucurbita. versus terram
tendit habens folia grauis odoris / vt cucurbi-
ta. et fructū rotundum facit sicut cucumer vsua-
lis (vt dicit Jsid. ibidem. Quere supra d na-
tura colochintide.

De Celandina.

Celandina est herba croceos habēs
flores atq; fructum croceū tangen-
tis man⁹ intingens / sic dicta eo qd
in aduentu hyrundinū videt erūpere vel flore-
re (vt dicit Jsid. li. xvij. celandin enim grece byrū-
do dicitur latine (et subbit Jsid.) vel dicit celi-
donia qz pullis byrūdinum si oculi ledent / ma-
tres illis ex hac herba medicant. Item etiā reci-
tat Plinius. qd succo celandine oculi byrundi-
num eruti siue lesti ad stamm pristinū reuertunt
Alias siquidem bz notabiles virtutes. bz enī
virtutem dissoluenti. attrahendi. psumende.
vt di. dia. dolorem dentū mitigat. caput pur-
gat / menstrua puocat / et matricem mūdāt / filtra-
lā ois et cancrū curat. fm pli. dia. et platea.

De Centaurea.

Centaurea est herba amarissima / ca-
lida / et sicca in tertio gradu. et ideo
fel terre est vocata vt dicit Jsid. qz
a chitone centaurea eius virtus primitus est in-
uenta. vt dicit idem li. xvij. Est autem duplex. s.
maior et minor. Prima quedē maiores habet
ramusculos et flores et est maioris efficacie quā
minor (vt dicit i platea.) Et ibidē dicit Jstan.
qz radix maioris calida est et sicca in secūdo gra-
du / et habet quandam amaritudinem cum dul-
cedine. et ideo habet virtutem conglutinandi.
et amaritudine habet vim diureticam et diu-
siuam. plus valent flores et folia in medicina /
qz alia que sunt in ea. dolorem enī vētris sedat
visum clarificat / et renes et splenē deopilat / pa-
ralisim curat / vermes ventris cum melle necat.
vulnera radix eius consolidat. vt dicit diasco-
plini. et platea.

De Daphno.

Daphnus grece laurus dicitur latine
vt dicit Jsid. lib. xvij. et est laurus
a verbo laudis dicta. lauri enim ra-
mis et folijs cum laudibus victorū
capita coronabantur. et ideo apud antiquos lau-
rea vocabatur. sed post sublata. d. et subroga-
ta. r. laurus est dicta sicut quōdam dicebat me-
di dies / que nunc meridies solet dicit (vt dicit
Jsid.) hanc arborē vocant greci daphnē / eo
qz nunq; deponat viriditatem. hyeme enim vi-
ret et estate. et ideo inde victores potissime co-
ronantur (vt dicit Jsid.) et subdit. Dec sola ar-
bor a vulgo creditur minime sublimari. vnde
fuit appollini primū psecrata. de q dicit ma-
gister in historia sup illud verbum pfuluit isaac
dñm. Gene. xxv. Rebecca ex timore gentiū qz
viderat in peuntib⁹ spēm lauri quā tripodē dī
cunt capiti supposuit et ramis herbe que agn⁹
castus dicit incubuit. vt visiones veras videret
et fantasticas nō sentiret. De lauro siquidem dī-
cit pli. li. xvi. c. xxx. laurus mūphis ppter dedi-
catū que gratissima est domibus cesarū atq;
pontificū qz domos adornat. Et sunt duo ge-
nera eius. s. delphica et apria. Lauro delphica
delphis primo coronati sunt mūphantes. Li-
pria vero romani primo suos coronabāt. mo-
do autem multe sunt lauroz spēs / sed differunt in
viore et magnitudine filioz et similitudie bac-
carū. Est autem arbor multiplici speciei et enume-
rat pli. xij. spēs arboris eiusdē / inter qz ponit
quōdam spēm lauri q dicit fuisse / magno lioui et
appollini delphico dedicatā. et iō tell⁹ laurife-
ra i domib⁹ et i sans a fulmie māet tuta. sine at
lauri pūtia nō solebat apollo dare nīsa sua.

et ideo quia diuinis credebatur conuenire bono-
nibus honorem triumphis obtinuit. nec licebat
laurum pollui in vsibus illicitis et prophanis
quia propter propitianda numina super alta-
re poni debuit et offerri. Cesar autem tiberius
celo tonante laurum in capite solutus erat ferre
sicut ferunt contra fulminum metus. Narrat eni-
am plinius miram rem quod cum augustus sederet in quo-
dam orto iuxta drusillam augustam deiecit aquila
de alto gallinam miram candoris illesam ingre-
ssum cesaris. tenuitque gallina laurum ramum
in rostro suo onustum baccis multis. gallinam
et sobolem iusserunt aruspices obseruari et baccas
laureas seminari et cum diligencia custodiri ex
quibus prouenit silua triumphans cuius post-
ea cesar laurum in manu tenuit et coronam in
capite gessit. ac deinde alij cesares eodem mo-
do ex eadem silua post obtentum triumphum opor-
tuit coronari (huicque plinius) De lauro siquidem
addit diasco. quod est arbor elegantis forme et ma-
gne aromaticitatis ac mire efficacitatis et virtutis.
Nam folia eius viridia que multum odorifera
sunt si contundantur mitigant et sanant primum
ram apud vesparum et omnem tumorem spergunt
libros et vestes cum quibus ponuntur a tineis et
vermibus custodiunt et a corrosione tutos red-
dunt. fructus lauri dicuntur bacce lauri et sunt
grana externum nigra vel subrufa internus alba
et vinctuosa in figura spherica incomplexione
calida et sicca in secundo gradu subtiliter habent
substantiam. et habent virtutem depurandi et con-
fortandi. et in multis ponuntur vtiliter medici-
nis ex quibus fit oleum preciosum quod valet con-
tra multas et precipue frigidas passiones.

De diptano.

Diptanus est herba medicinalis cuius
radix maxime conuenit medici-
nis. et debet eius substantia esse so-
lida non perforata que cum frangitur
non puluerizatur virtute habet dissoluedi attrahendi
diuinum et consumendi. unde valet contra ve-
nerosos morsus et supposita vulnera et pota-
ta (ut dicit diasco. et platea.) cum paucis additis
dicit in multis habere virtutem utriusque menstrui
um prouocat et educat secundum et fetum mor-
tuum excludit epilepticis et paralyticis cum suc-
co rube subuenit (ut dicit diasco.) De hac herba dicit
plinius. li. xv. c. viij. ceme inquit diptanum primum
ministrare. nam eius herba comedunt vrsi
alios parant et si sagittis fuerint lese diptanum
querunt. que comedentes ferunt exantur in vul-
nere derelictum. Idem dicit basilius in examine.

et ambrosio. et exposito ubi loquitur de binulis cer-
uorum. hec herba secundum plinium. crescit in plu-
ribus locis. sed illa minus est laudabilis que
crescit in agris pinguioribus siue crassis. que au-
tem crescit in locis asperis vel siccis melior est
cuius minima portio gustata accendit os. (ut
dicit Isidorus. li. xvij.) sicut dicit diptanus est mons
crete ex quo diptanus nomen accepit. unde vir-
gilius. Lerna vulnerata saltus pagrat diptanum
querit. Tante enim virtus est ut ferunt a corpo-
re exantur. unde et eius pabulo fere percussit
unt sagittas corpori inherentes. hanc quidam pu-
legium maris vocant quod habet tela eiciendi bel-
lica potestatem. ut dicit Isidorus.

De draguntia.

Draguntia est herba sic dicta eo quod
basta eius in modum colubri ma-
culis sit res ipsa similitudinem imi-
tatur vipere vel draconis. vel quia
herbam ipsam vipere timent (ut dicit Isidorus. li.
xvij.) hec a multis serpentaria vel colubrina
nuncupatur. Nam florem habet purpureum di-
uisum et aptum sicut os serpentis de cuius me-
dio procedit quasi lingua serpentea acuta nigra
et rotunda. et in medio floris ipsius surgit qua-
si caput semine grosso et rotundo. prius vinctum
deinde rufum efficitur quando incipit mature-
scere. herba ista semper dia. magne est efficacitatis et
virtutis. nam radix eius exsiccata et puluerisata cum
aqua rosacea faciem clarificat et colorat cum sa-
pone gallico fistulam sanat mundat et desiccant
et os eius ita dilatat ut os fractum vel putrefa-
ctum extrahi queat. cum aceto et calce viua can-
crum curat. folium eius in vino decoctum apo-
stemata maturat succus eius auditum ex frigi-
da causa lesum sanat visum clarificat in mensura
prouocat emoroides id est inferiores venas san-
guine fluentes consumit et desiccant succus eius
internus sum prius aborsus prouocat odore suo
serpentes fugat non enim leditur corpus a ser-
pentibus si cum eiusdem herbe succo iunctus
fuerit aut linitum. huicque diasco. et platea.

De draganto.

Dragantum secundum platearium
et auicennam. est gummi cuiusdam arbo-
ris cuius humor vel actio caloris
vel constrictione frigiditatis nam-
ralis indurcat cuius species est triplex. nam
est album purum et clarum. et illud melius est.

est etiā subrufum et cinerū quod nō ē a deo bo-
num sicut albu/ cui nihil terre admixtū est. qđ
albu est puenit frigidis medicinis subrufus et
cinerū debet poni in calidis. p. xl. annos serua
n pōt virtutē habet in frigidandi/ humectandi
et mūdificandi ex frigiditate et humiditate con-
glutinādi ex sua gummositate. valet ptra vicia
pectoris in electuarijs et sinujs. nam peccō sic
cū humectat humore perditū restaurat/ tussim
sedat/ fissuram labiorū et oris vlcationē con-
glutinat atq; sanat/ faciē mūdificat et dealbat
arbericos iuuat/ contra dissentienam prodest.
vt dicitur in pla.

De ebano.

Ebanus est lignū ethiopicū colorē
habēs nigrū tactum lenē/ dumm/
planū et ponderosum. vnde ppter
poroz compactionez positū in aq̄
statim submergit atq; perit fundū. vt dicit in li-
bro vegetabiliū. Est aut gustu stipticū et mor-
dar/ qđ igni appositum citius rapit ignē et sua-
uem fumū emittit/ et odorē. in corticula pfricatū
rufum oñdit colorē. virtutē habet purgatiuā
et pfortatiuā. ideo collinis vtiliter abibet (si
aut di. pli. et diasco.) De ebano etiā ait Psido.
lib. xvij. ebenus inquit in india crescit et in ethio-
pia qui cesus diu indurescit in lapidē. cuius li-
gnū nigrū et cortex lenis vt launi. indicū ma-
losum est et vanū. sed melius qđ in nullo ma-
losum. sed nigrū est et lenē. Solet aut poni iu-
sta crepundia vt infantē visu nigra nō ter erant
vt dicit Psido. et virgilius. ebenū p mendat pli-
ni. lib. xij. c. v. dicens ebenū esse, arborem auro
ppabilem. ideo ethiopes solebant ebenū cum
auro et ebore offerre imparitū p tributo. vñ
et regina saba legif talia ligna dedisse salomo-
ni. quarto Regum. iij.

De edera.

Edera ab heredo est dicta. vt di. Psido.
eo qđ arboribus adherat vel
dicitur ab heredo/ qđ sumpta in cibū
a capris lac multiplicat vñ nutri-
mentū heredi. radix eius durissima pforat. frigidū
est nature et frigidā indicat esse terrā vbi crescit
virorem diu seruat et nō pdit folia que diu viret
amari et stiptici est saporis. herede aut fm pli. li-
bro. xvi. c. xxij. sunt due spēs. s. alba et nigra
s. masculus et femina. Masculus est maior et i
folijs durior et pinguior. hereda vero alba fru-
ctum habet albu. et nigra nigrū. Solent autē
pocte coronari folijs herede in signū viuacis i

genij et subtilis. qđ hereda semp viret. similiter
hereda coronati incedebant illi qui sacris libe-
ri patris. i. bachi ministrabāt. vnde hec arbor
deo vini sacra fuit. s. i. et marti. vñ et alexan-
der magnus suos milites decorauit hereda qđ
de india mūphauit. vt dicit idē plini. exemplo li-
ben patris qui galeas suozū tinfo herede adoz
nauit. Est aut arbor vt dicit idē. multū in al-
tum se extendēs/ qđ diu inuenit arborē vel mūph
per quē serpat. radice seu ramosa habēs bra-
chia et baccas quas dā sed amaras. cuius vñ
bra est nocua et satis inimica frigidū/ serpentū
grauissima numpēs muros et sepulchra. vñ mūph
est qđ haberi in honore a veteribus fuerit p sue-
ta. folia habet interasa et angulosa. grauis odo-
ris et plana/ sed amara/ sub quozū vmbra la-
tent vermes. Item capto tricestino quarto. mi-
ra pditur facere natura herede ad expianda vi-
na. nam si fiat vas ex ligno eius vina transflue-
re et aquā si qua mixta fuerit remanere certū ē
bucisq; plinius. Secundū diascoidem autē
hereda quāuis sit amara/ vtilis tamen est me-
dicine. nam virtū ei inest stiptica et constrictiua
et ideo dissentienis medet. succus eius in narib?
instillatus/ caput purgat et dolorem eius miti-
gat. succus eius cum oleo tepidus/ aurb? im-
missus/ cōtra surditatē iuuat. Item idē hereda
ex cōtrarijs est composita. et ideo in causis con-
trarijs operatur. ppter quod virtutes habz ma-
turauiam/ attractiuam/ mūdificatiuam/ et mi-
nigatiuam. et apponi sepius solēt eius folia ad
cocturas. eius gummi diuerticum est et dissolu-
tiuum. valet contra calculum. eius folijs nutri-
tus hircus sanguinem habet acutiorem. et ad-
frangendum calculum in renibus et vesica for-
torem. Est autem quedam species herede sup
eius folia cadit ros et inuisatur ac in lado-
num commutatur. cuius virtus magna a me-
dicis experitur. nam fumus eius menstrua pro-
uocat et educit/ secundinas expellit/ reuma com-
pescit/ caput et sensus confortat/ tussientes iu-
uat/ et fluxum ventris sedat. et in multis medici-
nis adhibet vtiliter. vt di. dia.

De eliotropio.

Eliotropium est herba sic dicta eo qđ
solstitio estiuo floreat. vt quia solis
mōtibz folia circumacta cōuertat
Unde a latinis s. lsequium appellatur (vt di.
Psido. lib. xvij.) nam sole oriente flores suos
apert/ et cum sol occubuerit/ iterum se reducit
et hec verucaria dicitur/ eo qđ exungat verrucas
et abstergat/ siue potet siue cataplasmetur. (vt

dicitur *Isido.* Secundum autem platea. solsequium
foliis spongia dicitur. et est herba frigida et humi-
da in secundo gradu / cuius succus bibitur / valet
contra venenum sumptum interius. valet etiam con-
tra morsum caninum et venenosum / si crura super
vulnus ponatur / contra calefactionem epatis et
opilationem multum iuvat et valet.

De Eleboro.

Eleborus (ut dicitur *Isido.*) ab ele-
boro fumo sic dicitur ubi plurimum
gignitur. hunc romani veramur di-
cunt. eo quod sumptum mentem moram
in sanitatem reducat / cuius duo sunt genera. scilicet
album et nigrum album dicitur eleborus / quod radi-
ces habet albas / et albos et flegmaticos humo-
res purgat. niger vero nigras radices habet / et
nigros humores. scilicet melancolicos purgat siue
mundat. Est autem secundum *dia.* et alios aucto-
res herba multum violenta in virtute et recipien-
da medicinaliter cum cautela. multum enim ledit
et cito interficit quando indiscrete aliquibus adhi-
betur. valet tamen contra multos morbos / si de-
bito exhibetur modo (ut dicitur *dia.* quod quartana
febres soluit / venas in auribus et alias inter-
ficiat / epilepsias et litargias subuenit / cuius pul-
vis si cum pane misceatur / et a muribus comedatur
mures interficit (ut dicitur *dia.* et etiam platean)
Inter omnes autem huius herbe duas species meli-
or est eleborus albus et est calide et sicce comple-
tionis in tertio gradu et crescit in locis monta-
nis et humidis et habet folia similia platagini
sed longiora et in fine acutiora et stipitem vni-
cubum siue magis. cuius radix laxat multum su-
perius et inferius. et nunquam debemus elebo-
ro uti / nisi materia fuerit digesta prius et prepa-
rata. et tunc etiam cum cautela. et ideo *Progas di.*
si velis eleborum ducere in otie corpus / ne. scilicet
sumens eleborum semper dormiat. et habet vir-
tutem resoluendi humidum in ventositatem. unde
de sequit suffocatio spirituum et mors (ut dicitur *dia.*
Isido. et *pla.*) Eleborus autem niger multum periculis
losior est.

De Esula.

Esula quedam arbor est que a me-
dicis calida dicitur in tertio gradu
atque sicca (ut dicitur *dia.*) cuius radix
maxime valet in medicinis / cuius
multe sunt species. et illarum virtus nunc est in la-
cte et in humore / nunc in semine nunc in radice
unde dicitur. *Lacanabula* parat caput
semine gaudet. *Esula* radice cortice prestat
opem. Est enim esula herba plana habens fo-
lia et supra emittit lacteum humorem qui qui-
dem est vlcerratus et carnis siue carnis coruosi

uus. flegmaticos purgat humores. etiam vasis
hidropias et alijs patientibus ex humore fleg-
matico varias passiones

De Rucca.

Rucca est herba alba domestica ali-
quando siluestris calida et humi-
da diuretica et aperitiua. renes con-
fortat / paralysim curat / vrinam pro-
uocat / vesicam et renes purgat / vtilis est in cibo
et in medicina / flores eius apes diligunt et fre-
quentant. ut dicitur *plinius.*

De Euula.

Euula est herba cuius maneries est
duplex. scilicet ortulana et capana
que maioris est efficacie in radice.
nam radix debet colligi in principio estatis et in so-
le exsiccare / ne ex humiditate corrumpatur. virtu-
tem habet leniendi / mundificandi / et nervos con-
fortandi / et viscosam humiditatem consumendi
valet mirabiliter in frigida tam contra tussim et
spualium membrorum frigidis passiones. unde
de scriptum est in *marco.* Euula campana red-
dit precordia sana.

De epithimo.

Epithimum est flos thimi que est her-
ba cuius tota virtus in flore est. nam so-
lus flos ponitur in medicinis (ut dicitur
dia. *pli.* et *pla.*) virtutem habet purgandi flegma-
ticas vel melancolicas passiones. unde valet
contra quartanas et etiam quotidianas accessio-
nes. valet etiam secundum *constan.* contra strangurias
et difficultatem vrinandi et etiam contra splenis et
epatis opilationem.

De ebulo.

Ebulus est fructus siue herba in folijs
et in stipite sambuco quidem arbori
similima. cuius radices cortices fron-
des et flores sunt vtilis in medicina. habet etiam
secundum *dia.* et *pli.* virtutem dissoluedi et consumendi
grossum flegma et viscosum. Unde succus ebuli va-
let contra arthriticam et tractationem nervorum. manuum at-
que pedum. vix etiam contra leucoflegmantiam. id est hidropi-
sim ex flegmatica causa atque frigida siue alba. vix
etiam contra tumores et collectiones intercurtaneas
vbi que in corpore colligantur. Item vix maxime pro
percussionibus corporis atque casibus / si partes in eius
decoctione frequenter foueatur. nam dolorum miti-
gat / tumorem sedat / virtutem et robur nervis et iun-
cturis ossium administrat. odore quidem est ebulus
herba fetida et sapore minus grata / sed in virtu-
te et efficacia ab antiquis medicis optima ad me-
dicandum est apud veteres iudicata. ut dicitur *plinius*
diascorides et *platea.*

De fico.

Ficus est arbor a fecunditate dicta alijs enim arboribus fecundior est nam ter quaterque p singulos años fructum gignit atque altero maturecente oritur alter statim. Ficus autem egyptia fecundior fertur. cuius lignum in aqua missus illico mergit et cum in limo aliquandiu iacuerit deinde in superficie sursum eleuat. versa vice nature. quoniam madefactum debuit humoris potere residere. Tempore vero pythagore / alebantur ficibus galate antequam idem ad eos carnis usum que fortior est ab eis transulisset. a semibus autem in cibo sumptis ficus rugas eorum distendere fecerunt / tauros quoque ferocissimos ad fici arboris colligatos dicunt repente mansuescere. ficus autem cuiusdam arboris remedio que dicitur caprificus (ut asserunt) fecundat (hucusque Isido. li. viij. c. viij.) Secundum aristoteli. lib. vegetabilium humor corticis arboris qui est quasi sanguis in animalibus / in quibusdam est lacteus. ut in ficu et in moro. sed fici lacte habet vim coaguli ad faciendos caseos sicut flos cardiacalis. Est autem eius humor multum vinctuosus. et ideo fici est multe fecunditatis. quod enim est vinctuosum transit in fructum / et quod subtile et aquosum in folia transmutat. que quidem sunt lata et scissa. et in extremitatibus pirica et acuta / quorum lacte siue succo membra genitalia pluvita dicuntur moueri ad puritatem et libidinis incendiis. Simile enim est super Beneficis tertio. s. ibi. fecerunt sibi et folijs ficium perizomata. contingit autem ficum arboris (ut dicit aristoteles.) sterilesce aliquando propter humoris defectum / aliquando propter superfluum humiditatis habundantiam. et in utroque casu indiget medicina. unde agricole ei subueniunt in defectu humoris per finem convenienter et aquam dulcem. quando vero superhabundat humor arboris clavis perforant / et superfluum humorem euacuant. sicut supra de arborum medicina est ostesum. De fico autem arbore siue ficu dicit plinius. lib. xij. c. viij. omnia que supra sunt de Isido. introducta. ficus inquit egyptia est arbor fecundissima moro similis in magnitudine et in folijs et in aspectu. quater in estate profert fructum. sed primum generat immaturum cui similis est ficus capria que quater germinat et fructus quatermos facit siue panis. sed grossus eius non maturescit / nisi prius incidatur / et lactis superfluitas emittet. et emittit germina sua sine folijs in extremitate ramorum. et habet similitudinem in radice cum populo et in folijs in extremitate cum vlmis et est in quantitate fabe fructus magnitudo. Est autem fici tenera arbor et debilitata. et ideo a forti si-

gore de facili leditur et potissime quando incipit geminare. Item idem plinius. lib. xij. c. vi. est ficus indica exilia quedam ferens poma vastis ramis transfusa / qui rami in terra a deo incuruantur pondere suo que tene infiguntur. et sic nouas progeniem faciunt in circuitu circa parentem vel circa stipitem et tandem faciunt umbram et densitatem que pastores sub eius ramis ab estu et a vento se abscondunt. Superiores autem rami matris in altum valde se extendunt. collaterales vero vasto circuitu iuxta matrem se extendunt. et quasi siluosa multitudine umbram magnam faciunt. folia autem sunt latissima ad modum pelte amonite disposita. poma autem facit multa sed modica que fabe magnitudinem vix excedunt sed inter folia calore solis ita decoquantur que pre dulci sapore ad comedendum digna miraculo reputantur. ad hoc dicit plinius. lib. xv. c. xix. que est quedam arbor que dicitur siluestris ficus que in alio nomine dicitur caprificus nunquam maturescens sed quod ipsa ex se non habet alijs tribuit. nam cultores solent aperire ora radicum vel corticis arboris ficis. et ibi intus infigere surculos et ramos caprifici ex quorum insertione aperta radice attracto aere nouo et humore ei congruo vigorem recipit et virtutem unde et humor lacteus qui est materia fructus in ipsius transit partem. sicut supra patet in dictis alimur. in tractatu de causa fructificationis arborum et herbarum. et ideo dicit que tales arbores debent taliter iuxta fructiferas ordinari ut venti flatus euolantis in ipsam ficum ferant. ad hoc utilior est ventus australis que aquilonaris. quia simpliciter plus nocet ille ventus borealis ficu que australis. quare in aquilonari parte minus proficiunt fici et plus arefcunt. quia eorum humor lacteus facillime consumitur. et etiam congelatur vbi habet dominium talis ventus. De effectu autem fici vel ficorum quo ad radicem / folium / corticem / et fructum. quere supra in tractatu de caruca in littera. L. vbi expressius continetur.

De fraxino.

Fraxinus est arbor. (ut dicit Isid.) crescens in locis asperis et montanis ex qua fiunt haste que franguntur. Unde ouis et fraxinus vtilis hastis. De fraxino autem dicit plinius. li. xvij. c. xij. Inter arbores quas materie causa natura genuit vtilis fraxinus que est recta arbor alta seu proceras et rotunda atque recta siue pineata folio.

que hominum preconio achillis hasta vocata est cedro in aliquibus partibus ira similis est ut cortice ablata emeres fallit. cuius folia contra venenum sunt utilia. nam succo expresso et potui dato contra serpentes summe opiferum est. tamquam ei vis est ut serpentes eius umbram matutinam vel vespertinam non attingant. quod si inter ignem et folia fraxini ponatur serpens. in ignem potius quam in fraxinum fugiet. Sunt tamen folia eius iumentis mortifera in grecia. ceteris autem ruminantibus sunt innocua. In italia vero iumentis non obsunt. prius autem floret quam frondeat nec ante flores conditos folia dimittit. Sunt autem duo genera ut dicunt greci. quedam est longa non nodosa alia brevior est in folijs ac durior lauro similis. Alij vero diuidunt fraxinum situm. scilicet in campestram et in montanam. campestris folia sunt magis crispata sed montane magis spissa. et folia illa alijs sunt meliora (buculis plinius.) Secundum plinium autem fraxinus est arbor calida et sicca in secundo gradu. cuius cortices et folia cum aniso et fungis qui crescunt super eam competunt medicine. nam fluxum ventris stringunt. vomitum ex de fectu virtutis retentive cohibent si cum aqua fluuiali et aceto decoquantur et super stomachum apponantur.

De fago.

Fagus est arbor cuius materia in multis est necessaria. sed ut dicit Isido. lib. xvij. et plinius lib. xvi. fagus est arbor glandifera sic dicitur. quod fagorum fructibus quodam vixerunt homines. et ex eis sumpserunt cibum. Nam fagin grece comedere dicitur latine ut dicit Isido. lib. xvij. Plinius lib. xvi. dicit sic. fagi glans exterius triangula cute leui includitur similis nudo. sed cortice molliori cuius medulla muribus est accepta. et glites impingunt tardis etiam colubis puenit et eas nutrit eius cortex multum est utilis. maxime apud aquilonares pictos qui inde faciunt vasa diuersis vsibus valde apta. ut dicit idem. c. x. Idem dicitur in eodem quod glandes siue fructus fagi multum sunt dulces et nutritiues et carnes animalium que inde nutriuntur facit coctibiles subito viles atque lenes. nam est arbor multum solida sed rara potius et porosa. et ideo non multum durat (dicit idem) verum tamen eius substantia multum est apta ad asseres et multa fabricanda. cuius substantia pura a vermibus non corrosa arti vitree summe est necessaria. quod ex eius cinere vitrum cum aliorum quorundam appositione per ignis conflagrationem artificialiter preparatur et pauca ligna inueniuntur que operi tam mirabili sunt per omnia ita apta. lignum quidem leue est ac porosum

ut dicit plinius. et aliquantulum gumosum in multis locis. et ideo de facili insandit et de facili corroditur a vermibus aut computrescit. flores etiam quosdam emittit ad modum tilie sed non ita odoriferos et tamen illos frequentant apes mel siluestre in concauitatibus arborum colligentes.

De faba.

Faba ut dicit Isido. lib. xvij. dicitur a greca etimologia. quod faga. nam fagin comedere dicitur. Est enim genus leguminis quod antiqui in comedendo selebant vti. Duius species due sunt quarum altera est egyptia. altera est cois et illa quando dicitur fresa. eo quod boines freat molendo sepius ac constringunt. ut dicit idem. Est autem faba fraxini dia. bba in ornis et agris seminata. cuius hasta surgit angulosa/grossa et nodosa/folium vel folia in singulis nodis producit lata/plana et aliquantulum obacuta. florem producit albus in summitate purpureum siue nigrum/odoriferum et multum ab apibus frequentatum. In hasta autem producit diuersas hastas camosas et oblongas que interius quasi sub diuersis domicilijs ab invicem sunt distincte in quibus fabe per ordinem sunt locate. et ille recte primo sunt vides exterius/interius vero albe atque molles et paulatim calore desiccante indurescunt et tandem pariter conigrescunt. et hoc maturitatis indicium est. Est autem faba secundum dia. et plinium frigida et sicca/nisi sit viredis. et tunc est humida in primo gradu que viridis comesta parum nutrit humores grossos generat. inflationem in superiori parte ventris facit. et ideo stomacho est noxia. sanguinem grossum et melancolicum creat et summum grossum qui cerebrum offendit. somnia vana et tremilia inducit. per decoctionem et assaturam eius ventositas inflatiua diminiuit sed totaliter non auferitur. fabis siquidem assidue videntes dolorem intestinorum patiuntur. splenem opilant. ventrem stringunt cum cortice comeste ad dirigendum sunt dure sed multum inflatiue. Est tamen fabe medulla mundificatiua. Unde eius colatura faciem purgat. et potata pulmone mundificat. apostemata mamillarum curat cum rosas mixta. dolorem et luorem oculorum lipitudinem abstergit masticata et temporibus apposita humores ad oculos reumatizantes compescit. scissa et super venam inscissam posita sanguinem restringit. lac effluens de mamillis sistit et effluere non permittit podagricis et artencis cum adipe ouis decocta subuenit si super dolo ul locum cataplasmetur. tumores et collectiones

De arbo. et plan.

apostematū repercutit si in principio decocta
in aceto tumori apponatur. De fabe autē matu-
ra d. pli. li. xvij. c. xij. Inter legumina faba dī-
ctī optima quā multū miscēt cū pane siue cū
materia panis / vt sic panis pōderosior eē vī-
deat pītagorica tū snia dānata ē. quare eius
frequens vsus eberare dī sensus et somnia eti-
am facere estimat. vel vt alij tradiderūt quo-
niā mortuorū aīe sunt in ea / qua de cā varro
tradidit flāmē. s. pontificē faba vesci nō debe-
re. sola autē inter fruges etiā excisa crescēte lūa
crescit et replet. et i aqua marina siue alias sal-
sa nō decoquit serit siue seminat i occasu pla-
dū et ante hiemē. quā est in flore aquas marie
cōcupiscit. cū vero efflozuerit diligit siccitatez
et solū siue terrā in qua seminata ē fecundat
stercoris vice. et iō in tessalia vertunt agri in q̄
bus fabe seminate fuerāt quādo primiti sunt
in flore. Crescit autē faba p se in multis locis
et maxime in mauritanea et in insulis oceanī
septentrionalis. sed ita dura ē q̄ vix decoq̄ po-
test. Nascitur etiā in egipto sed spinosa. et iō
cocodrilli eā refugiant / timētes ne oculi corū
ledant spinis eius cuius longitudo ē. x. cubi-
torū habens caput admodū papaueris / colo-
ris rosei in quo fabe includunt nō supra trice-
nas. et ē eius culmus siue calam⁹ geniculatus
habēs folia ampla et fructū aliquantulū suba-
max. radix eius ē comestibilis cruda et cocta s
magnitudine arundinū similis radicib⁹ (buc-
usq̄ pli. li. xvij. c. xij.) sed in. c. xvij. d. idē vir-
gilius inquit nitro et amurca fabā pscāndenti-
bus. et sic eā grandescere permittit. quidā etiā
dicunt fabas citius crescere et adolescere si tri-
duo anteq̄ seminant in vrine aqua maturent
bucusq̄ plinius.

De frumento.

Frumētū a fruendo est dictum id ē
a vscendo sicut et fruges (vt d. Jsi.
vnde frumē superior ps gule dicitur
vnde potissime cū sapor p̄sentat. Est autem
propriū frumētū habere aristas in summitate
spicaz crescētes et grana iacentia in folliculis
imminētes. Nā in omni specie frumētū de ra-
dice erumpit culm⁹ et de culmo p̄cedit spica.
quibusdā folliculis siue testis cōtexta in qui-
bus grana recludunt. In extremo autē spice
ariste tenues et acute imminēt in modū spicu-
li a quibus spica nominat. qz illis aristis qua-
si spiculis muniunt ne auiū minorū moribus
spica a suis fructibus extuat. aut a bestijs tera-
tur. cui⁹ folia siue vagine quib⁹ fulcīt culmus
et ambīe ne pondere frugis incuruet dī stipu-
la quasi vsta ab vsto sic dicta. qz collecta mes-
se exuntur stipula p̄pter agri culturaz. cui⁹ ps

ad pastū animalium reseruat / palea dī eo q̄
primū sola pascendis animalibus p̄beatur.
cuius natura in tantum est frigida q̄ obuitas
uiues fluere nō sinat et adeo calida vt poma
maturefcere compellat (bucusq̄ Jsi. li. xvij.)
Sunt autē frumētū multi genera vt. d. idē Jsi.
et etiā pli. li. xvij. vtputa triticū / far / ordeū / si-
ligo / panitū / et miliū / et huiusmodi. de quib⁹
post dicitur / sed hoc ē generale. Circa hec fru-
menta etiā attendenda est soli siue terre quali-
tas vbi hec serant. nā quedā in vna terra pro-
ficiunt / que in alia deficiunt et penitus mare-
scunt nā ordeū in noualib⁹ proficit vbi triti-
cus deficit et arefcit (vt dicit pli.) et sic de alijs
ē intelligendū. Itē attendit seminatiōis qua-
litas. qz quedā citius / quedā tardius sunt se-
minanda. Nā citius semina hiemalia / tardi⁹
estiuaria. quedā etiā in terra profundius. que-
dam superficialibus sunt terre finibus cōmittē-
da. vnde alio modo ē seminādū triticū. et alio
modo far sicut et alio tpe gith milum et liminū
sicut exp̄sse dicit Hiero. sup Jsa. xvij. Item
maximē attendit cōgruitas tēporis tam in se-
minando q̄ in colligendo. qz s̄m pli. li. xvij.
hoc vtilius fit interlunio q̄ tpe alio qz tunc se-
mina. sic collecta potissime a vicis cōseruant
Itē attenditur tēporis serenitas. vt dicit Jsi.
serere enim a sereno celo dicit. qz tunc serendū
est et nō per imbrijs. vnde virgilius. mund⁹ se-
rendus meorū. Et qz (vt d. pli. ibidē. c. xvij.)
accidit frumētū vicū. qz si tēpus fuerit nimis
ventosum et hoc tribus vicib⁹ seu temporibus
scz quando est in flore. et quando incipit de-
florere et quando incipit maturefcere. ex flato
enim norio spica euanescit et exinanit⁹ et d fru-
ctu suo patitur abortiuum. Itē nocet tempus
pluuiosū nimis. qz tunc totū vel extinguit ex
frigiditate humoris. vel in herbam et foliū su-
perfluū luxuriat. Itē nocet calor subit⁹ et im-
moderatus sub nube clausus. qz dum humor
ad interiora radice rapit vi caloris tūc exbu-
more calido et viscoso nascunt quidā fomicu-
li circa radicē ex quorū corrositate fruges her-
be viciat. Itē in grano circa folliculos nascū-
tur vermīculi corrupētes frumētū granū quā-
do spice in pluuiali tpe post calozē immode-
ratū corrupunt. Itē in tpe nimis sicco depau-
peratur frumētū ex humore / et sic perit p̄pter
defectum nutrimentū. vel crescunt in eo quedāz
musce vīndes que vocātur cātarides / virorez
frumenti penitus corroddentes. quandoq̄ eti-
am multiplicantur locuste et bruci / quoz den-
te omnia denastantur. Itē exigitur in ipso se-
mine frumētali puritas. nā vt dicit pli. idē. c.

viij. si semina deopite aut adipe tangerentur
vnaq; semina corruperent. et ideo cauendum est su-
moope ne talibus misceant. quia omnia seminaria
que ab illis sunt infecta corrumpunt. Item requi-
tur in crescente fumento culture studiositas.
oportet enim ut a superfluis cautius et diligentius
expurget. nam ut dicitur ibidem. Inter omnia frumenta
aliqua herba morifera inueniuntur ut lotium lappa-
tium et huiusmodi. quod accidit ex vitio et malicia
attracti humoris vel ex defectu virtutis seu ca-
loris sufficienter singula non mutantur. Item
ibidem dicitur ex rore corrupto adherente folliculis
in granis accidit corruptio frugis que dicitur ru-
bigio. quia spica inde corrumpitur et inanitur et in
colorem rubiginem transmutatur. Inter omnia autem
frumenti genera triticum obtinet principatum. quia
humane nature nihil est amabilius. nihil nutri-
bilius. nihil enim salubrius inuenitur. sed de
hoc quere infra sub littera. **S.** quere etiam de
melle et segete.

De farre.

Farre autem est genus frumenti sic dicitur
eo quod ab iunio missum in pila frange-
retur antequam usus mole haberet. a far-
re autem dicitur varrigo (ut dicitur Isidorus.) Est enim
herba ordeacea adhuc viridis in qua grana
ad maturitatem non torrescunt.

De farina.

Farina que panis est materia a farre est
dicta. Nam far siue frumentum iter mo-
las fractum farinam facit. vel dicitur a farrien-
do. quia in pane redacta fertur vitæ. vel dicitur
farina proprie quando frumentum inter molas op-
time est confractum furfure non dum a medulle sub-
stantia separato. nam quando flos medulle sepa-
tura furfure siue cortice. tunc simila vel simila-
go nuncupatur. Dicitur alio nomine polenta siue polis
unde derivatur hec polenta et hoc pulmentum a pul-
te dicitur (ut dicitur Isidorus. li. xx. c. viij.) quidam tamen
dicunt polentam esse pulvis de farina purgans
sima factas. et dicitur polentam a polme quod est
farina delicata que volat a mola in molendi-
no et alio nomine a mola dicitur. quia pro sui le-
uitate a mola eicitur sicut et simila id est sine
mola. Polenta tamen alias habet significaciones
ut dicitur in glo. sup. ioh. v. comedunt polen-
tam eiusdem anni. grana seorsum cocta et manibus con-
fricata et a folliculis separata admodum grani et
pilo trunsi. et secundum hoc dicitur polenta quasi pilen-
ta. Sed quocumque nomine vocetur farina utilis est
cibo et in medicina. Unde enim fit panis per aquam
admixtionem et ignis decoctionem aliquando aba-
nus. id est seruis in cibum datus non delicatus. quan-
doque vero panis fermentatus fermento mixtus
quandoque etiam azimus sine fermento. cinereus

siue sincerus. quandoque sub cinere in cinere
coctus et reuersatus qui et focarius dicitur. quando-
que dibananus in dibano coctus siue in furno.
his et multis alijs modis de farina arte pisto-
ria fiunt panes (ut dicitur Isidorus. li. xx.) qui omnes
cor hominis confortant et cor nutriunt ac delectant
depedita reparant et restaurant. vires laboran-
tibus administrant. sed pre omnibus panis re-
cens et mundus. de farina triticea preparatus
ut dicitur Constan. in die. magis amabilis
et conueniens est nature. farina itaque mola tenet
et frangitur crebro a furfure diuiditur. calida
aqua aspergitur fermentatur et sapidior reddi-
tur. et pistata in formam panis redigitur. et tandem
decoquitur. et sic ultimo post multos labores vi-
ta hominis inde reficitur et nutritur. Utilis est insu-
per farina in medicina quam cum alijs conuenien-
tibus debito modo admiscetur. nam farina cum
melle mixta faciei pustulas sanat et emendat.
ut dicitur diasco. in melle ex coagulatione la-
ctis indurate apposita farina triticea vel filigi-
ne. et adipe et vino decocta duritiam spergit et
locum mollificat ut dicitur ibidem. collectiones et apo-
stemata maturat. nervos induratos et quasi
spasmodicos aut contractos relaxat (ut dicitur ibidem)

De fermento.

Fermentum a feruore est dicitur. quia feruere
et crescere facit pastam (ut dicitur Isidorus.
li. xx. c. i.) Est autem fermentum compositum
ex diuersis virtutibus simile habens sub-
stantiam et virtutem. et ideo virtutem habet panis
elevationem et sui acetositatem saporis ipsius pa-
ste siue panis munitur. et in ipsius similitudi-
nem totius masse cui admiscetur conuersiuam. habet
etiam secundum diasco. virtutem humorum extractiuam
et quam admiscetur cum sale habet vim apostematam
maturatiuam et aperitiuam. nam poros corporis a-
perit subtilitate sue substantie et humores dis-
soluit. fermentum autem latine zima dicitur grece. vii.
de farina pura conspersione aque coglutina-
ta dicitur azima quasi sine zima. et est zima inflati-
ua/corruptiua/perforatiua et diuisiua prius
panis siue paste/cui commiscetur. ut dicitur su-
per epistolam. primo Corin. quinto.

De fumo terre.

Fumus terre est quedam herba calida in
primo gradu et sic appellata. quia ut
fumus in multa quantitate emittitur
de terra vel sic dicitur quia generatur a quadam fumo-
sitate grossa a terra resoluta et circa terre super-
ficiem adherente (ut dicitur in platea) que quanto vi-
ridior tanto melior. exsiccata vero nulli est effi-
cacie et est grauis odoris et horribilis saporis
maxime tamen est virtutis/purgat enim melancholiam

De arbo. et plan.

fleuma et coleram valet contra scabiē et ptra bi
dropisim et frigida cā. iuuat podagricos. et
valet ptra splenis et epatis opilationē. vnum
tū viciū hz ista herba qz inflatiua ē et ventosi/
tatis generatiua. et iō eius ventositas debet
reprimi cū aniso et cum feniculo ne generet cor
rosiones. (vt dicit platea.

De feniculo.

Feniculus ē herba cōis multe tamen
efficacie et virtutis. Est enī herba ca
lida et sicca in secūdo gradu. virtutez
habet diureticā et aperitiuā scz et incisiuam.
et subnli substantia et qualitanibus suis. vrb
platea) cuius semina radix et folia cōpetunt
medicīne. vnde Jsi. li. xvij. c. vltimo. feniculū
latini vocant eo qd eius rrsi siue radice succo
acuat visum oculorum. Cuius virtus eē tra
ditur vt serpentes annuā senectutē eius gustu
deponāt. hanc etiā herbā greci maratrum vo
cant. Jstud aut sumit Jsi. ex certis dicitis pli.
li. x. c. xliij. feniculū inquit nobilitauerūt ser
pentes qui gustu eius senectutē exuunt/ oca
lorūqz acie ipius succo reparant. vnde etiam
intellectū dant homini/ caliginē eo p̄cipue re
uelari/ vnde ex eius succo fit collitiū contra ca
liginē oculoz valde aptum. Duius duplex ē
species. s. ortensis et siluestris. cuius semē cūz
vino potatū cōtra morsus serpentū et icr/ scoz
pionū valet. succus eius auribus iustillatus
vermes necat ac stomachū stringit et corobo
rat. nauisē sedat/ calculum frangit et vniā ex
citāt. lac in māmillis multiplicat. radix ei/ re
nes purgat cū vino cocta idropicos curat. ca
nis morsum sanat. Decoia facit feniculus or
tensis. sed forius opat bec eadē ipomaratū
scz feniculus aggressis. vt dicit dia.

De ferula

Ferula est herba cuius succus dī gal
banū. vt d. Jsid. li. xvij. de quo fit
mentio. Ecce. xliij. vbi dicit qd sco
rar et galbanū et c. vbi dicit glo. galbanū scdm
pli. dat sira in monte quodā vbi habūdat fe
rula a qua fluit resine modo. Dicit aut plini
li. x. ca. xliij. ferule semen ē aneto simile/ cui
folia et rami cocti cū oleo et comesti cū melle sto
macho cōueniunt. sed si nimis comedunt/ do
lorē capitis faciunt. cuius radix bibita ad pō
dus denarij in duob/ ciatis vini. valet ptra
serpentū morsiones. succus eius magnitudie
fabe deuoratus aluū soluit. cuius medulla vi
ridis imundicias faciei tollit. semen ei/ in vi
no bibitū sanguinē sistit. patientib/ caducuz
morbu subuenit. Omnis aut species ferula
num murenis infestissima est. nā eius lacte sta

tim moriuntur. succus eius confert danitati o
culorum (bucufqz plinius.

De feno.

Fenum est dictum ex hoc qd ex eo flā
ma nutritur. flos enim flamma ē. (vt
dicit Jsi. li. xvij.) ois enī herba mol
lis precisa sicca fenum dicit pōt/ et maxime que
feribus animalū apta est nutriendis. Naz fe
num dibus est pprie iumentoz. De feno aut
dicit glo. sup Jsa. lx. fenū nascendo hz virozē
et crescendo decorem. deinde florem/ tandem
calore solis siccātū redigit in puluerem. sicut
et homo per etatū successione decorem amittit
ac cadit in puluerem et in mortē. fenū itaqz qd
diu viret et frondet montes et prata vestit et or
nat. et tam floz diuersitatem/ qd etiam virozis
venustate ad sui aspectum intuentū oculos
allicit/ reficit/ et delectat/ propter substantie sue
raritate feruente sole eius humiditas de facili
cōsumitur. et herba que primo florendo quasi
ridere videbat tanq̄ a sua gloria spoliata pe
nitus inuenitur. Nam fenū qd hodie oritur et
virescit/ cras moritur et in dibanū mittit/ quia
quasi subito deficit et arefcit. sicut de imperto
p si militudine dī in psal. s̄siant sicut fenuz te
crozū quod pri. et c. vbi dī. gio. quanto fenum
altius stat et minus profunde inferius depri
mit radice/ tanto minus crescit imo citius de
ficiat et arefcit. fenū itaqz falcastro postq̄ conta
minatū fuerit/ et vt melius exsicce/ soli exponit
et ne ex humoris supfluitate circa terrā cōpu
rescat/ furcis et rastris scpius reuelatur. tandē
in cumulos et in aceruos plurimos recolligit
et in vltimo in plaustris et vebiculis ad borea
deportat. et ibi ad diuersos vsus necessarios
reseruat. fena aut nascētia in locis aliquātū
lum montuosis mediocriter siccis magis sūt
odorifera et animalibus magis sapida qd illa
que crescant in pratis palustrib/ et aquosis.
vt d. pli. Jqz in illis humor nutritualis ma
gis est digestus in illis vero minus.

De flagella.

Flagella dicunt sūme arborū et vitiū
pres ab eo qd sustinet ventoz flatus
vt d. Jsi. li. xvij. quoz comas aliq̄
trines vocāt. aliqui folia et dicūt folia quasi fi
la. Nam foliū grece filum dī latine. et iō qd i fo
lijs sunt quedā venule in eoz substantia ad
modū filozū protense. et iō translatiue dicunt
folia apud nos quasi fila. nodi aut ex quibus
exunt frondes siue folia de virgulis et flagel
lis oculi nuncupant. Nā humor aquosus sub
tilis parū hīs vinctuositas ad ramos a radi
ce attractus vi caloris eleuat i diuersis locis.

z acimine suo penetrat ad exteri? / ac ibi qua
 si p oculos exiens vi interioris caloris z aens
 exterioris transmutat in substantia folioz. (vt
 d. cōmenta. sup li. vegetabiliū anif. et secundū
 qualitatē hūoris dominantis et fortitudinem
 vel debilitatē caloris hūorē digerentis folia
 in qualitate et figura multiformiter variantur
 vt p3 supra eodē. vbi agit de diuersitate arbo
 rū quo ad figurā variā foliozū. quere supra i
 eodē. A. folia itaqz ornāt arborē et muniunt
 tenellos flores z fructus ne a ventis caumati
 bus aut pluuijs iniuriā patiant. gradinū im
 petus z ventoz impulsus z imbrū ictus in
 tercipit et repellit foliū sicut scutū. ppter sub
 stantie sue raritatē et tenuitatē / modico vento
 mouent. sed de facili tamen nō cadunt ppter
 adherentē habūdantiā hūoris donec fructus
 latrantes sub folijs maturescāt. vñ in vere z
 in estate virent z in autūno pallent. z sic ptra
 biemē paulatim cōcidūt / z tādē in terra cadent
 tia pputrescūt. multū insup oueniūt folia me
 dicine. multis etiā aminantib? sunt in abum
 sicut folia bedere que ab bedis maxime dili
 guntur. vt d. 3si. Alias pprietates foliozū
 quere supra in littera eodem li. xvi.

Flores vt. d. 3si. li. xvij. dicunt qua
 si fluores eo q cito definūt z soluiūt.
 in his tamē multiplex ē dñia scz odo
 ris / saporis / coloris / z leuitatis / z virtutis.
 nā odore recreāt z delectāt spiritū. sapore im
 mutāt gustū colore alliciūt visum. leuitate de
 mulcent tactū. virtutē habēt multiplicē sanant
 morbū. zephyro generant austro dissoluūtur.
 vt ibidē. d. 3si.) arbores z herbas cāpos or
 tos z siluā pulcritudine sua decorāt z ornant
 dulcedine quā cōcipiūt ex celesti roze mel ad
 ministrant. z iō apes flores mellificādi grā vi
 sitant quādo z spē de fructu generāt. nam flo
 res semp fructū pcedunt z spē de subsequenti
 fructu relinquere p̄sueuerunt. de puro z vinctu
 oso medulle arboris hūore originē p̄trabunt
 z erumpētes de stipite virge virgā nō violant
 nec deflorant. sed poti? ipsā p̄ficiūt mirabili
 ter z decorāt. Itē flores in ortu solis se apiūt
 sicut in occasu sepius sese claudunt. multa sūt
 qui ex paucitate hūoris z liquiditate incale
 scente calore z humiditatē cōsumēte deficiunt
 z arcesunt aliquādo letiā flores ad solis faciē
 se p̄uertunt. scđm ortū eius se aperiunt et pro
 cessū se diffundunt. vt p3 in eliotopia que alio
 noie dī solsequiū z dī a mulis cicorea. vt p3
 supra. Intēpestiuus ortus floris signū ē defe
 ctus z carentie fructus vltimus cōsequentiis.
 Nā sales flores subito frigoze vel etiā corru

pro aere facillime corruunt. vel si sunt infimis
 biemales vel autūnales ad maturitatē debi
 tam ppter caloris defectū nullaten? pducunt
 tur. vt. d. pli. li. xx. c. v.) Inter alios flores pre
 pone lilioz flores rosas z violas precipue ad
 coronas nobiliū adornādas. 3 quib? postea
 est dicēdū. Est flos cāpi flos spedialis sicut
 ctus. qz per se crescit in locis incultis nec sulca
 tis vomere / nec stercore impingnatis. vt. di.
 idē. Est itaqz flosculus stipite quidē gracilis
 z modicus flore rubicundo / z quasi colore sā
 guineo insignitus / cuius flores nec plus nec
 minus q̄ per quinqz folia cōiter distinguūtur
 cuius virtus centauree similis est. nō tamē ex
 p̄plexione sua tante ē amaritudinis. q̄uis mē
 nori centauree in folijs z in stipite multū simi
 lis videat. z etiā in multis medicinaliter non
 inferior ab antiquis sapientibus iudicet. Lē
 taurea ē herba amarissima. vnde z fel terre dē
 citur. cuius spēs ē duplex maior z minor. h3
 ita cū quadā amaritudine dulcedinē in radi
 ce cui? succ? melle mixtus visum clarificat in
 flationes sedat. morsus venenosos curat. z 3
 antracē apostema mortifex iuuat. z venosita
 tis sue maliciā reprimit z refrenat. z impedit.
 ne materie furiositas ad nobilioz mēbrozū
 iuntesca se diffundat. bucusqz pli. vt supra.

De fructu
Fructus a frumine nomē accepit. (vt
 d. 3si. qz frumine id ē eminentiori pre
 guntur vesicimur. (vt dicit 3sid. li.
 xvij) inde fruges dicimus. fruct? aut proprie
 dicunt arboz z agroz quibus vtēdo fruimur
 quāuis abusiue fetū aialiū fructū nūcupem?
 aliquando. Est itaqz generaliter attendendum
 q p3 arboris siue plante nobilioz z vinctuosi
 or tam in medulla q̄ in radice solet attrahi na
 turaliter a calore. vt suo tpe p̄cedente flore et
 fructus originē disponēte inde fructus mate
 ria generet hūoris z caloris beneficio nutria
 folioz coopculo defenset. solis z virtutis cele
 stis influentia ad perfectū deducat. z tādē ma
 turato fructu z collecto / ad vsum et esū debitū
 assumat. fructus aut crudi z indigesti corpori
 bus maxie pueroz z debiliū sunt nocui z in
 flatiu. lūbricoz z alioz vermium generatiū
 hūorū malozū nutritiu gustus naturalis cor
 ruptiu. vt p3 in mulieribus ipregnatis que
 maxie desiderant fructus imaturatos. vt dicit
 pli. sed fructus p̄grui z maturi / tam medicine
 q̄ esui erunt apti / ita tñ q̄ quilibet fruct? quo
 libet mō debito vtaē z pot? congru? p? fruct?
 vsum ordine subsequat. vt in li. dieta. plani?
 edocetur. fructus generaliter primo sunt crudi

De arbo. et plan.

durū in digesti / stiptici / pōtici / vel amari. sed calore exteriori interiorē cōfortante et humorem pontici et terrestrem dissolvente ac digerēte tāto dulciore et cōuenientiore sapore accipiunt quanto ad maturitatē perfectā plus accedunt. Citius autē accedunt ad maturitatē / qui alii in ramoz summitatib? crescunt et calori radio rū solariū in directius se exponunt. Ad maturitatis signū mutatio ē coloris viridis et terrestri in colorē palidū et rubentē et mutatio saporis insipidi / pontici / aut acidi / in sapore suauem gustui atq; dulcē. primo enī nascunt fruct? virides. sed quando tendunt ad maturitatē virgēte calore in substantia fructuū colorē mutant pariter et sapore. tanto etiā sunt meliores et in substantia laxiores / quāto relaxata vi caloris terrestri duritia et dominante hūiditate aquea vel aerea maturitati sunt ppinquiores et iō pbat fructuū maturitas nō solū p visum quo ad colorē. nec solū p gustū quo ad saporem. verū etiā p tactū / quando cōpressi digito tactui cedunt / et sensui differunt substantiā molliore. vt d. Jsa. in die.) fructus aut arboruz crescentiū in montib? puriores / sapidiores / et etiā saniores sunt / q̄ illarū que in vallibus crescunt. et hoc accidit ppter dulcius / puri? / et tēperatius qd̄ ibi scz in montibus inueniunt nutrimentū (vt d. arif.) vt p̄ supra eo. quere de diuersitate arboruz quo ad fructus circa finē Sunt autē quidā fructus primo dulces et sapidī sed post efficiunt pontici ac amari scz mirabolani (vt d. arif. tales fructus et si nō fuerint de se comestibiles sunt tū cū alijs medicinalibus. fructus aut dulces (vt d. Jsa. in quatuor qualitatibus sunt tēperatiores / humidiores / calidiores / et ceteris nutritibiles. fruct? vero frigidi et pontici duri sunt et stiptici ac opilatiui siue cōstrictiui stomachi tū pfortatiui et appetitus excitatiui / maxime si comesti fuerint a ieiunis. sed post prandiū sūpti cōfortant stomachi orificiū. in vsū sumpti / cōprimūt cibuz sumptū ad inferiora. et sunt cā solutiōis / et si fuerint acetosi fruct? ex aquoso modico et terrestri cōpositi acimē colere extinguūt. sūti mitigant stomachū cōfortant. hūores grossos et frigidos dissolunt. diuidūt nō deponūt. dulces vero aciunt. eis vim conferentes penetrādi totū corpus. fructus insipidi in quib? dominat aquosa humiditas ceteris minus sunt laudabiles qz stomachū nō iuuant. sed ab hōminationē et fastidiū generant. fruct? itaq; si bene maturati fuerint / erunt saporis boni odoris iocundi. si nō fuerint putridi / nō veniuntulo si humore vel corrupto aere non infecti.

et tales fructus in loco sicco et mundo melius et diutius custodiunt / et maxime si in feno vel palea cōtegant (vt d. pli.) Nā iuxta terrā et in loco hūido citius corrūpūt. Itē fruct? maturi citius cadunt de arboze q̄ nō maturi / et facilius de nocte q̄ de die / qz nocturno roze perfusi efficiunt ponderosi / et iō ad casum magis pni. Hec de fructibus dicta sufficiant. qz multa de fructibus supra eo. in tractatu de arboribus in generali sunt dicta.

De Germine

Germen (vt d. Jsi.) est pregnans surculus a gerendo dictus. vnde et germinatio. nā in germine gignit hūoz nutrimentalis et ratio seminalis / etiā in eo viget et operat calor naturalis et quous sit modice quantitatis in substantia maxime tū ē virtutis et potentie in efficacia. Nā virtus radice trahit et transit in substantiā geminis. et iō herbe quādiū sunt in germine et viget i eis humor trāsusus a radice maxie cōueniūt vsui medicine. Itaq; germē dī q̄ primo erūpit de radice arboris siue herbe. Nā cōfortato calore naturali qui in radice medulla ē indusus. radix humore sibi necessariū attrahit vi caloris / et q̄ sibi nō est necessariū a se exteri? reicit. et id calore incluso sursum eleuante et aere immixtus desiccante / in naturā geminis transmutatur. et qz nō cessat attractionis cōtinuatio in radice / iō nō cessat augmētū dilatatio in germine quousq; ad debitū eueniat cōplementū caloris itaq; celestis penetrans ad medullā radice pres eius liquidiores et vinctuosiores ac puriores ad se attrahit et coagulat ac pūgit / et coadunatas p poros terre insensibiliter inducendo eas in substantiā geminis cōuertere nō desistit (vt dicit cōmen. sup li. vegetabiliū) cōtrahit autē calorem viridē mediū scz inter rubentē et nigrū scdm dominū equaliū ptiū terrestriū et ignearū. Nā generatio geminis hz fieri ex terreo hūore nigro opaco. sed ppter aerearū ptiū et ignearū admixtionē fit color eius viridis qui color medi? dī ē inter rubentē et nigrū. Est etiā germē p̄uicipiū culmi siue stiptis ac floris atq; fruct? emittēs primo plures frondes mutuo se necentes quos facit natura ad innatū caloris in substantia geminis cōseruationē tenera enī eius subā frigido aere de facili lederet nisi ab extrinseco nocumētōri tela frondiū tueret. de facili enī ledit ex aere frigido et grandine et ex vento et etiā ex roze notio et infectiuo. et ita p̄tra hōi nocumēta plurib? folijs cōnexis quasi plurib? tuniculis tegit et munit. Dicitur itaq; germinuz ornatus

terre est principium. nā oīa terre virentia a germinib⁹ oriuntur mutatiōis t̄pis ē indicium ⁊ signum vernalis novitatis. finēq; annunciat. biemis ⁊ p̄conius ē estivalis novitatis ⁊ venustatis a brucis locustis ⁊ erucis comodunt quōq; germina ⁊ tunc spes ulterius de fructu nō habetur.

De gramine

Gramē ē aggregatis herba ab eo q̄ germinē sic vocata (vt d. Jsa.) beneficō siquidē caloris ex humore terre oīs herba genera ē. nā celestis calor terre superficie penetrans p̄tes eius subtiliores aggregat ⁊ i radicis sp̄m trāfigurat / qui terre infix⁹ calore in se claudit. cui⁹ virtute humores circumiacentis terre ad sui incrementū ⁊ nutrimentum attrahit. ⁊ qd̄ simile est i sui naturā alterat et cōmutat vel p̄vertit. ⁊ qd̄ sibi quo ad substantiā ē sup̄flūū ad generationē foliorū gemis transmittit. qz vero multe p̄pter humiditātē materie ex attracto hūore generantur radices / multe ⁊ diuise sūt gramīnū et herbarū p̄ductiones mutuo se colligentes. et totū fere superficiē virore grā ⁊ floz decentia vestientes. ⁊ quanto radices gramīnū inferi⁹ ampli⁹ se p̄fundūt / tanto diffusius gramīa culmos suos ⁊ folia in terre superficie se dilatāt. pullulātia aut gramīa in principio sue germinatiōis se multiplicant / si p̄pressa fuerint aut mediocriter cōculcata. quā enī in principio nimis luxuriare p̄mittunt cito p̄rūpūt in semē ⁊ de facili indurant ⁊ suam perdunt pulcritudinē ⁊ virore. (vt d. pli.) ex situ aut terre vbi crescit ⁊ qualitate hūoris quo nutiunt / diuersas qualitates generaliter sortiunt. (vt d. idē ⁊ etiā comen. supra li. vege. vnde ex hūorib⁹ p̄plexiones p̄tarias habentibus quōq; herbe ⁊ gramīa imo oīa in terra nescientia diuersas ac diuersas cōsequuntur efficacias ⁊ virtutes. (vt d. pli. ⁊ Jsa. ⁊ alij. propter qd̄ scdm̄ p̄dictos auctores gramīa montū siue locorū montosorū sunt rariora ⁊ breuiora q̄ gramīa vallū siue pratorū. Illa tam sunt omnib⁹ cōuenientiora qz dulciora ⁊ salubriora ⁊ mediocriter sicciora. In palustrib⁹ qd̄ crescentia sunt pinguiora ⁊ diffusiora / sed meliora sunt simpliciter que in montib⁹ et locis altiorib⁹ oriuntur. nā vt d. Jsa. ⁊ etiā cōstan. herbe palustres peioris sunt nutrimentū / nā a quosū generat sanguinē ⁊ cito se a mēbris dissoluentē inflationē ⁊ rugitū in visceribus generant ⁊ in p̄nīs p̄taria. Est aut regula vt d. Jsa. sic mysticū ad cemetū dixit. Lius radix inter herbas nutrit / ei⁹ semē nō est nutrimentum nec cōuerso / cui⁹ semē nutrit / ei⁹ radix nō nutrit. gramē itaq; vt d. paladius gratū facit so-

lio in aspectu. gratū etiā est aīalibus i p̄stis. gratū etiā fit languentib⁹ in effectu. nā sicut i radicib⁹ sic in gramīnib⁹ latet virt⁹ multiplex medicine gramē etiā austrū tēpus pluuiosū ⁊ calidū diligit. nā virore ex imbris habundantia etiā in locis desertissimis / ex se diffundit / sed p̄ualente vento boreali ⁊ frigido deficit extrinsecus ⁊ marcescit. vt d. beda. Scdm̄ diasco. aut gramē d̄r quedā herba sp̄ealis habens virgas nodosas sperfas sup̄ terrā et folia lata aliquantulū ⁊ acuta. cui⁹ radix nodosa ē ⁊ dulcis. ⁊ hāc herbā boues ⁊ alia aīamātia libenter comedunt ⁊ depascūt. Cui⁹ virt⁹ ē stiptica et vulnez cōglutinatiua. v̄ttris cōstrictiua vulnez renū ⁊ vesice sanatiua. doloris splenis mitigatiua. Hanc herbā noscūt canes et illā comedūt quā se purgare volūt. vt d. plinius. ⁊ hoc faciunt caute qz vix pōt hoc ad humanā perniciem peruenire.

De galbano

Galbano ē herba cui⁹ succ⁹ galbanū d̄r. ⁊ ē herba in ramis ferule similis vt d. varro. galbanū succ⁹ ferule est. vt d. Jsa. li. xvij. Inadit autē herba in estate effluit inde lachryma que recolligit ⁊ desiccatur. Idē aut galbanū ē optimū qd̄ ē mūdissimū ⁊ bz plures guttas sicut armoniacū ⁊ est similis tū in colore / habens graua limpida cui⁹ granū nō est nimis sicū. vt d. pli. et diasco. i estate circa fructū desiccatur. Inest aut ei virtus ignea calida ⁊ i tertio gradu / humida i primo. vt d. idē. sopsificatur aut cū puluere colophonie ⁊ cū fabis fractis corticibus abiectis que cū optimo galbano et resoluta admiscant Galbanū aut pur diu pōt seruari. virtutē bz attrahendi / dissoluendi / leniendi / relaxandi / ⁊ mitigandi. ⁊ fumus eius litargicos exarat. dolorē splenis ⁊ opilationes cū aceto sanat. fetū mortuū de matrice educit ⁊ matricē purgat. cū melle puluis galbani lumbricos necat. fum⁹ ei⁹ mēstruis ipat. serpentes ⁊ venenosa eius fum⁹ fugat ⁊ dolorē dentū mitigat. vt d. pli. et plate. vbi subdit qz si galbanus dz ponit in medicina / p̄t⁹ dz a sup̄fluis emundari. primo igit sup̄ ignē testa debz liquefieri ⁊ i aqua p̄ infūdi ⁊ qd̄ pur⁹ ē sup̄enabit. quod vero i vale ē vt cortices ⁊ lapilli inferius residit. Diasco. n̄. d. qz i aqua feruēt galban⁹ dz ponit / ⁊ qd̄ pent fūdū colligi dz qd̄ aut sup̄enatat vt cortices ⁊ h̄mōi debet amoueri.

De Butta.

Butta admodū galbani ē cuiusdam herbe vel arboris lachryma que alio noie armoniacū appellat. Jsa⁹ autē

De arbo. et plan.

arboris vel herberamusculi dieb' festiuis ab incolis incidunt' / 7 gutta que inde distillat. / gutta siue armoniacu a medicis nuncupatur vt dicit' 3si. pli. 7 alij. 3stius gutte spes nobilioz e' que mundioz 7 purioz 7 terre seculentie est impermixtioz. que quide' debet esse candida et pinguis sicut tibus 7 quando frangit' apparet splendidu interius 7 gumosu. vt dicit' diasco. 7 pli. 7 habet odore simile castoreo 7 sapore subamaru aliquantulu siue acuz. Est aut' gutta calida in tertio gradu 7 sicca in secundo habens virtute dissoluenti 7 relaxandi. (vt dicit' in platea) cui' scrupul' potant' cu oximelle spleneticos curat. aspirates siue imundicias oculoꝝ mingat 7 curat. cum succo absinthij lubricos necat. co'tra arbericā 7 satanicā passionē cu pice dura multu iuuat. vniūnam puocat. mensrua purgat oēs tūozes et inflationes sedat (vt d. glo. sup illū locū mirtha 7 gutta 7c.

De Gariophilo

Gariophili (vt d. dia) quida sunt perfecti 7 saporis acuti coloris subnigri calidi 7 sicci in effectu. hūidi vero interius actu quide' in suis qualitatib' magis sunt remissi. Sunt aut' fruct' cuiusdā arboris in india qui in estiuo tpe colligunt' qñ sūt maturi p quinꝝ annos in multa efficacia reseruantur. In loco etiā nō nimis sicco ne nimis humido debet seruari. qz in multu hūido putrescūt. 7 multu sicco arefcunt. Eligendi sunt aut' qui in superficie aliquantulu habent planitiē qui acutu habēt sapore 7 suauē odore / 7 qui expressione vnguis aliquid emittunt hūiditatis. Sophisticant' aut' cu puluere gariophilonū mixto cu aceto 7 vino odorifero ex quo contrahunt humiditatem et vix discernunt qz in exteriori superficie magis sunt acuti q' alij. et ideo acutu magis e' in exteriorib' q' in interiorib'. sed sophisticati nō possunt vltra viginti dies obseruari. Dabent aut' boni gariophili virtutem confortandi. 7 ex aromaticitate sua dissoluenti / 7 consumēdi ex qualitatibus suis. confortant enī cerebꝝ et virtute animalē. valēt etiā am co'tra defectum cordis / quare confortat virtute spūalē. valent etiā co'tra indigestionē stomachi et dolore ex frigiditate 7 ventositate. virtute iuuant naturalē (huicq; diascorides.

De Benesta.

Benesta que etiā ab amaritudine dicit' qz eius gustus nimis amarus est hominibus / arbuscu e' / crescit in locis desertis inultis 7 saxosis. cui' p'sentia sterilitatis 7 ariditatis terre vbi crescit testis est. habet multos ramos graciles / dyros / et nodo-

fos / videntes bieme 7 estate. flores glaucos / spissos / 7 inuolutos. grauis odoris / amari saporis. sed nō maxie sunt virtutis. vt d. diasco. Nā floꝝ et folioꝝ ei' elixatura splenis tūozes co'pescit. dolori dentiū subuenit. mēstrua stringit. fluxū dissenterie sistit. pediculos et lendes lucas eius perimit. semē facit in quibusdam amax et nigꝝ. recis longis 7 nigris admodū folioꝝ vitis vel pise co'uolutū. 7 velet ad predicta omnia.

De Grano

Granū e' minima tā seminis q' arboris particula distincta substantialiter 7 diuisa. In quolibet aut' grano e' cortex et medulla in aqua relinquit' rō seminalis vt ex grano terre co'misso possit pducī planta vt in quolibet grano e' relicta potentia a natura vt ex ea possit fieri planta qua mediāte species ei' multiplicet' 7 in esse specifico co'seruet' vnde granum quauis sit modicu in substantia corticis et medulle / magnum tñ est in ratiōis seminalis efficacia 7 virtute 7 sicut grana differunt in specie sic differunt in figura / situ / aut dispositione: vnde d. anis. in. i. li. de plan. grana inquit 7 semina / alia nascunt' i planis sine siliqua / vt semen aneti 7 feniculi 7 bmoī. 7 alia nascunt' in siliquis 7 in folliculis / vt faba 7 alia legumina. 7 alia in substantia callosa emittunt' vt semina piroꝝ 7 pomoz. et quedā habent granū in testa et calluz extra testā. vt nuc et oliua. Grana autem ordinata in siliquis et folliculis variant' multipliciter in situ. qz quedam habēt grana sua multiplicata in siliqua sua / sicut accidit in celidonia quedā herba valens ad oculos. quedā faciunt grana in folliculo clauso. vt faba / pisa / 7c. quedā i nō clauso vt triticū et spelta ei similia. quedā aut' non faciunt sua grana in aliquo folliculo vt grana ordeī / sed paleā suā quasi p'nuāt' cuꝝ grano suo. Et quedā grana sūt dupla p ordinē absq; pariete in siliqua sua vt grana celidonie. et quedā sūt duplata pietre mediāte. vt p3. et in granis nasturtij. et quedā triplicāt' in diuersis p ordinē in cellulis eiusdē folliculi. vt p3 i mirto in cuius fructu sūt tres celle / et in qualibet cella tria grana vel quatuor sine pietre aliquo sunt p'iuera in quibus e' inter grana et grana paries ligneus / sicut in cassia fistula. aliquando paries carnosus / vt p3 i cucumere et cucurbita. et quādoq; inter grana sunt pietres diuersi generis et diuerse substantie. vt accidit i malogranatis in quib' sunt quidam penetes carnosī inter grana et grana similiter et quedam tele tenues nō carnosē sunt inter grana et grana. Sed sicut differunt grana et grana inter se

In substantia/ita etiam in figura. habent enim quedam formam rotundā. quedā piramidalem et oblongā. quedā triangulā vel multalaterem/ vt pz in ciceribus. grana etiā que sunt oblonga in vno latere vident esse quasi fassa vt pz in grano tritici et consimilibus. Corticibus autē siue telis muniunt grana propter interioris medulle et caloris naturalis conseruationem. bucusq; Aristo.

De Bitb

Bitb genus est leguminis similis cicino in quantitate sed nigri coloris. et in pane spergitur dulcorando. vt d. glo. sup. Isa. xxvij. Scdm Aris. platea. et diascitb est herba calida et sicca in secundo gradu. que inter frumenta nascitur habens semē paruum/nigrū/et quasi triangulū/diureticū/et subamāz. habens virtutē dissoluenti et consumendi. opilatiōes etiam splenis et epatis habet dissoluenti virtutē et aperiendi et ventositates extenuandi/et emoroidas inflatas sedandi et eoz fluxus restringēdi et lumbricos vermes cū melle interficiendi. hanc herbam dicunt esse vigellā/cuius decoctio in aceto occidit vermes aurium si auribus tepidalinstilletur. apostemata rumpit si cū furfure et semine lini et fimo columbarū in vino decocta cathaplasmetur. ptra lepā etiā valere dicitur/si cū raphano et modico sale apponatur. menstrua puocat et abortum parat si mulier inde subsumit get contra stranguriā et iliā passionē vinum in quo per noctē vigella fuerit infusa propinetur. nec debet decoqui ne nimis violēta efficiatur. nā vt dicit cōstan. vigella in multa quantitate sumpta occidit.

De Flice.

Flex cis. ē spēs quercus arbor scz glandifera. et dicitur ab eligo. gis. qz vt dicitur Isi. li. xij. huius arboris fructus homines sibi primo ad victū inuenerunt et elegerunt. priusq; enī frumētū esset vsus antiqui vixerunt glande. Inter arbores autē glandiferas honorabilior indicat illex cuius fructus. (vt dicit pli. li. xvi.) multas reficit nationes. Est siquē illex arbor grosse et p̄funde radicis solidissimi ligni et corticis durissimi et etiā rugosi ramositatis et rōne foliorum vmbrositatis iocūde et quo ad fructus glandiferos nō modice fecunditatis. lignū siquē eius forte ē et durable imo fere imputabile. nā ei trunci in lapidū soliditate cōuertunt. et quāto per longiora seculā in talibus locis hūidis defigunt. tāto amplius indurant. et iō talia ligna deoz tepis et regaliū edificioz structuris crāt. apta. iō pro-

pter indissolubile ligni naturā et ilice deoz simulacra sepius susceperant. vt. d. plinius.

De Junipero.

Juniperus ē arbor sic dicta apud grecos/co qz ab amplo in angustū finē sicut ignis vel qz cōceptū diuini ignē cōseruet/adeo qz si prime ex eius cinere fuerit coopte vsq; ad annū (vt dicit) nullatenus extinguentur siquē apud grecos ignis dicitur. Juniperus autē alia est magna alia pua (vt. d. Isi. li. xvij. et vtraq; arbor ē aspera et quasi aculeata/ et folia habens multa gracilia et acuta/ et vtraq; est fructifera sed pua magis. multa cui sunt grana pua et rotunda/ primo virida et post efficiunt quasi purpurea vel quasi subrubea quando plenarie sunt matura virorem fructus et folia vix deponit. Est autem arbor calida et sicca in tertio gradu. (vt d. dias. cuius fructus cōgruunt medicane que i vere colligunt et p bienniū reseruant. virtutes habent dissoluenti/cōsumendi/et cōfortandi contra fluxum ventris ex acumine medicine valet decoctio baccarū eius in aqua pluuiali/ si inde patiens balneet. Ex iunipero etiā fit oleū iuniperinum efficacissimū cōtra quartanā. si quotidie pondus dragma in cibo vel alio modo offerat. valet etiā cōtra iliā passionē si partes dolentes inde perungant. epilepticis et caducis subuenit lapidē frangit si per siringam mittat. Siringa est fistula subtilis cū qua medicina mittit in vesicā. vinū decoctiōis iuniperi cū ficibus siccis peccat purgat. tussim tollit (bucusq; diasco. et platea.) in locis saxosis et incultis crescit et in desertis. eius vmbra fugiunt serpētes. vt d. pli. et iō fructus eius creditur valere q̄ venenū.

De Isopo

Isopus ē herba breuis et modica et inter petrosa crescit et in radiabus petre solide se inficens. (vt d. casti. sup psal.) hanc herbā. d. dia. esse calidā et siccā in tertio gradu. Huius virtus cōsistit in floribus et folijs plus q̄ in stipite vel in radice. in estate autē pducit flores et tunc dicitur colligi. i loco vmbroso mundo et nō fumoso dicitur delictari virtutē hz dissoluenti/psumendi/et attrahēdi/ac mundificandi. pulmonē et oīa vicia pectoris ex frigida cā purgat et mundificat/si cū ficibus siccis in vino decoquat et patienti prebeat doloze stomachi et intestinorū tollit. fomētū ex aqua decoctionis ei⁹ a supfluis humoribus matricē mundificat et abstergit. herba isopi in testa calefacta et capiti supposita/catarum frigidū cōpescit. guttulā cadētē reprimit. doloze ex ventositate tollit. Dicitur autem bis

De arbo. et plan.

Isopus hoc isopū. 7 a quibusdā auctorib⁹ ei⁹
media corripit. 7 a quibusdā pducit. Dicit enī
in aurora. Est humilis pter que suis radici-
bus herens. Et vicij⁹ isopus herba pectoris
medens. In claudiano vero pducit. (vt di.
alanus li. x.) Se celū terre confortat ced⁹ iso-
po. Et iterū alius quidā dicit. Pectoris her-
ba canos rupes incedit isopus. Et iterū alius
Ad pulmonis opus cōfert medicamē isopus
Zante etiā auctoritatis fuit hec herba quā
modica apud veteres. vt di. pli. q sine ipsius
asperione se purificari nō posse in delubris re-
putarent. vnde etiā apud hebreos fasciculo
isopi mundandi solebant purificari. vt patet
Exo. xij. et leui. xij. 7 numen. xv. Insuper eius
puluis valet cōtra hidropisim vt di. dias. li.
uorem a corpore mundat et colorē vultibus
optimū administrat. dolorē dentiū mitigat. ri-
nitus aurium sedat. et etiam lumbricos necat
vt dicit idem.

De Jacinto.

Jacintus ē herba habens florē pur-
pureū/traxit autē nomē apuero quo-
dā nobili qui in salabus inter flores
purpureos mortu⁹ ē repertus. deditq nonien
berbe casus funeris puenlis. Est etiā similis
viole in radice. vt d. pli. li. xvij. eius nois pari-
ter et coloris est quidā lapis preciosus qui in-
ter duodecim lapides preciosus in apoc. nu-
merat. Jacintus itaq est nomē hominis la-
pidis atq floris propri⁹ itaq color eius ē ae-
reus siue celestis purpureū hz colorē sāguinis
siue ignis vel bisseminis. Istis duodecim co-
loribus colorata fuerūt sacerdotalia vestimē-
ta in veteri testamento.

De Iusquiamo

Iusquiamus grece a latinis dicit ca-
nicularis eo q in basta eius ex vtro-
q latere quedā crescit capitella for-
mata in figura canoroꝝ. sicut est videre i ma-
lis punicis seu granat. vt d. Jsi. li. xvij. quo-
rum ora separata sunt diuersa habentia in se-
mina similia papaueri. hec herba insana vo-
cat. qz vsus eius piculosus ē. nam si edat vel
bibat insaniā facit vel somni imaginē turpi-
dam. 7 iō hanc vocat vulgus milindrū ppter
alienationē mentis quā induat. Jsi. hec autē
cū sit herba venenosa habet semē nigz. rube-
um 7 acerbū. vt di. dia. 7 pli. Nigrū pessimuz
est et mortifex. rubeū ē minus malū sed albū
ad huc minus. vnde huius vsus magis cōue-
nit medicinē. virtutē hz cōstringendi/mortifi-
candi/et somnū puocandi. habens semen ni-
grum hz folia nigra/aspera/et dura. et flores
purpureos 7 folliculos duos 7 solidos 7 spū

fos. habens vero semen obusū flores habet
mellinos 7 folliculos meliores sed hīs semē
albū flores habet albos/et folia pingua et
mollia succo plena. 7 hec herba frigida est in
tertio gradu/7 sicca in secundo. et iō tūores re-
pant ventrē stringit. fluxū ventris sistit. dolo-
rem dentiū de calida causa tollit. reuma cali-
dū cōpescit. (hucusq dias. 7 pli. De semie siq
de iusquiami dicit arif. in libro vegetabilium
semen hebeni id est iusquiami qd ē mortiferū
apud ptes in hierusalē ē comestibile. ex quo
p3 q eius malicia 7 venenositas p bonitates
tene vbi crescit/vel malicia diminit vel auge-
tur. De iusquiamo dicit magister in historijs.
sup Exo. xxij. q in tiara siue summi pontifi-
cis corona stabat flos erectus similis herbe
quā greci iusquiamos vocant. digiti vnius
magnitudine. Sub illo autē in extremitate tia-
re circa frontē 7 occiput erat circulus aure⁹ tri-
plia distinctus ordine sup quā stabant flores
aurei similes plantagiui a tympano ad tympano
7c. vnde in hoc fuerūt priuilegiata iste herbe.
q earum similitudo incidari sacerdotis summi
figurari memir.

De Castanea.

Castanea est arbor magna et ppera a
grecis sic vocata. (vt dicit Jfido. li.
xvij.) Ieo q fructus eius geni in mo-
dum testiculoꝝ inter folliculū rescinditi sunt
qui dū eijciunt castrant. et iō tales arbores a
castrando. castanee greco vocabulo nuncupā-
tur. hec arbor cū exarsa fuerit tanq silua pullu-
lare cōsuevit (vt d. Jsi.) hec arbor est multuz
vtilis. nā eius lignum valet ad edificioꝝ stru-
cturā. ad igniū nutrimentū. eius fructus valet
ad cibū et folia et cortices ad medicinā. fructus
siquidē eius quā sub vili cortice aspero
7 duro in arboꝝ abscondat/ tamen quā matu-
rus extrahitur dulcis inuenit. potissime autē
quā decoquitur vel assatur. sicut autem sub die
Jsa. in die. Castanee sunt calide i medio pri-
mi gradus et sicce in secundo. et iō rōne colo-
ris habet dulcedinē. rōne vero siccitatis hnt
pnticitatē. Castanee crude comeste sūt infla-
tiue et doloris capitis ppter inclusum fumū
generatiue. Sed vt ab eis nocumentum aufe-
rat/oporret vel q assentur/vr corpulentia eo-
rū terrestis rarificet. vel vt in dulci aqua deco-
quant. vt ex aque hūiditate et mollitie tēpent
7 tūc bñ nutriunt 7 laudabiles hūores gene-
rant 7 corpis ac pectoris siccitatem tēpant. 7
maxie si cū zucara comedant a colerici/aut fle-
gmaticis cū puro melle. valent etiā scdm me-
dicinam/qz abominatonis 7 vomitus sunt

cōstrictiue ⁊ ieiuni stomachi cōfortatiue. Itē castance cū modico sale trite et cū melle tēpa-
te/rabidi canis vel boīs morsus sunt optime
sanatiue. Itē cū farina ordei ⁊ cū aceto catha-
plasmate/tumoris māmillaꝝ sunt efficaciter
repressiue. Itē eaz cortices ac folia vsta ⁊ pul-
uerisata ac cū vino tēpara adolēcentis capiti
admodū cathaplasmatis apposita augmen-
tant capillos ⁊ p̄hibent eoz casuz. (bucisq̄
Isaac in dia

De Lauro

Laurus ē arbor victorialis digna mul-
tis laude p̄conijs p̄pter singulareꝝ
q̄re sue excellentiā et virtutum. p̄pter
q̄d ⁊ victores quondā obtenta victoria. sentis
laureis coronati laureati dicebant. quam gre-
ci damnē vocāt/cuius virtutes ⁊ singulares
p̄prietates supra posuimus in hoc eodem li.
in littera. A. quere ibi ⁊ inuenies.

De lentisco.

Lentiscus est arbor similis humilis
⁊ medicinalis que a grecis ⁊ hebreis
is cuius alio noie appellat̄ vt. d. glo.
sup danc. xij) cuius solioꝝ succ⁹ sanat et con-
glutinat fassa labia siue alia vlcera. vt dicit
ibidē. ⁊ d̄z lentiscus eo q̄ eius cuspis mollis
sit et lentus. nā q̄d molle ē ⁊ flexibile lentum
dicere p̄sueuimus. (vt d. Isid. li. xvij.) Istius
arboris fruct⁹ oleū desudat ⁊ cortex resina q̄
mastix appellat̄. et ē melior que in chio insula
generat̄. (vt dicunt Isid. et pli. li. xvi.) ffolia
istius arboris sc̄dm dias. pli. ⁊ platea. sicut ⁊
tota arbor calida sunt valde ⁊ sicca. ⁊ habent
virtutē p̄stringendi/cōsolidandi ⁊ cōfortandi.
⁊ valēt p̄ vomitū ⁊ oēm fluxū tā sanguis q̄
humoz alioꝝ. similes virtutes hz gūmi eius
sc̄z mastix que a masticaō sic d̄z. eo q̄ masti-
cata sic effiat glutinosa ⁊ dura ad modū cere.
circa dentes ⁊ sic masticata gingiuas a pu-
ridis būoribus purgat. dentes mobiles cō-
firmat ⁊ dealbat ⁊ eoz radices roborat ⁊ cō-
firmat. anbelitū maluz amputat ⁊ emundat.
Decomastix sic colligit̄ in fine veris cortices ei-
ni seu lentisci insandunt et mundificata terra
vestes mūde supponunt ne liquor cadens in
terrā cadat. vnde que clara est et mūda ⁊ alba
ē eligeuda. que vero hz terrā admixtā ⁊ que
obscura est abijcienda. cerebz emundat ⁊ de-
purat ⁊ multū excreare facit. virtutē digestiua
cōfortat. ventositatē attenuat. liquefactū sup
regulā calidā oīa fracta gēmas sc̄z ⁊ alia mi-
ro modo cōsolidat. Dicit etiā pli. sic et diasco.
lentisc⁹ ē arbor multū spinosa cū radice alta i
plurimas pres diuisa/fructū habens similem
mirto sed minorē/rubeū interius q̄ est matu-

rus habēs asperā lanā int̄tis/cuius succ⁹ mā-
xime sanat fluxum mulierum.

De Lilio.

Liliū vt. d. Isid. ē lactei coloris herba
cui⁹ candor cū sit in folijs. auri tamē
spēs intus fulget. De lilio aut̄ dicunt
diasco. ⁊ platea. liliū calidū ē ⁊ humidū. ⁊ ali-
ud ē siluestre ⁊ aliud domesticū ⁊ aliud gerit
purpureū florē. ⁊ aliud albū q̄d est meli⁹ ⁊ ef-
ficacius. et aliud croceū vel purpureū. Est aut̄
virtus liliij maturatiua. vnde valet p̄ aposte-
mata si cū angungia cōterat̄. Itē ei inest virt⁹
remolitiua. vnde valet cōtra duriciā splenis
si ei⁹ succo oleo veteri admixto ⁊ bene ianoꝝ
porato splenis regio mungat̄. Itē ei inest vis
mundificatiua. vnde valet ad faciē colorā dā
si puluis eius cum aqua rosacea admisceatur
⁊ facies cū eadem mixtura abluat̄. Itē m̄i
ganua. ⁊ iō folia ei⁹ decocta et imposita. valz
ad loca que sūt cōbusta. Idē facit radix ei⁹ si
m̄ta cū oleo apponat̄. Itē virtus ei⁹ est aper-
tiua ⁊ cōpactoz dissolutiua. iō educit mēstruo
sitatē. Itē virtus inest ei tumoris repressiua ⁊
iō valet p̄tra apostemata et ventositatē infla-
tiua si radix eius m̄ta cū oleo sepius appona-
tur. (bucisq̄ diasco.) De lilio aut̄ sic dicit pli.
lilia multis modis nobilitat̄ florē suū. Nam
potate cū vino serpentū ic⁹ sanāt. ⁊ valent p̄
frigidoz maliciā ⁊ venenū decoctē i vino oleo
admixto clauos pedū et nodos soluit. pilos
quoq̄ locis adustis reddūt. in vino etiā deco-
cte addito melle ventis p̄cisis subueniūt folia
eius decocta in vino vulnera sanāt. semē eius
cōtritū igni apponit̄ sacro. flos ⁊ folia subue-
niunt vlcēz necessitati. bucisq̄ pli. li. xx. c. xix.
Itē in eodē li. c. v. rose nobilitati p̄ximū est ⁊
quadā vnguenti cognitione. Inde enī fit no-
bile vnguentū siue oleū q̄d lilioꝝ appellatur
sicut ⁊ de rosīs oleū rosaceū fieri cōsuevit. De
radice ei⁹ p̄cedit basta interdū triū cubitoruz
deinde dependet ab eius sūmitate flos decli-
uij ab angustis in latitudinē se relaxās ⁊ dila-
tans/admodū cāpanelle resupinus ⁊ i circu-
itu laboris iutus habēs quasi tenue filū cōti-
nens in se semē stantibus i medio croas vnde
nihil lilio grossius ē ad decentiā coloris. odo-
ris redolentiā et efficaciam corpous et virtutis.
cui⁹ color est mplex. albus rubeus ⁊ purpure-
us. (bucisq̄ pli. li. xx. c. v.) Habet aut̄ liliū
radicē et multas bullas p̄sistentē/sicut allium
vt di. anst. li. vegeta. ⁊ in singulis bullis est
virtus seminatiua. ⁊ iō ex quocūq̄ cresat plā-
ta q̄n p̄ se plantatur. de hoc quere supra et de
alio i lra. A. dicit ad p̄dicta anst. q̄ basta liliij

De arbo et plan.

que nodosa est si incuruat in terram et cooperiatur antequam aperiat semine eius et radix eius siue cepa non eradicet statim infra paucos dies quod inuenies quod a quolibet nodo stipitis sui emittet parua cepula quasi eest illa de tuniis suis siue de bullis cepulis. s. radice et hoc est mirum valde. Item ibidem sequitur flores lilij prius sunt virides post albescunt. et si stipis siue basta a radice totaliter abscindat. quod totus humor stipitis est indusus/naturalis calor in medullis se convertit ad superiorem partem stipitis et digerit ipsam materiam ipsius floris et tunc expandit flosculos et albescit humore primitus tunc digesto. et ideo ut dicitur ibidem versificatores copauerunt liliu in intellectu humano qui in fine sollicitat de eternis. Item dicitur quod liliu non habeat roem seminariam in semine et radice et in hoc differt a porro et allio et alijs que habent rationem seminis in multis locis. De hoc querere supra de allijs et cepis in lra. A. et. **L**ilij insuper basta nouiter cum flore abscisa glebe argillose infixa in vitro re seruat diutius flore suu. flos lilij qui integer est intactus permanet. multu suauiter redolet. contractus vero matibus et confictus multu fetet. ipsu quoque flore cum semine solu per fructu habet etiam virtute qua liliu habet in stipite et in radice totu ostendit in capite. s. in flore et in semine. et quanto flos ipsius altius in bastili erigitur tanto caput submissius inclinatur. flos insuper eius est exterius planus/suauis tactu/et forma rotundus/aspectu delectabilis et iocundus. Interius autem granis aureis in sua concavitate est resperus que tingunt plus quam crocus et bec tingentia grana septem bastulis sustentant. vñ ex sex folijs candidissimis simul contiguis componitur/ex septem granis aureis intrinseco decoratur/in quo medio semen eius loco fructu miro decore collocat/et circumexpansi floris beneficio teneritudo seminis a lesione frigidi aere custodit.

De lactuca.

Lactuca (ut dicitur. Plin. li. xvij. ca. vi. de qua. d. Plin. in die. lactuca agrestis domesticæ in forma est similis. sed longiores habet frondes subtiliores aspiiores et minus virides propter sue humiditatis puritatem. et ideo multe est amaritudinis et potentioris respectu illius que est domesticæ. quia maioris est caloris et siccitatis. et ideo multi dixerunt quod menstrua puocat et humores crudos expellit.

ut dicitur. d. dia. lactuca vero domestica frigida est et humida. sed temperate/ita quod neutra qualitate excedit modum. et ideo eius usus congruit esui et non medicine. et subtilis habet substantiam et maxime quam erit recens. et ideo cito digerit et stomachi arsuram et morsuram et colera rubea sedat. sanguis ebullitionem refrigerat. et infirmitatem placat. capitis dolore ex fumo colerico sanat. lac in mulieribus multiplicat et semine in viris generat et augmetat et hoc accidit propter bonitatem sanguinis que gignit in perfecta quantitate et in perfecta etiam qualitate sed quam antiquat et induratur minuit eius humiditas et amaricat. et ex usu eius sanguis pessime generat. virtus visiva in deficiat et debilitat. cuius causa est sensus animalis mortificatio. quod cum sua potentate sensu suffocatur naturaliter. et ideo talis lactuca generare volentibus maxime est nocua. Nam materiam congelat et conglutat seminaliter et precipue semine eius si in cibo aut in potu sepius assumat (hucusque Plin. in die.) Plin. autem lib. xx. c. viij. de lactuca dicitur esse species lactuce sponte nascentis quam caprinam vocant/qua picata in mare/primus necantur pisces qui sunt in vicino. cuius lac cum aceto et aqua et vino hidropicis medet. cuius caule et folijs totus asperso sale nerui insani sanantur. Alia est species lactuce que nascitur in aruis cuius folia trita cum polenta illita vlcibus sanat. et hanc greci isopon vocant. Tertia species crescit in siluis quam statio vocat. cuius folia trita cum polenta vlcibus sanant. radice et folijs mitigat scorbuto igne. Est etiam alia species lactuce habens rotunda folia et breuia quam multi herada vocant cuius succu accipitres scalpendo herbam extrahunt. et inde tangentes oculos discutunt obscuritatem et caliginem cum sene. cuius herbe succus sanat oia vicia oculorum. et maxime quam et lac mulieris admiscet. serpentium morsibus et scorpionum ictibus medet. si succus eius cum vino potetur. et folia trita super vulnus emplastret. omnem etiam inflammationem discutit et coepescit. Semine etiam lactucis tam siluestris quam domesticæ libidinis imaginationes in somnis coepescit et corpus pollutum non permittit si in cibo frequenter assumat. frequens tamen usus eius et nimius esus oculorum officit claritatem. Multas alias laudes attribuit ei plinius in eodem capitulo. sed bec sufficient.

De Zappa.

Zappa est herba hinc folia lata et spissa circa terram hinc in summitatibus bastulaz quedam capitella spinosa et aculeata sed recurua/que vlcibus traesentiu solent adberere. (vñ. d. Plin. li. xvij.) lappa est dicta eo quod

babeat caulē ingentes p̄ terrā dispersā q̄ a gre-
cis philatrophos dī. eo q̄ vestib? hominum
adhereat ob asperitatem sui et nascatur iuxta mu-
ros et dī philatrophos. i. amās boīes q̄ qua-
si quadā affectione videntur boīs adherere ve-
stibus. Cui? species est duplex acuta et rotun-
da ad similitudinem pedū caballi. vnde et a
multis vocatur virgula cabellina. et vtriusq̄
folia grauis et horribilis odoris sunt pariter
et saporis. (vt. d. dias.) Sed pli. d. li. xx. c. xxiij
lappa multe sunt species et om̄s sūt medicina-
les. nā icūb? scorpionū medentur nec ferunt
boīem si iuua? fuerit. succo eius. decoctio ra-
dicis eius dentes p̄firmat. si tepida in ore te-
neatur. Semen ei? execrabilia vicia stomachi
curat. reijciētib? sanguinem p̄dest. dissen-
terijs subuenit. nā radix ei? cū vino sistit aluū
sed folia cū sale adiecto. solūūt. semen ei? po-
tū dām calculosos adiuuat. tota herba trita
cū arundia valet cōtra strumū. (bucusq̄ pli.)
Sed sc̄m platea. lappa siue lappariū est her-
ba calida et sicca habēs virtutē dissoluenti/
relaxandi/aperiendi/accedendi. et iō valet cō-
tra scabiē puritū/serpentū/et impetiginē. et i
tercutaneū cōsumit humorē. apostematū dis-
soluit duriciē et tumorē. valet cōtra frigidā bi-
dropisim et splenis opilationē. succ? eius cū
succo rite admixtus cereb? purgat a flegma-
matica supfluitate. si in modica quantitate na-
ribus in balneo vel in aere calido instilletur.

De lappate.

Lappates abus ē ex quibusdam her-
bis domesticis recentibus lapparijs
similibus cōpositus aut cōfect? vt. d. glo. su-
per iudi. xv. vnde alexan. nequā ait. Lappa-
res abus est olus cōponit eundē. Sc̄m ali-
os lappates est genus caulis habēs folia la-
ta vt lappa/sed folia lappans sunt mollia/
crassa/subalbida/palma iuoluta/inter se mi-
rabiliter cōnexa/habēs stipitē breuē et grossū
nodosū exteriū/sed mollē interiū et camo-
sum. Dec herba cōuenit esui et medicine/ et in
de fit abus bonus qui diu seruan pōt si deco-
ctio cū acceto sinapi et melle diligentius cōpo-
natur. et talis abus vulganter cōpositū nun-
cupat/cui virtus est singularis sc̄z resistere eb-
rietati. (vt. d. pli. li. xx. c. x. nam ante cibū co-
mesta cauet ne ebrietas supueniat post crapu-
lam sumpta/cōpellit crapulā vt recedat. et vt
clamat scola rasis cūmbus fractis. haec herba
nihil ē vtilius stomacho atq̄ nemis. et iō pa-
ralitici et tremulis iubet eā dari et sanguinez
reijciētib? lactis vberatē p̄bet pueris. va-
let etiā succ? eius aduersus venenū et serpentū

icibus occurrere/et maxime semē ei?. similiter
valet cōtra morsum canis. vt. d. Jsid. li. xvij.

De Leguminibus

Legumina ab eligendo sunt decā qua-
si electa. veteres enī meliora elige-
bant et inde sibi abaria cōponebant
et dicunt proprie quedā grana mirico et ordeo
maiora et grossiora que nō in folliculis /s̄ po-
tius i quibusdā siliquis grossis spissis et clau-
sis oriunt. vt p̄z in pisce acenb? atq̄ fabis.
differunt aut legumina in magnitudine/colo-
re/figura/et sapore. Nam inter legumina ma-
iora sunt grana fabaz et lupinor. mediora a-
cep? et pisaz. minima lenticular? et visciarum.
In colore differūt q̄ quedā alba. quedā nē-
gra/quedā rufa. et quedā mixta. In figura q̄
quedā rotunda. quedā oblonga. quedā trian-
gula. quedā plana. Differunt etiā in sapore/
q̄ quedam sunt stiprica et dura. sed per deco-
ctionē fiunt mollia et ad esuz meliora. quedā
in sunt amara. vt lupini. sed per adiectionē in
aqua et madefactionē efficiunt dulciora. Et
vt d. pli. legumina quādo incipiunt mature-
scere rapienda sunt q̄ cito exiliunt lateq̄ cum
deciderint vt lupini. (sicut d. pli. li. xvij.) Est
aut legumē substantialiter frigidū et sicca ad
digerendū dur? et cōpactū. vnde p̄pter suā cō-
pactionē difficile ē ad coquendū necenā pos-
sunt bene decoqui in aqua puteali imo ad p̄-
fectā decoctionē indigent aqua fontana siue
fluuiali. abus itaq̄ rudis et grossis de legu-
minibus fit/cuius vsus cōueniens fit homi-
nibus fortioris nature et cōplexionis. Nam le-
guminosa ex se ad digerendū sunt dura/s̄ di-
gesta multū nutriunt et cōfortant. sed naturali-
ter sunt inflatiua et ventositas generatiua.
sed eoz vterofitas diminuit per corticis depo-
sitionē vel decoctionē et assationē et p̄ eoz que
ventositatis sunt extenuatiua appositionē
vel assationū. vt aminū anetū et similia. (vt
dicit diasco.

De Lente.

Lens ris. ge? ē leguminis vt. d. Jsi.
li. xvij. sic dicta. q̄ bumida est et len-
ta potissime q̄ ē in sua herba a qua
diminutue dī lenticula. et d̄z scribi p. t. ad dif-
ferentiā vermīs capitis qui dicitur lens len-
dis. et scribit per. d. vnde dixit quidam. Lens
lendis capiti lens lentis cōuenit ori. Est itaq̄
q̄ lens vel lenticula. (vt d. Jsa). frigida et sic-
ca ex cōtrarijs naturis cōposita. Nam vnā vir-
tutē h̄z in cortice et aliā in medulla. nā in corti-
ce h̄z quoddā acūmē rōne cui? mouet ventres
ad solutionē. sed medulla stiprica ē et stoma-
chi cōfortatiua et opatur ad cūstrictionē. gros-

De arbo. et plan.

sum et melancolicum gignit sanguinem et ce-
rebz replet fumo grosso. vnde est causa timi-
doz et horribiliu somnioz. vteritate stoma-
chum grauat. et inflatione generat oes meat-
co:poris et transitus opilat et nervoz ac pellic-
ularz cerebri substantia deficcatur maxime no-
cet pelliculis oculo: qz eaz humiditatem di-
stemperat ac deficcatur vt. d. idez. Sanis nocet
oculis quanto magis infirmis deficcationis
sue cause. et eius freques vsus pessimas i cor-
pore generat passiones potissime si cu cortice
comedat/ et corpus sicce fuerit copleriois hu-
midis tñ et calidis quandoqz pdest. vnde va-
let hidropicis si sine cortice comedat. sed cum
cortice nocet. qz multa generat inflationem et
pellicularz extensione. Lens aut est eligenda
que e grossior et recetior et ad coquendu facil-
ior. et hec tam ad esca qz etia ad medicina letis
malicia tepatur si deponit cortex et eius me-
dulla in dulci aqua decoquat et post abiecta
cu oleo pipere et amio et cu simibz codiatur.
buculqz Isa. in die.) Dicit aut pli. li. xvij. ca.
xij. lens amat terra tenuē et subile vel sterilem
magis qz pingue. et celu id est oere magis sic-
cu. omnis eni legumina dilsgut aquam ante
florē sed postqz defloruente diligunt siccitate

De Lino.

Linū dicit tam herba qz semen. et est
sic vocatum eo qz molle sit atqz lene
et plurimū delicatū. vt d. Isid. li. xix.
Linū aut scdm pli. li. xij. c. ij. scribit in locis pla-
nis et scrupulosis et hoc in vere. et colligitur i
estate. erupit aut in stipite siue culmū. rectum
pducens flores flavos quibus succedūt que-
dā capitella loco seminis ac fructū. et cum inci-
piunt capitella palefcere culmi integri cuellūt
et auulsi a suis capitellis. semē cōtinentibus
carpinant. deinde colligantes pres lini in fa-
sciculos colligunt et longo tēpore i aqua ma-
turant. et extracti de aqua ad solē deficcantur
et post multis ronsionibz et carpinationibus a
suis supfluis expurgant. et sic partes defeca-
te in fila cōtorquent. et post multiplicē deco-
ctione ad albedinem deducunt. Non eni linū
a suo virore tenesti pōt spoliari et pfecto can-
dori decorari. nisi multotiens contundunt et
decoquat. et soli appositū aqua itez aspergat
Et cū sint multa genera lini. illud pnalet i de-
core quod solet crescere in egipto. Nā inde fit
bissus lini incōpabilis in candore. vt d. pli.
li. xix. ca. ij.) minus tamē habet firmitatis hoc
genus lini et plus luci quia inde fiunt vestes
gratissime sacerdotū. Est aut liuū necessarium
ad vsus multos. nā ex lino fiūt vestimenta ad

induendum. vela ad nauigandum. et retia ad
venandum et piscandum. filum ad consuen-
dum. funes ad ligandum. et cordule ad sagit-
randum ligamina ad connectenduz. linee ad
mensurandum. lintbeamina ad quiescendum
cortine ad ornandum. saccule et bursule/ ad
quodlibet necessarium reponendum. vñ nul-
la herba tam diuersis vsibus est hominū ita
necessaria sicut linum. cuius semen calidū est
et humidum. vel inter humidum et siccū tem-
peratum vncuosum. vnde inde fit oleum qd
alijs vsibus magis est necessarium qz ad esuz
Nam vt dicit Isaac semen lini parum nutrit
et durum est digeri. nocuum est stomacho et
plurimum inflationum diureticum. tamen as-
sum cum melle acceptum melius est et valz cō-
tra tussim comestum. etiam cum melle et pipe-
re venerem excitat et stimulat ad amorem. va-
let ad apostemata quia maturat ea. habz eni
vin mitigatiuam subnatiuam siue ratificati-
uam maturatiuam. vnde soluit apostemata
matrias si patiens in eius decoctione sepius
foueat. vt dicit Isaac in dietis.

De Malo

Malus est arbor pomifera in se qui-
dem magna. sed respectu lignoz
quidem nemoris modica et sub-
missa. ligno solida. rugosa cortice
et nodosa frondiū densitate vmbrosa. flozū
varietate decora. fructū suauitate iocunda.
visui et gustui gratiosa. in diuersis medicinis
efficax et virtuosa. Dicit autē malus ipsum po-
mū siue fructus / sed hec malus dī ipsa arbor
siue pomus. et est sic dicta eo qz eius fructū sit
rotundus. vnde et illa sunt vere mala que ma-
xime sunt rotunda. (vt d. Isid. li. xvij. nam ma-
lū in greco rotundū dī in latino. Differt autē
malus ab alijs arboribus silue vel nemoris
quia malus maxime est domestica. duplicis
ē nature/ nā truncū bz a terra rotundū. surcu-
lum autē aliunde venientem ipsi trunco in-
sertum et vnitum. que duo quando per inser-
tionē pariter sunt vnita vnam arborem cōsti-
tuunt. surculus autē insertus trunco totam
virtutē trucei in suā transmutat qualitatē. vt
d. Alfredus super. i. li. vegetabilium. Quere
supra. eo. in tractatu de arboz insertione circa
principiū. Malus autē nisi putez et a sup-
fluis nimis exoneret sterilefcit vt. d. idē. qz hu-
mor attractus a radice nō sufficit ad pductionē
fructuum. quia transit in ramozum steriliū
nutrimentum. Quere supra de causa fru-
tificationis arborum. Maloz diuersa sūt

genera. nam quedam ferunt fructum ponticū atq; durū. quedā acetosū. quedā dulcē et iocū dū: et horū fructū diuersitas ex diuersa qualitate hūoris procedit et debilitati vel fortiori opatione coloris existit in radice, sicut supra in principio tactum est.

De malogranato.

Malusgranata arbor ferens malogranata arbor siquidē ē femini generis fructus vero neutri. et dicitur malogranata tū eo quod inter corticē et rotunditatē p̄tineat multitudinē granatorū (ut dicitur Isido. li. xvij) cuius cortex dicitur psidia flos vero balaustra nūcupat. flos autē alij sunt albi alij purpurei. alij roses reperiunt. hec poma mala punica sunt dicta quia de regione punica primitus sūt delata (ut dicitur Isid. li. xvij). Est autē arbor multū dura ramosa et nodosa plus in latū quā in altū se diffundens et frigoris impatiēs. vnde in pruina cito pereūt flores eius. Dicit autē anis. quod malusgranata mutat a malicia sua p̄ cultura. Quere supra eo. de arborū cultura Istius autē arboris multe sunt species / sed de duobus iam loqui sufficiat. Nam scdm̄ diasco. et Isid. in die. Malorum granatorū duo sunt genera. Alia enī ferunt poma dulcia calida et humida alia acetosa que frigida sunt et sicca / et diutius ceteris possunt obseruari. dulcia vero magis cōueniunt vsui et medicine. Nam tota arbor medicinalis ē et parū cōuenit ab alijs fructus ei (vnde dicitur Isid. li. xvij). negant enī medici corpora nostra mala punica cibo nutiri / sed putant quod plus s̄gnat at medicamēto quā corporis alimento. h̄z siquidem tota arbor (sed potissime fructus eius.) virtutē cōstringendi. cōfortandi. cōsolidandi et humores fluidos desiccandi. et fluxum sanguinis intercipiendi et vomitū colencū compescendi ut expresse docent Isid. dias. et pli. si tū more cōgruo et ordine debito exhibeantur valēt cōtra singulas intrinsecas et extrinsecas corporis passiones. dulcia tū magis sūt ventrosa et inflatiua alijs et etiā sitis minus febricitantibus sedatiua. et iō minus conueniunt febricitantibus quā acetosa. et quorū succo fit potus qui dicitur orizacara qui calorem febrilem mitigat et alterat. appetitū puocat et naturā ex calore deficientē reparat mirabiliter et cōfortat et valet contra epatis calefactionē et cordis defectum siue cardiacam passionē. flores eius etiā fructus acetosus si puluerizent et in potu assumantur vermes veteres necant. dentes et gingiuas purgant optime et cōfirmant et cōtra multas alias subueniunt passiones. ut dicitur dias. et Isid. malapunica in oibus p̄dictis sunt efficacissimae

ma fructus enī sunt crocea extenī in cortice et biscolorata stiptica / et desiccata Interius tamē sunt rubea humida et mollia iocunda et sapida et miro ac incredibili nature artificio p̄ granuloz cellulas ordinata. vnde dicitur bene.

De Moro.

Morus est arbor cuius fructus dicitur morus ut dicitur Isid. li. xvij. Morus a grecis ē vocata quā latini rubū vocāt. eo quod fructus eius et virgula rubet. Est autē duplex morus domestica. s. et siluestris cuius fructus in deserto pastoz reuelant famē cuius folia sup̄ facta serpenti ipsū interimūt. Itē dicitur ambrosius sup̄ math. xvij. fructus mori in flore albus. deinde viret. tertio rutilat siue rubet. ultimo nigrescit atq; liuet. nā quanto ē maturior tanto nigrior est. cuius fructus tingit manū et dentes comedentis. Scdm̄ pli. autē et dias. morus ē arbor habens semē ventrisluū id ē solutiū. cuius succus expressus et ad ignē siue solē desiccatus fit stipticus et cōstrictiuus vlcera oris et vulnera sanat. faucium tumorem reprimat atq; sedat. coriū radice coctū et potatū ventrem latrat. et lumbricos latos necat. folia eius cōcassata et imposta oleo cōbustiones sanāt. Decocta cū aqua pluuiali capillos denigrant morsus p̄balangionis et puncturas aranearū curant dolore denticū placant et putredinē mundificant gingiuarū. mora imatura frigida sūt et stiptica et cōfortatiua stomachi et cōstrictiua sed quāto plus maturant. tanto efficiunt calidiora et etiā dulciora et humidiora. comesta multū post prandīū in corruptionē cōuertunt et stomacho et capiti multū nocent. a ieiunijs vero accepta / bene et defacili digerunt sed in triunt vale par. folia mori celsi sunt magna et lata que crucis et brucis sunt obnoxia et a vermibus libentissime comedunt et vermes serici egerentes mori folijs optime nutriuntur tota arbor medicinalis est p̄cipue quo ad cortices. fructus folia et radices. nā si radix eius inscisa fuerit gūmi emanabit quod valet ad varias passiones. nā ventrem emollit. dolore denticū tollit. hucusque dias. et pli. Ex moris fit potus optimus siue nobilis quem moretū vulgariter appellam. quez elephātes cū potant animosiores efficiuntur. ut dicitur rabanus supra Math. v. c. fit inde electuariū dyamozon dicitur. quod valet contra squinnariā et gutturis aut faucium passiones. ut dicitur pli.

De Hirto.

Hirtus scdm̄ Isid. est dicta eo quod i litoribus maris solet sepius oriri. vñ virgili. Litoris mirbetis latissima et

De arbo. et plan.

adamantis lictora mire &c. hinc est qd a grecis
mimicie dz. medicorū aut libri hāc arborē aprā
scribunt et multarū necessitatib⁹ mulierum de
puratā. (bucufq; Jsi.) Scdm pli. aut vel dia
sco. mirr⁹ ē arbustū admodū fruticis cresceus
potissime iuxta mare cur⁹ fruct⁹ flores ⁊ fron
des pueniunt medicine. Meliores autē sunt
fruct⁹ q̄ flores et habent diutius cōseruari. S
melius in solis calore q̄ in aura vmbrosa ha
bent alia pseruari. ⁊ quāto simpliciat̄ sūt fruct⁹
recētiōres tanto sūt meliores. ⁊ habēt oīa illi⁹
fruticis substāntialia virtutē pōticā ⁊ p̄stricti
uā ⁊ ex aromaticitate cōfortatiuā. ⁊ etiā d̄ na
tura ppria flux⁹ supflui restrictiū ⁊ virtutis
retentive in corpore coopatiuā. vñ valet p̄ fluxū
ventris ad spūalia mēbra defluentis. si deco
quat in aqua pluuiāli ⁊ inde pecc⁹ fomentef
vomitu etiā restringit si decocti ramusculi ei⁹
cū aceto sup stomachū apponāf. de ea puluis
factus vlcera ⁊ vulnera suauiter cōsolidat. itē
di. pli. mirrus alia est alba alia nigra ⁊ vtra
q; stiptica sed nigra magis. vñ cōtra fluxū san
guinis vtiliter exhibet vñā cōmouet. pdest
p̄tra venenū ⁊ puncturā scorpiōis si potef ei⁹
decoctio valet cōtra alopecia ⁊ fluxū similiter
capilloz cū farina tritici mixta. valet cōtra tu
mores oculoꝝ. s̄it aut oleū mirricū de folijs ⁊
baccis ei⁹ qd ē lenitiuū cōsolidatiuū ⁊ mun
dificatiuū / et valet ad oīa supradicta. aures
aut mundificat saniofas si tepefactū instillaf.
bucufq; pli.) Sup Jsa. c. xlī. dicit hierony.
Mirrus ē aromatica arbor et spumibilis / tes
sa mēbra cōsolidat ⁊ reparat. ⁊ iō cōsolatores
sanctę ecclesie signat. Est etiā tempatiue ⁊ mi
ngatine virtutis ac refrigeratiue. vñ d. idē sup
Jsa. lx. ca.

De mirra

Mirra ē arbor i arabia altitudis qui
p̄ culitoꝝ similis spine q̄ aromaticū
dicunt. cui⁹ gutta viridis ē ⁊ multuz
aromatica ⁊ amara vñ ⁊ nomē accepit mirra
vñ d. Jsi. li. xvi. cui⁹ gutta p̄ se manās p̄ciosi
or ē. que vero focō vulnere inciso cortice elici
tur. vilior iudicaf. cui⁹ sarmēta arabes igne fo
uent. quoz fumus ē valde noxius / nisi odoꝝe
stozas occurrat. aliter enī cōtrahūt homies
morbos insanabiles tali fumo. Purior autē
mirra ⁊ melior colligitur apud trogoditas in
arabia vñ d. Jsid. ⁊ pli. li. iij. c. xvij. vbi dz qd
mirra est arbor quinq; cubitoꝝ crescēs i siluis
arabie / cuius folia sunt similia folijs oliue. s;̄
magis crispa et spinosa ac aculeata. Ramos
habens similes iunipero. inciduntur autē bi
nis temporibus rami eius. sed prius sponte

sudant antequā incidantur. ⁊ gutta que sudā
do effluit / stacten dicitur. et hoc omnibus ge
neribus mirre preferf. ⁊ mirra electa a pluri
bus appellaf. Sunt autē septē genera vt dz
idē. c. xvij. scz trogodita. ⁊ illa magis ē electa.
sc̄a gelbonitica. tertia diātrides. quarta col
latica. quinta empratena idest salbana. ⁊ illa
est alijs mirribus magis tenuis. sexta quādiu
ratim ⁊ odorariā vocant. ⁊ hec ceteris magis
est candida. ⁊ hec adulteraf gūmi et glebis lē
tici. septima est indica / et illa ceteris peior est
⁊ cū illa alie species mirre adulterant. (bucuf
q; pli.) Mirra vt d. diasco. est gutta arboris
circa ramos calore solis indurata. ⁊ ē eligēda
citrina et rufa interius aliquantulū lucida et
huius alia est minuta alia ē grossa que trogo
dita appellaf. ab insula vbi crescit sic calida ē
⁊ sicca et habet virtutē cōfortandi et ex aroma
ticitate sua cōducendo ptes in vñū habet vim
dissoluedi et cōsumendi mediocriter et equa
liter ex qualitatibus suis vñde cōseruat cor
pora mortuoꝝ quando lex mirthe cōfectioni
bus condiunt. Reseruat aut in optia effica
cia mirra fere centū annis. valet cōtra omnes
causas reumaticas ⁊ fluxus inordinatos di
gestionē etiā confortat ⁊ viscosos humores
maximē a spūalibus mēbris purgat odoris
fetozē emūdat. ⁊ omnia ḡngiuaz vicia sanat
et desiccet vlcera labioꝝ putida cōsolidat cō
sumit ⁊ conglutinat. cerebz confortat. et ma
tricem multū roborat ⁊ confortat ⁊ omnē ei⁹
superfluitatem consumit ⁊ desiccet et cōceptū
iuuat. vermes aurū necat. camē superfluā co
rodit ⁊ bonam ac viuam generat ac pseruat.

De Mirro.

Mirrum est vnguentum de mirra ⁊ ali
is speciebus aromaticis compositū
⁊ confectuz cuius virtute nerui ⁊ alia
sensibilia mēbra confortant. et humores i iū
cturis acarticulis existentes consumunt. eius
aromaticitate spiritus animales repant. In
terficiuntur vermes ac pediculi eius amantū
dine et prohibet ne nascantur. sudores fetidi
mirro cōpescuntur. cōseruantur corpora in de
licatione nec putredine dissoluntur

De mandragora.

Mandragora est dicta eo qd habeat
mala suauiter olentia in magnitu
dine mali maciam. vñde et latini
malum terre vocant. Dancpoe
te antropomeros vocant eo qd habeat radicez
formam hoīs quodāmodo similitē cui⁹ coz
tervino mix⁹ p̄zigitur ad bibēdū bis quoz

corp⁹ ē secādū vt dolorē nō sentiant soporati
 Duius spēs sunt due. vna ē femiea que ē i fo
 lijs similis lactuce/ mala generās alia ē ma
 scul⁹ cui⁹ folia sūt similia folijs bethe. (vt di.
 3si. li. xvij) Diasco. aut dicit mandragorā esse
 herbā somniferā cuius folia sunt sup terram
 sperfa. radices hz duas aut tres sibi inuicem
 coherentes de foris nigras int⁹ vero albas/
 cū corio grosso. masculus hz folia alba et te
 nua 7 radice simile alteri poma nascit sup fo
 lia sicut galla sup folia quercus. 7 sunt colore
 crocea odore suauia/ tñ cū quadā grauitate i
 sapore. qz sunt insipida 7 iō nō cōueniūt esui
 sed tñ medicine. nā cortices eius decocti in vi
 nō dormire faciunt 7 oēs dolores ppefcūt vñ
 7 vit tunc tps ferre sentiunt⁹ passiones. Lau
 te tñ mandragora ē vtendū. qz si in nimia q̄
 nitate accipit infert mortē (vt d. idē) nam vt di
 cit in pl atea. virtutē habet infrigidandi 7 ali
 quantulū mortificandi 7 somnū puocandi. 7
 iō succus eius cū lacte mulieris tymport⁹ ap
 positus. somnū puocat in pacatis. et quia est
 herba substantialiter frigida/ dē q̄ fruct⁹ eius
 extinguit ignē sacz cōpescit etiā colere ipeniz
 7 ventris fluxū (bucusqz platea.) idē tñ ppo
 nitur q̄ scdm naturā similitudo hois vel mu
 lieris in radice eius nullaten⁹ inuenit/ sed po
 nitur a rusticis vel maleficis sophistice sic for
 miatur. Dicit aut habere virtutē prebitiūā mu
 lieribus cōdipiendi. qd̄ similiter obnuere vide
 tur augu. sup li. gen. c. xxx. 7 hoc dicit augusti.
 occasione rachelis que mandragoras deside
 ranerat. Dicit tñ q̄ vidit philozophoz libros
 qui de virtutib⁹ herbar⁹ tractant 7 de eis di
 cit semil talū in eoz scriptis tunc temporis
 reperisse: Salua tñ auctoritate beati augusti
 ni. multi auctores dicunt mandragorā multo
 tiens hanc habere virtutē. Unde dicit cōstā.
 diasco. pli. 7 platea. q̄ mandragora sumpta
 modo debito matrices disponit ad conceptio
 nē quā primitus calor nimius 7 siccus conce
 ptionis materiā impediuit. Mulieres itaqz
 calidas 7 humiditas disponit ad cōceptionez
 cū sit frigida et sicca. vt dē in plateario / et hoc
 dispositiue. sed mulieres frigiditas et naturali
 ter siccitas. impedit potius ab huiusmodi di
 spositione. Multras alias hz mādragoza vir
 gures/ que vt d. diasco. tumores corporis re
 perant atqz tollit. moribus venenosis occur
 rit. omnēqz fluxū corporis inferius 7 superius
 restringit. Dia supius posita dicit in libro
 plinij. xxxv. c. x. vbi dē q̄ mandragore duo sūt
 genera. 7c. (7 sequit post multa) rauen fossio
 res mandragore in eius fossura cōstrantū ven

tum et tres circulos gladio circūscribunt/ 7 p⁹
 expectant effodere ad occasum/ 7 ita credunt
 esse precipuas vires. succus eius colligit/ 7 in
 sole desiccatur. mala eius matura in vmbra des
 siccat. odor maloz est grauis et infert somnuz
 7 ex odore suo vis somnifica est vt dicit. idem

De Hilio.

Hilium ē herba habens bastā longā
 7 nodosam ad modū canne/ cui⁹ se
 men est valde minutū frigidū et siccū
 vt dē in dietis. Ex hoc attestat eius lentitas et
 cōcauitas 7 absentia viscositatis 7 vncuositi
 tatis 7 modici nutrimenti cōfortat enī stoma
 chum gratie sue siccitatis 7 constipat ventrem
 Est aut fm diasco. diureticū/ 7 assatum sedat
 ventris rorsionē/ sanguinē laudabilē non ge
 nerat infrigidat stomachum et desiccatur vt di
 citur in dietis.

De menta.

Menta est herba odorifera calida 7 sic
 ca stomachi cōfortatiua. Et ē duplex
 ei⁹ spēs. s. ortēsis seu domestica 7 ista
 hz maiorē vim calefaciendi q̄ prima. 7 dicit
 grece colocasia quā latini neptā siue colamen
 tū vocant. vt di. 3si. li. xvij. c. vlti. 7 est herba
 multū medianalis. Alie sunt spēs mente que
 crescunt in palustribus et in pratis. / sed non
 sunt tante efficacie in virtute vel calore. sūt eti
 am grauioris odoris pariter et saporis q̄ mē
 ta domestica seu ortēsis que ē herba se multū
 plians et cito de terra pullulans 7 ascendēs
 cui⁹ bastula in terra reflexa et ab humo recta
 cōuertitur in radicē 7 cito ex se nouā pturit p
 lem. Est aut menta ortēsis magne efficacie si
 ue sit sicca siue viridis. hz enī virtutē dissoluē
 di et cōsumendi ex qualitatibus suis. ex aro
 maticitate cōfortandi 7 puocandi appetituz
 ex suo acumine decocta in aceto fetore oris am
 putat 7 gingiuas putidas et corruptas pur
 gat. vomitū ex debilitate virtutis retentive ve
 nientē cū aceto sedat. odore suo et sapore cō
 tra sincopim 7 debilitatē spiritū iuuat/ mani
 cē mundificat a supfluis 7 cōfortat. decocta i
 vino dolorē viscerū et renū placat. cū vino et
 oleo decocta māmillas ex coagulatione lactis
 induratas supposita sanat. succ⁹ ei⁹ venenis
 obuiat. et potat⁹ lumbricos necat/ et vermes
 auris in vino et oleo decocta frigida aposter
 mata dissoluit 7 curat/ tussim mitigat. bucus
 qz diasco. et platea. Similiter 3sa. li. ij. in die
 tis dicit idem addens q̄ abhominatōnē am
 putat et singultū sedat linguā lenit asperam
 si ex ea fricet. assuefacta i cibo venenem excitat.

De malua.

MAlua est mollis herba a molliendo aluum dicta. ut dicit Isid. li. xvij. et sic dicitur idem una cum plinio. si succo eius admixto oleo aliquis se inunxerit a punctura apum ledi non poterit. membra etiam linita succo malue non patiuntur puncturam nec morsum ab aranea vel a scorpione ut d. pli. Est autem eius duplex species/ minor scilicet maior que altea dicitur. et utraque est herba humida inter frigidum et calidum temperata (ut dicitur in dietis.) et hoc propter eius virtutem et actionem. quia digerit apostemata et maturat/ maxime eius radix et semen. cuius decoctio valet contra fluxum sanguinis. Quedam enim habet viscositatis quod si cum vino potui deest dissolvit grossos humores renum et frangit lapidem et duritiam splenis mollificat atque laxat. decoctio eius provocat somnum si facies et extrema corporis inde abluantur. seminis sui decoctio valet phtisicis et tussisem ei in oleo decoctum. duritiam solvit. mollificat mundificat et maturat ut dicitur in pla. **D**enuce

Denuce est arbor/ cuius fructus simili nomine nuncupatur. et sic vocata. eo quod umbra eius vel stilliditia foliorum arboribus vicinis noceant quam multi latini alio nomine ioui laudem vocant/ quasi iouis laudem. fuit enim hec arbor quondam ioui consecrata/ cuius fructus totam habet vim. ut missus inter fungos et cibos venenosos/ quicquid in eis virulentum est exfundat/ rapiat/ et extinguat ut d. Isid. li. xvij) cuius fructus habet durum et amarum corticem/ sed nudum valde dulce. unde omne pomum corio vel cortice durior e testum dicitur nux. (ut dicitur idem) ut pinee/ castanee/ auellane/ et huiusmodi. Est itaque nux arbor alta et procera habens ramos et nodos diffusos et folia lata/ nervosa/ pyramidalia et acuta grauis odoris et saporis/ cuius umbra dormienti sub ea est nociva et diversarum infirmitatum generativa. cuius tamen radix/ cortex/ fructus/ et folia conveniunt medicane. nam ut dicitur d. Isid. succus radices et cortices nucis majoris extractus et potui datus ad quantitates unius oragii subuenit difficultati urinandi potatus etiam cum aceto repugnat febribus venientibus cum frigore et rigore. crines tingit et mundat/ et prohibet casus capillorum. Est autem multiplex virtutis et efficacie. fructus eius puenit etiam usui medicane. et cum multiplex nux inveniatur. tamen de maioribus siue gallicanis et minoribus siue auellanis plerumque loquimur quoad abum et medicinam. Nux autem usualis et domestica que a multis dicitur gallica variat in substantia et virtute et in figura. Nam in substantia

ut dicitur Isaac in dietis. Consideratur ut viridis aut ut recens aut ut matura. In prima dispositione scilicet viridi habet exterius corium siue corticem colore quidem viridem/ sed sapore ponticum et amarum et manus constringentis inficientem/ interius autem testam paulatim obtinet corio extrinseco durioris infra eius ambitum nudum continet vinctuosum/ saporosum/ et multum dulce/ nudei tamen medulla que infra testam est contenta/ quadam pellicula velut quadam tunica est undique circumsecta/ ne tenera nuclei scilicet substantia a teste frigiditate seu duricia lederetur. et illa quidem pellicula testa mollior et medulla nuclei durior et amarior ab experientibus inveniuntur. et quanto nux plus ad maturitatem producitur tanto plus separatur illa corticula a substantia teste. et medulle nudei icoriora foris et vnitur/ ita quod nux ab ea ulterius non dividitur nisi quandoque per aque calide vel alterius humidis infusionem casu aliquo artificialiter emollitur. Nux itaque viridis minus est calida et sicca naturaliter quam antiqua et minus stomacho nociva. que si cum ruta comesta fuerit ieiuno stomacho est penitus veneno inimica. Noces vero mature ut dicitur Isaac. quedam antiquae/ quedam inter has mediocres. Recentes sunt magis humorese/ mediocres vero sunt magis sicce/ sed antique consumpta humiditate per caloris intensioem humorositate digerentes magis sunt generaliter vinctuose/ et ideo multum comeste in humores colericos de facili convertuntur. et maxime quando a calidis complexionibus sepius assumuntur. quia in talibus generant adustiones et capiti vertiginem inferunt et dolorem. qui vero eas temperate comedunt et temperate sunt complexionis/ bene eas digerunt. et eis congrue nutriuntur. Virtus autem earum attenditur penes effectum medicane. Nam generaliter contra rem venenosam corpora conservant. quia sua ventositate meatus corporis opilant. et vim veneni ad vitalia intrare non permittunt. Item nucis cum sale et ruta et alijs mixta equaliter addito melle morsui rabidi canis subueniunt si intenus sumantur/ et exterius super locum muliens apponantur. venenorum enim ad exteriora trahunt potentialiter et confirmant. Item contra cum melle melancholica apostemata et slematica mire dissolvunt. contra insuper et cataplasmate super umbilicum interiora apostemata interius in corpore nascentia destruant (ut dicitur Isaac in dietis. figura autem nucis est varia quia alia est rotunda. alia est pyramidata et oblonga. alia item plana et pumva ut propter auellani muscans. alia lateralis divisa sicut

summitatibus et extremitatibus admodum crucis te-
tra geometraliter. id est per formas trianguli est
distincta ut patet in nucibus maioribus gallica-
nis in quibus generaliter forma crucis interi-
us est impressa. ut patet sensibiliter inuenti.

De Nuce.

Nux auellana respectu nucis gallica-
ne aggressis est et saluatica. nam sine
cultura crescit in corulis/que sunt ar-
bores crescentes in nemore siue silua ut dicit
Isidorus. et ideo quod in loco publico crescit/a transe-
untibus auellif et colligit/ merito auellana nu-
cupatur. Auellane autem ut dicit Isidorus. alijs nucibus
sunt minus calide et in substantia magis pon-
tice atque grosse. rare in substantia et vinctose.
et ideo ad digerendum sunt dure et ad excreandum de
corpore magis tarde. tamen quam digerunt multum
sunt corporis nutritiue. sed tamen cum interiori pel-
licula multum sunt inflationis generatiue. ut ideo
earum nocuum mentum auferatur utile est ut in aqua cali-
da profundantur/ et exteriores pellicule auferantur.
et sic erunt contra multas passiones vtiliter iu-
uariue. quare cunctis melli admixtus/ valet con-
tra alopecia/ id est fluxum capillorum et facit pilos
in corpore germinare. ut dicit Isidorus. et Constantinus.
Sunt et alie nucum diuersitates que conueniunt
medicinis sicut nux muscata/ et nux idica/ et nux
vomita et binoi. Et est muscata fructus arbo-
ris in india nascentis crescens infra testas duram
quodam corio siue folliculo tectam admodum auel-
lane/ cuius cortex macis vocatur. et est multum me-
dicinalis. maxime enim confortat cor et depurat
in cerebro spiritum animalis. stomachum infangi-
datum calefacit et confortat appetitum. et est cortex
ille subrusus habens saporem acutum et aliquantu-
lum subamarum. qui autem niger est vel terre non ha-
bens acumen in sapore abijciendum est. Nux autem
muscata a cornice et theca extracta circumdatur
quodam pellicula tenuissima et plana. que quanta
est ponderosior et in odore suauior/ et sapore
acutior/ tanto melior. unde eligenda est que
est grauis et solida interius quecumque frangitur/ non
puluerisat et subrubicundum colorem pretendit
cum odore forti et suauis. virtutem habet confortandi
et stomachum calefaciendi et excedendi ventosi-
tatem. auferendi dolorem capitis ex frigida causa
applicata enim naribus confortat cerebrum et mem-
bra spiritualia. ut dicit plinius. diasco. et platea.

De Nardo.

Nardus est herba modica et spinosa/ ca-
lida/ et odorifera. unde a grecis nar-
di spica nardostates appellatur ut dicitur.
Isidorus. li. xvij. et est eius species triplex. scilicet indica/ si-
nica/ et celtica. non tamen crescit in sinia/ sed in qua-

dam terra montosa que in vno latere tangit si-
riam et in alio india. melior autem est illa que est
leuis et fusca/ comosa/ et sperica/ pua odorant
sima/ ciprum simulans que masticata linguam
desiccatur. Nardus autem celtica a regione gallie vbi
crescit est dicta. et est similis nardo siue spice nar-
di viridi sed est magis alba. habet autem ut dicunt
diasco. et platea. virtutem confortandi ex aroma-
ticitate sua valet contra syncopum et defectum
cordis. et stomachi debilitatem. naribus applica-
ta cerebrum confortat/ frigidum reuma dispellit.
contra surditatem valet et aurium apostemata. ma-
lum odorem oris amputat. et gingiuas puti-
das mudat. opilationes splenis et epatis sol-
uit. prouocat menstrua et matricem mundificat
et adiuuat conceptionem. lapidem frangit in re-
nibus et in vesica. Est enim herba diuretica et
cisiva et diuisiva et usque ad intima penetrans.
Item valet contra lingue paralysim et conforta-
t nervos et consumit humorum lingue organa
occupantem. valere etiam dicitur contra morbum epi-
lentium si debito modo patientibus ministratur ad
multa alia multum valet ex qua fit oleum nar-
dinum quod ad omnia prius dicta et ad alia mul-
ta est maxime necessarium.

De olea.

Olea est arbor secundum Isidorem. cuius fructus
dicitur oliua. succus eius oleum nuncu-
patur. ut dicitur Isidorus. li. xvij. sepe tamen ar-
bor oliua appellatur. Est autem arbor pacis
et insignis ut dicitur Isidorus. Nam ut dicit romanorum
historia/ sine oliuarum ramis non mittebantur
legati pro pace aliqua obtinenda. siue alijs
offerenda. unde secundum Remigium patet huius
arboris excellentia. quia in signum reconciliati-
onis et federis dei cum noe columba non est cuius
alterius arboris ramusculo. sed solum cum oli-
ue intersigno ad arce fenestram reuerfa. im-
mo secundum plinium libro. xv. Victorios apud
athenas quondam olea coronabantur. greci
vero tandem oleastro suos coronari iudicabant
ut dicitur idem. Est itaque olea arbor coma et vi-
rore ramorum et multitudine speciosa. fron-
des habens subalbidos et molles/ puros
pulchritudinem in estate et in hieme retinen-
tes. flores etiam habet minutos et multos su-
auiter redolentes/ durum corticem et radicem
amaram/ fructum pinguem/ sapidum atque dul-
cem. Nam ut dicit Isidorus ex amaritudine
radicis surgit oliua in pabulum lumis et me-
delam vulneris/ ac in refectionem esurientis. in
lucernis enim ponitur ad ignem nutriendum
membris languidis ponitur ad medicandum in cibum po-
nitur ad reficiendum et ad condiendum. ut dicitur idem

Est enim oleum ignitum et luminarium nutritivum / in or-
borum remedium / et cibarium suavissimum et dimen-
tum (ut dicit Plinius). Est ergo oliua siue olea arbor
fructifera et medicinalis / cuius cortices / folia / et
fructus conveniunt medicinae. cuius lignum maxime est
soliditatis et compactioris et quasi impuribilis
puritatis. sed quibus sit multe duritiei in exteri-
ori substantia / multum tamen habet humorositatis et
vinctuositatis interius in medulla. De oleis au-
tem et de oliuis d. plin. li. xv. arbores oleae fru-
ctiferae quae multa sunt genera in regionibus
multum calidis. sed nec in nimis frigidis / sed po-
tius in temperatis magis tamen habentibus se ad ca-
lorem quam ad frigiditatem. et ideo iubet cato ut. d. idem
plin. oliuas ferri in solo calido non nimis pingui
nec nimis macro radiis solis opposito. Nam
celum eis maxime confert et multum diligunt rores
caeli et aeris serenitatem. unde si fuerint copiosi
imbres quasi oliuae maturescunt. vitiat oleum et
consumit nisi sequatur serenitas / que extenuet li-
quorem. d. plin. c. iij. nec indiget olea falce vel
rastro ut putref. sicut putant vitis / sed soli et ro-
ni celesti committitur. verno gaudet tempore et incipit
tunc florere / cuius fructus primo circa biemem col-
liguntur. collectis fructibus solent oliuantes ter-
ram apere circa radices et quasdam tuberositates
et adlaterinos ramusculos circa veras radices
erectas caute praescindere / et huiusmodi superflui-
tates circa radicem solent aliqui italici podagrae
olee appellare. unde praescis illis radiibus fat-
cis melius fructificat olea et mirabiliter emen-
dat. nec vult olea parvi graviter cum pretis pro-
fructu suo colligendo. sicut faciunt aliqui minus
cauti. quia talis percussio cedit ad iniuriam ipsius ar-
boris et damnum anni subsequens. minus enim
fructificat sic percussa. ut. d. plin. Multe etiam sunt
huiusmodi arboris species quae per diversitatem fructuum
discernuntur. Oliua itaque secundum Plinium arboris oleae
designat fructum / cuius multiplex differentia in-
venitur. ut d. Plinius. Oliuae autem aliae sunt domesti-
cae et aliae sunt siluestres. domesticae fructus faci-
unt quandoque maturos / quandoque imaturos.
quandoque inter hos mediocres. Inter istos au-
tem fructus oliuares primi sunt terrestres pon-
tici et virides. secundum sunt subrubri. vel secundum
diasco. iacinctini ultimi vero videntur esse ni-
gri. et quanto sunt nigriores exteriore. tanto sunt
maturores et interius vinctuosiores / et ad ex-
primendum oleum aptiores. et sicut d. aristoteli.
nunquam perfecte maturescunt in arbore etiam si per
multos annos ibi essent. sed ut veram et cons-
pletam consequantur maturitatem / oportet ut
baccas collectas de arbore per plures dies in va-
congerie coaceruentur / et sic per compressio-

ne mutuam confortato calore et reuocato ad in-
teriora ad plenam maturitatem producent. Secundum
vero Plinium in dietis. oliuae cum fuerint rubrae non
dum bene mature / nec dum plurimum vinctuo-
se / stomacho sunt valde confortative et constric-
tive et appetitus excitative / maxime si cum acceto
vel aqua salsa fuerint preparata. tamen dure
sunt et difficiles ad digerendum et minus alijs
nutritive. Nigrae vero quae sunt iam quasi ma-
turate calide sunt et inter siccum et humidum tem-
pere multum quidem nutritive sed stomachi
mollificative et ad digerendum magis dure.
quia vinctuositate sua in stomacho superant
et ad decoctionis locum inferius non descen-
dunt. et ideo in huiusmodi corruptione citius nas-
cuntur. et minus laudabiles sunt alijs ad ede-
dum. vtilis tamen sunt in medicina. quia et trite et
posite super loca quae igne vel aqua calida sunt
exusta vesicam reprimunt ibi nascituram. poros
enim aperiunt et exalare faciunt fumositates
quae incluse sub cute sunt cum vesicis et tumoribus
bucis Plinius in die. Dicit autem plin. li. xv. c. iij. quod
baccas siue grana oliuae quoadiu sunt in arbore
non pereunt. et quanto diutius in arbore per-
mutantur. tanto meliores fiunt. semper enim
nouas vires resumunt et difficilius cadunt.
Constant autem oliuae ut dicit idem ex nucleo
came oleo et amurba / que sanies est siue fer oli-
uae est amara. vtilis tamen in medicina sed nuclei
cum folliculis oleo elicato vtilis sunt ad ignem
nutriendum porci inde dicitur impinguari.

De oleo.

Oleum succus est oliuae (ut dicit Plinius) et est
tanto nobilior / quanto recentior et fa-
cilius a suis folliculis eliquatur. ut
dicit plin. li. xvij. c. ij. vbi dicit quod oleum per veritatem
vinatur. Et dicitur ibidem quod oleum in torcularibus
extorquendum melius eliquatur / si oliuae
siue oleae baccas prius cum molari lapide vehe-
mentius commite seruissima aqua perfusa fue-
rint et resperse. Nam per tale aquam calidam vinctuo-
sitas ab amurba et nucleis separatur. que super-
natans tandem ab ipsa aqua artificialiter sepa-
tur. (et ut dicit idem) quanto oleum citius de tor-
culari exit / tanto oleum laudabilius iudicatur.
Nam pinguius est et suauius quam minus cum terre-
stri substantia admiscetur. Preter hoc dicit pa-
pias quod si quis in aquas mersus oleum in ore
prius indusum in aquam emerferit / clariora fa-
cit omnia quae in fundo aquae continentur. et
patent oculis ipsius facilius omnia quae in aqua inferio-
ribus absconduntur. Natura est ut ab os producat et fo-
mentum luminum administret et corpora fessa re-
creat et confortat. nervos contractos et duratos

ac spasmos remollit et relaxat apostemata
 dura mollificat et maturat et maxie oleum lini
 Multiplex enim est oleum et ex multis rebus generibus
 est expressum. Aliud autem est simplex ut oleum oliua-
 rum / oleum nucum / oleum papauerum / oleum amigdal-
 arum / oleum raphani / oleum lini / oleum canapi et hu-
 iusmodi. Aliud est compositum / et aliud est frigidum
 aliud est calidum / aliud stipticum et costrictiuum / ali-
 ud laxatiuum. Nam ex appositione calidorum efficitur
 calidum et ex frigidis frigidum / et ex stipticis
 stipticum / et ex laxatiuis laxatiuum. et ideo secundum di-
 uersas causas morborum sunt adhibenda diuersa
 genera oleorum ut oleum laurinum / nardinum / pulle-
 ginum in causis frigidis. oleum vero rosaceum siue
 violaceum in calidis causis apponatur. potest autem ole-
 um ita fieri calidum ut febre inducat / si inde ve-
 ne pulsatiles et mares et uole manu ac plate
 pedum inungantur. ut oleum in quo decoquitur caro
 leonina ut dicitur in compendio salemitanum. potest etiam
 fieri ita frigidum quod inducet membris inde puncto
 stupore et insensibilitate. ut patet in oleo maderago-
 rino / quod fit ex oleo in quo poma maderago-
 re sunt decocta vel diutius reseruata. sed inter
 olea sic composita magis laudabilia et magis
 in medicina uilia sunt tractata. Simpliciter autem
 oleum quo ad medicinam etiam quo ad cibum pri-
 mum locum obtinet oleum oliuarum. deinde nucum et
 amigdalorum. tertio papaueris quod tamen alijs oleis
 praedictis est magis frigidum atque siccum. maxie quod
 fit de semine eius nigro et habet uirtutem inducendi
 sonum ualeat et calida apostemata in principio.
 et est epatis calefactione ut dicitur plate. Alia autem
 olea minus conueniunt cibo propter odoris graui-
 tatem et saporis horribilitatem. congruunt tamen uulniter
 medicine. sicut dicitur Isaac in dietis. Dabet autem
 omne oleum generaliter multam aeritatem et aere leui-
 tatem. et ideo omni liquori supersedit / et alijs liquoribus
 subesse dedignatur. penetratiue est uirtutis sui
 diffusione. et ideo in uasis uitreis uel uitreatis
 melius quam in ligneis seu porosis uasculis alijs
 custoditur. vestes quas tangit inficit / et eis odo-
 ris sui uestigium quasi inseparabiliter dereliquit
 diffusum in aqua superficie guttulas origulares
 se recolligit et ut totaliter quo ad pinguedines
 et saporem saporem ab ipsius superficie uix permit-
 tit. oleum autem sapore aspersione et odore horridum cum
 amurba siue fece mixtum ad cibum non est aptum.
 nauseam enim et uomitum prouocat. et stomachi orifi-
 cium corrumpit et imutat. oleum etiam apes et alia
 animalia corporis interficit et extinguit si inde
 profundantur (ut dicitur anis.) sed aceto post infusa re-
 uiuiscunt. Item oleum purum / ferrum politum. a rubi-
 gine seruat / quoniam ferrum inde inungitur sed si fuerit
 corruptum uel aquosum et cum fere mixtum destruit

ferrum et corrumpit. ut dicitur plinius li. xvij.

De oleastro.

Oleaster est siluestris olea sic dicta eo
 quod in folijs similis sit oliuae. sed eius fo-
 lia sunt latiora. et est arbor in culta ste-
 rilis et amara / cui insertus oliuae ramus uini mit-
 tat radices et conuertit in propriam qualitatem. ut
 dicitur. Item li. xvij. cuius lachryma est duplex. Alia est
 similis gummi sine ulla qualitatis morsu. alia
 est mordax similis gutte armoniaci. ut dicitur. Item.
 Et quamuis oleaster sit arbor siluestris / tamen
 eius cortices / gummi / et frondes proueniunt me-
 dicine. Nam eius folia cum sint stiptica et amara /
 melle addito sanant ulcera capitis atque oris.
 ut dicitur. dialasco. succo corticis et frigidum stipticis est
 et costrictiuum. uero ualeat ad intercipiendum humorum
 et sanguinis omnem fluxum. ut dicitur. idem. Summi eius ual-
 et ad multa et illud quod est mordax maxie. nam
 vulnera mundificat et sanat. gingiuas corro-
 sas et corruptas adiuuat. et dentes motos ro-
 borat et confortat. Erisipilam. id est faciem ignem et
 colera furiosa carnem et ossa corrodentem repa-
 mit atque sanat. ualeat contra allopiciam et fluxum
 capillorum. et tingit crines et caniciez uel pallescat
 uel retardat ut dicitur idem.

De oleo.

Oleo ab olendo est dictus / eo quod scilicet
 Item. boies primo oleribus alerentur an-
 tequam fruges et carnes ad esum boibus
 preberent. pomis enim et oleribus nutriebantur bo-
 mines ante diluuium sicut animalia gramini-
 bus atque herbis ut dicitur. Item li. xij. et quis omnia gra-
 minosa in terra nascentia que sunt coquinabi-
 lia et esui hominum apta generaliter olera dicantur
 tamen uulgariter caules dicuntur olera / quorum fruti-
 ces et rursus amplius crescere ceteris oleribus ar-
 bitrantur. ut dicitur idem. quorum summitates dicuntur
 cime quasi come / in quibus maxie est ingens uir-
 tus naturalis. et ideo in cimis huius herbe quam
 maxime persistit efficacia medicine. ut dicitur. idem
 Est autem herba frigida et sicca / turbidum et melas
 colicam generans sanguinem horribilem odorem fa-
 ciens. ut dicitur. Isaac in dietis. Et sunt quidam cau-
 les estiuales et quidam hiemales / quorum herbe
 sunt opposite et contrarias. Nam substantia est grossa et
 dura ad digerendum. ius uero siue succus est cola-
 tiuus et inde desiccatiuus et uentris humecta-
 tiuus et laxatiuus / sed substantia sine iure est co-
 stipatiua. tollit autem eorum nocuentum si in aqua
 elixentur et aqua pleura in alia decoquantur / et
 cum pinguedine optime coadiuantur. ut dicitur. idem in dietis
 Est autem herba que proficit per translatio-
 nem. Nam quando in uno loco fuerit seminatuz
 si postquam creuerit in platum / ad humum meliorem

De arbor. et plan.

transferatur in multum crescit et tam in quantitate quam in qualitate seu virtute meliora fieri est. te folia eius tenera ab erucis et alijs vermibus corroditur. In hieme vero gelu et pruina costringuntur. et sic efficiuntur magis tenera et ad decoquendum et comedendum meliora. Nam reuocato calore ad interiora foliorum melius digerit substantia eorum et sic efficiuntur magis sapida et sunt molliora. Plinius vero li. xx. c. r. multis laudibus extollit caulē quo ad vsus medicine et dicit quod eius triplex est species. Quedam est crispa utilis stomacho alium modice molliens. alia lata habens folia et spissa et ista minus valet in medicina tertia tenua habens folia et simplicia. et est cerens amarior sed utilior medicine. folia eius trita et apposita bis in die sanant. canum vulnera recentia et inueterata mire sanant. caulis parum coctus soluit multum coctus stringit vino et ebrietati resistit. nervos confortat et ideo utilis est paraliticis tremulosis. lacris ubertate prebet pueris. succus eius valet contra venenum. Dicit etiam idem ibidem. quod valet contra morsum rabidi canis. odor seminis eius cocti fugiunt serpentes multas numerat alias eius virtutes quas pro tediō hic omitto. dicit quod bractea siluestris scilicet caulibus pro se nascens habet effectus fortiores.

De ordeo.

Ordeum est dicitur eo quod cito fit aridum. (ut dicitur. Isid. vel ab ordine eo quod eius spica quandoque sex ordines continens inuenitur. et illud genus ordei melius nascitur a Italia. quam triticum et salubrius homines quam malum triticum vel siligo. ut dicitur. Isid. Aliud est genus ordei habens duos ordines spica sua. tertium dicitur trimense eo quod iactum in terra verno tempore celeriter recolligitur. ut dicitur. idem. De ordeo dicitur plinius li. xvij. c. vij. primum inter frumenta scribitur ordeum. apud enim multas nationes panis inde fit precipue et polenta fit ex ordeo apud grecos et illi primo ordeum aqua perfundunt quod postea desiccant et sic mole costringunt et a cortice farinam purgant. Alij ut italici ordeum siccum in subtili farinam molunt sine perfusione aque precedente ordeum frugum omnium nobilissimum est in medulla et seri non vult nisi in sicca et solida terra. Unde propter sue substantie molliem multum cito rapit ad maturitatem nec videtur aliud semine minus calamitosum quo ad corruptionem quod citius crescit et colligitur antequam triticum inuadat corruptio vel rubigo. Inter omnia vero crescentia frumenta meliorem quidem habet paleam et humiliorē stipulam. sed multum habet laudabilem medullam quando modo debito parat et farinam acuratissimam seu polentam. ut dicitur plinius. Est autem ut

dicitur. Isid. in dietis ordeum est grauius frigidum et sic cum virtute habens colatiua et mundificatiua et efficaciam et parum habet ventositatis respectu fabe minus tamen nutrit faba quam ordeum quamuis sit magis naturaliter inflatiua. nec enim bene semper corpus nutriunt que per ventris folliculos siue corporis se extendunt ut dicitur. idem. multi autem sunt ut dicitur plinius qui plus videntur ordeo in medicina quam in cibo in de tamen sit abusus potus mundificans corpus nutriens et restaurans. spiritualia membra recreans et mundificans. De ordeo etiam coctus de cortice mundata et cum aqua munda decocto fit medicinalis potus quam philosophi typhana vocant. cuius virtus est sitis extinctiua. sanitatis custodiua. febrilis caloris alteratiua. sed de typhana quere in littera. T.

De Palma.

Palma est arbor victorialis sic dicitur. ut dicitur. Isid. li. xvij. eo quod manus victoris siue optinentis victoriam est ornatum vel quod est ad modum palme homines habens ramos. Est autem arbor nobilis et insignis sempiternae pulchritudinis et virosius diuturnis vestita frondibus sine ulla successione preseruas folia sua tempore hiemis et estatis. et quod est arbor annosa durans in virtute et virore per multa tempora. ideo ad similitudinem avis fenicis que multis vivit annis palma a grecis fenix est vocata. et cum sit arbor fructifera fructus sacros delectabiles et suaves non tamen in omnibus locis ubi crescit percipit fructus maturitatem. frequenter tamen in siria et in egipto fructus eius dactyli similitudine digitorum sunt vocati quorum nomina variantur. Nam alij vocantur palmule similes mirabolanis in forme distinctione. differunt tamen penitus in sapore cum isti sint saporis dulcissimi et iocundi. Mirabolani vero saporis sunt horribilis et amari. alij vocantur thebaici quod et nicholai. alij murales. quos greci canathos vocant (hucusque Isid. Est autem palma ut tangit gl. super psalm. arbor penitentis magne et altitudinis sed tamen ad cedri altitudinem non pertingit. cuius radix est aspera et rotunda in profundo terre valde fixa. truncus autem eius solidus est et spaciatus et imputribilis firmitatis. cortex eius super truncum durus et rugosus et quodammodo pungens et marie versus terram et ideo difficile est ascendendum. et cum difficultate pertingitur ad eius fructum. folia eius pyramidalia habent formam ad modum gladii quibus autem palma dura sit circa stipitem et aspera in superioribus tamen iocundi est aspectus in ramorum pulchritudine et in comae in summitate ramorum portat fructus suos et non in medio foliorum ut dicitur plinius li. v. c. xij. cuius

fructus ē tanto vinctuosior dulcior & saporosior
quāto imediatius solis radijs appropinquat
ī multis siquidē regionib⁹ crescit sed non ita
fructificat sicut in regione feruida solis spicu-
lis p̄tinue repussa in terra leni sabulosa & vi-
trofa. & iō palmis iudea est indita vt. d. pli. li.
xiiij. c. v. Itē idē ibidē palmarū duplex est spēs
masculus & femina. masculus primo floret fe-
mina post in germē prūpit nec fructificat scia
nisi ita sit p̄p̄inqua masculo vt saltē mediāte
vento odore masculi femina p̄fundat. Idem
etiā dicit arif. li. vegeta. & q̄m seminant opoz
vt masculi & femine semina p̄ter semenē. et
debēt seminari bina & bina p̄p̄osita. & ex sin-
gulis erūpit plāta. vnde quaterme plantule ex
eis calefcūt que ad inuicē tandē coadherent &
admodū rebis mutuo miro nature artificiose
cōnectūt nec bene cresāt nec etiā fructificat. fe-
mina sine masculo. imo si arbor abscondatur
mascula femina post biduū sterilesat. sed asp-
sis folijs flouibus masculi circa radices femie
scia ex vicinitate masculi quasi ex coitu iterū
vires recipit et resumat. Nec diligūt binoiplā-
taria locū humidū pingue et fumosū imo po-
us loci falsū et arenosū. & iō vbi nō ē tale solū
oportet aspgi salē/nō iuxta radicē sed aliquā
tulū in vicino vt salis siccitate humorosa terre
supfluitas cōsumat. Et dicit pli. quedā spēs
palme ē in meridiano orbe que credit eē vna
& nō multiplicat alia ex ipsa sed quādo p̄ ve-
tustate oīo perit & deficit iterū ex se renascit et
reuiuiscit. & iō putat fenix auis arabie ex hui⁹
plante siue palme arbusculo nomē accepisse. qz
tū morit renascit ex se ipsa sicut facit palma iā
dicta vt d. pli. ibidē. Itē ibidē dicit idem. In
ethiopia sunt diuerse palmarū spēs tā vindi-
tate magis q̄ suauitate mirabiles inter quas
sunt ille que dicunt canace meliores et succo &
cibo. Nā earū fructus succo sūt vberissimi. vndē
& ex eis vina p̄cipua exprimunt. (bucisq; pli.
li. xvij. c. v.) Est igit palma arbor singularis
gracilis in stipite & birsuta respectu folij aquo
exit. pulcra autē & delicata in ramis & comis re-
spectu celi ad q̄ supius in cacumie se extendit
cuius folia sunt lōga in supficie quedā pua &
spissa & flexibilia diuersis cōnexionib⁹ vtpu-
ta sportulis valde apta vt. d. biero. nihilomi-
nus in angulis lateralibus sunt incidentia et
peracuta cuius rami dicunt elate se. s. eleuan-
tes sursum seruantes virozē cōtinuū. & se nunq̄
ad infima inclinantes. & scdm hoc media b⁹
dictiois elate ī penultima p̄duci hz vt can. o
a. d. come tue elate palmarū elate tū siue ela-
tes grece dī abies launc. & scdm hoc penultima

corripitur. & sic videt p̄nerē alia lra que dicit
can. v. a. crines eius sicut abies. vt. d. arif. et
& sic media corripit hz nō p̄duci. Variat autē
fructus palme tā in forma q̄ in virtute. Sm di-
uersitate ligni a quo exit. & scdm diuersitatem
soli in quo palma crescit. & scdm variā recepti-
onē caloris celestis que diuersimode sm di-
uersos situs ad palmarū cacumia se diffundit
vt. d. pli. li. xiiij. primū p̄z nā ī multis palmis
raro vel nunq̄ inuenit fruct⁹ p̄pter malā vel
min⁹ sufficientē dispositionē ipsius arboris.
vt p̄z in palmis italicis in quib⁹ raro vel nū-
q̄ fructus aliq̄s inuenit. et si crescat/nunq̄ tū
p̄tingere ad maturitatē et cōpletionē debitas
reperit. vt d. pli. Scdm p̄z ex p̄dictis quare ī
solo siue bumo nimis frigidus & hūidus p̄guis
uel fumoso de facili nō p̄ficiūt. imo sine reme-
dio nullatenus cōualescunt. vt. d. ibidē. Ter-
tū etiā p̄z qz in locis vmbrosis a radijs so-
larū p̄sentia absolutis nec crescere possūt pal-
me & si forte alicubi creuerint / nullatenus tū
poterūt fructificādo ad palmarū gloriā pueni-
re. & hoc ē qd tangit Jsa. in die. dactili inquit
fructus sez palmitum calidi sūt & hūidi in sedo
gradu. Et diuersas habent actiōes scdm regi-
onū varias qualitates nā quidā nascunt ī re-
giōe frigida. i. remisse calida / qdā ī feruida. q̄
dā vero iter bec t̄p̄ata. q̄ vero ī regiōe feruida
vbi sol ē p̄tinu⁹ fruct⁹ sūt dulcissimi saporis et
p̄ viscositate quadā aliquātulū vinctuosi & tū
cū sint dulces valde si q̄s eis nimis vtaf alij
quādo poterūt sic vtētib⁹ infere corpis lesio-
nes. Nā tūores & inflatiōes generāt. dolor ē
oris stomachi & etiā capitis p̄stāt splenis et e-
patis meat⁹ obstruūt & opilant. Ex quo p̄z q̄
oibus dulcibus vt cōtinue nō ē bonū. imo se-
pius aīe & corpi ē nocuū. fruct⁹ vero crescentes
in terra frigida seu remisse calida ad maturita-
tē nō pueniunt. & iō in sua p̄ticitate & siccita-
te p̄manētes velut crudi corp⁹ non multū nu-
trunt. quin potius multū obsunt. qz sūt ad di-
gerendū duri. Quis aliquātulū stomachū cō-
fortent tamē de stomacho de facili nō recedunt
vnde diunt⁹ ibi faciētes morā torstōes ibi ge-
uerant sept⁹ ac inducunt. vt dicit idē. crescenti-
bus vero ī regiōe mediocriter calida quīs sit
mature tamē tanta inest eis aquosa hūiditas.
supflua q̄ nō possūt ī maturitate p̄seruari. vnde
& corpa replēt crudis hūoribus qui sūt ma-
teria diurne febris vt. d. Jsa. in die. Est
etiā fruct⁹ palme p̄posit⁹ ex molli subā & car-
nosa & nudo duro et quasi lapidoso in cui-
us medio semen cōtinet. nam aliqui dactili ī
ueniūtur ī siriā & ī egipto omnino sine nudo

De arboribus et planis

et tales spadones nuncupantur. quare in eorum substantia non est ratio seminativa. ut dicitur Plinius. quanto autem palma natura et generosa est anno siccior. tanto fructus eius melior est. non enim fructificat ante centum annos et tunc primo habet plenas vires et perfectas. valent etiam fructus palme secundum Dioscoridum. vtiliter in medicina habent enim virtutem leniendi asperitatem arteriarum et clarificandi voces et maxime quando bene sunt mature. nam virides sunt stipiti ut dicitur Plinius. quosdam milites alexandri fuisse palmis viridibus strangulatos. non quoniam omnes sunt virides non conveniunt cibo sed solummodo medicane. valent etiam in dissenteria et alios fluxus. quando more debito apponuntur.

De palmitibus.

Palmes tamen proprie dicitur ramus vitis. unde dicitur Plinius. li. xvij. palmes est vitis materia mollis quam per novella brachia emittit. fructus affert cuius folium papin dicitur. Eius subsidio palmes ab ardore et frigore defenditur atque adversus omnem iniuriam premoventur. qui ideo alicubi intercisus est ut sole ad maturandum fructus admittat et umbram faciat ut dicitur Plinius. tota virtute sua et nutrimento attrahit a radice et quia propter inclusum calorem in substantie sue porositate fortis est attractio. ideo plus attrahit humoris quam transmittat in substantiam ipsius palmitis. et quod residuum est convertitur in materiam geminis fructibus. ut dicitur Plinius. li. xiiij. qualis autem fuerit humor nutrimentalis in radice talis ostenditur in palmitibus. unde docet experimentum salomonis facere vas diversis coloris in eadem vite. si ei dum vitis inseritur vitis in marcio fiat insertio in tribus ramis preceperit ex vno stipite ipsius vitis. si cum vno surculo insertio apposeris colore rubeum. et in alio colore blavum et in tertio colore croceum. singuli palmites ex predictis ramis preceperit tales proferent vas quales in inserto appositi sunt colores. si quia in his partibus raro vitis vitis inseritur. quibus aliquoties palmes vitis alijs arboribus inseratur. ideo solet fieri fructus mutatio isto modo. in marcio quando incipit humor ascendere de radice aperitur cortex vitis caute circa radicem. quo aperto fit coloris intermissio in arcu inter lignum et corticem. et tunc diligentem custoditur ne humor ascendens de radice creat in fissuram. unde humor que paulatim attrahit palmes a radice imutat transiens per calorem. cuius pars vinctuosior transiens in fructum in fructu ipso coloris vestigium derelinquit. Eodem artificio imitari potest quilibet planta in sapore et colore. et sic fiunt arbores que naturaliter sunt constrictive. naturaliter laxative et e converso. ut dicitur idem. Docet idem etiam d. alfre. sup

v. li. planta secundum quod species varie earum corticibus et insertionis seu plantationis tempore artificiosius supponuntur. palmes autem vitis (ut dicitur Plinius.) quedam et se emittit vimia siue vincula quibus arboribus se vincunt et conectunt quorum ad miniculo freti ventis et turbinibus resistunt. ne laxati palmitibus ventorum flantibus dissipentur et ut sine lapsu periculo suos fructus sustineant ad vaga proceritate se diffundunt. multum enim in principio sunt fragiles et ideo talibus indigent tenaculis quousque efficiuntur successive solis beneficio fortiores. singulis annis indigent palmitibus refecatione a superfluo debita expurgatione. Sic enim plus fructificant et diffusius se dilatant. non putant autem degenerant et in labruce specie se transmutant. dinoscitur autem palmes generosus per nodorum et geminum vicinitatem nam ut dicitur Plinius. li. xx. c. xxv. palmes raros habens nodos et distantes. signum est infecunditatis. de fitas vero geminarum fertilitatis indicium est. que re infra de natura vitis

De Propagine.

Propago nis. est novellis vitis ramus musculus prozumpens et surgens ex flagello prius terre infixio et immerso ut dicitur Plinius. Dicuntur autem flagella vitium summitates siue extremitates. eo quod ventorum flatibus agitentur. que vel propter vitis dilationem vel propter renovationem terre immerguntur ex quibus nove plantule egrediuntur et vitis propagines appellatur. propaginare enim idem est quod flagellis vitis terre insertum stemere et inde novas producere. et sic vineam dilatate. nam propagare extendere. producere est idem ut dicitur Plinius. palmitibus itaque vinee siue rami ad terre concavitatem incurvati et in quibusdam foueis a terra cooperti. quando concipiunt vim geminandi et generandi et novas propages producendi. unde virtus germinativa existens in flagellis sursum vi caloris erumpens paulatim transmutatur exterius in propages pars vero eiusdem virtutis depressa finemius admiscetur terre et convertitur in radices a quibus nove propages attrahunt nutrimentum et tandem radices totaliter efficiuntur a quibus propagate vites velut filie a matre continuo nutriuntur. et sic fit quod primo a radice nutrietur conversum per propagationis artificium in radicem. habet ut versa vice nutritis officio perfungatur. quia palmes siue flagellum quod primo nutrimentum a radice hausit. nunc per conversionem in radicem omnes alios a se crescentes veluti mater nutrit ut dicitur Gregorius.

De platanis.

Platanus est arbor a latitudine foliorum sic dicta/ eo quod spatiosa sit et ampla nam platos greci planum vocant (ut dicitur Plin. li. xvij.) cuius pulchritudinem exprimit scriptura dicens. Quasi platanus exaltata sunt. Eccl. xiiij. mollia quidem habet folia et tenera vitis folijs similita. ut d. idem. Dioscorides addit ad ista quod platanus est arbor frigida et sicca. cuius folia in causis calidis et humidis sunt utilis. nam ut dicitur reuma compositat et tumores validum oculorum. decoctio corticis eius et foliorum repumit dolorem dentium/ et ut dicitur ossium aliorum virtutem habere leniendi et acutos dolores mitigandi. unde valere debet contra combustiones si cum alijs lenivis apponatur. eius etiam decoctio in vino debet valere contra venenum. Hanc arborem commendat Plin. li. xij. ca. tertio.

De Populo

Populus est arbor a multitudine dicta/ eo quod ex eius calce id est sine vel radice multiplex ramorum desinas oritur. (ut d. Plin. li. xvij.) cuius generis duplex est. nam altera est alba. altera nigra. Alba siquidem habet folia ex una parte alba et ex alia virida. et hec est bicolor habens quasi diem et noctis notas. nam alio modo variat colores in solis ortu/ et alio modo in occasu. ut d. idem. ab hac autem arbore. ut d. idem effluit resina iuxta etiam num fluvium in Italia et in Siria. et hec resina a dia et alijs iudicatur medicinalis. nam sanguinem stringit. sudores et alios fluxus varios compositat. Et eius siquidem summitatibus et cumis siue comis solet fieri unguentum frigidum/ opilativum/ et caloris mitigativum/ tumores repressivum/ et somni provocativum. et hoc unguentum populeon a medicis nuncupatur. et in multis causis necessarium iudicatur. Dicit etiam Plin. quod populus/ et platanus/ et salix mollis sunt materie ad sculpturam apte et tales arbores prescis ramis plus crescunt et in latum et in longum amplius se extendunt

De pino.

Pinus est arbor picea a foliorum acuminis sic vocata. pinum enim antiqui acutum appellabant. Decarbore dicitur picea eo quod desudat picem ut dicit Plin. li. xvij. Ex pino primo in insulis germanie gignitur lachryma siue gutta/ que defluens frigore vel calore indurescit et gemmam facit. et dicitur electrum (ut dicit Plin. ibidem) Hanc autem electrum alio nomine dicimus succum/ eo quod arboris sit succus. Dicit etiam pinus prodesse cunctis que sub ea servantur/ sicut omnibus debet nocere ficus. Est autem pinus

arbor proceras et valde recta/ levis et porosa/ et tamen fortis cum sit nodosa. et ideo ex primo optimi in navibus sunt mali. pini etiam edificijs sunt valde apti. de facili tamen inflamantur. et incenduntur quando igni casu aliquo applicantur. et hoc accidit quod multum habet pinguedinis et viscositatis. quod picem desudat. Decarbore corticem habet durum extrinsecus et rugosum/ sed interius habet humorem pingue et viscosum qui calore solis attractus ad exteriorum in estate convertitur in resinam/ que quidem primo ex se est subalbida sed per decoctionem quam pix efficitur/ redditur valde nigra. Est autem valde odorifera et odoriferam facit fumum/ sed per multam decoctionem dimittitur odor eius. folia habet multa/ sed gracilia et acuta et viret hieme et estate. et cum sit arbor pinguisima/ in locis tamen crescit motuosis valde aridis et lapidosis. et cum sit arbor multae pullulationis tanto plus in altum crescit. quanto inferius plures ramos perdit. unde ramis prescis versus terram plus se dilatat in comam versus celum. lente crescit propter viscositatem humoris et grossitatem/ qui cito se digerere non permittit. a suis corticibus spoliatur et nudatur ut plus duret. Nam inter corticem et lignum generantur vermes qui incipit desiccari/ et illi vermiculi corrodunt lignum et ideo corticem extrahunt ne ex corrupto generetur humor vermes. ad ligni conservationem debet esse precipua medicina. Dicit autem Plin. quod pinus sicut et alnus sub terra profunde coopertus diu durat. et ideo si cavetur pinus ad aquam ductus et obruatur profunde in terra multis durat annis. et tamen super terram iacens et in loco humido ac pluvioso corrumpitur citius et senescitur/ que totaliter in aqua occulta sub terra ex aque fluxu indurescit. diu itaque durat sub tecto nec de facili admittit carnem nec putredinem/ nisi per stillantem pluviam corrumpatur/ sed sub terra profunda diutissime ab omni putredine conservatur. econverso autem abies sub terra in aqua cito putrescit/ firmissima vero infra terram ut dicit Plinius li. xxi. capitulo. x.

De pinea

Pinea dicitur pini fructus ut d. Plinius/ in summo vero pinnatis et rotundus/ in principio est viridis/ sed quando bene maturus est ferulis efficitur/ et quasi colore castanee coloratur. Et est pinea nux maxima continens in se per fructu grana multa/ que in testis durissimis sunt indusa. que quidem per ordinem sibi inuicem sunt coniuncta et tamen ne unum tangat aliud/ testarum suarum folliculis quasi quibusdam parietibus miro nature artificio sunt distincta. sic autem sunt

De arboribus et plantis.

ordinata grana ut maiora maiores et grossiore parte occupent et minora minorem teneant ordinatissime et ad graciliorem locum et acutiores sub maiorum pondere se inclinent. nam pars grossior superior per quandam caudulam adherens arbori depresso ad terram acimine inferius aliquid quantum se inclinant. Et est pinea fortis adberentis et magne glutinositatis quam diu recens est et a sua pignu in humorositate nondum venustate aliqua desiccatur. consumpta pinguedine siue humore viscoso desiccato pinea dissolvitur. et sic pars a parte et nucleus a nucleo separatur (est idem secundum Dioscoridum et Plinium.) quoniam est utendum nucleo pinee. oportet ut integra pinea ponatur super carbones et leuiter exuratur et sic duplex cortex eius interior. scilicet et exterior auferatur et tunc valde medicinalia sunt grana ista. habent. n. virtutem leniendi et humectandi et aliquantulum aperienti et mundificandi membra spiritualia et tussim mitigandi. et cibis et consumptiuis subueniendi et sanguinem augmentandi. cortices etiam eius sunt medicinales / habent etiam sua stipticitate virtutem sistendi sanguinem maxime menstruales et etiam dissenteriam fluxum ventris restringendi. ut dicitur in Plinio. et in Plinio. lib. xv.

De picce

Piceis lachryma est per decoctionem ignis cum nigredine indurata. ut dicitur Plinio. Piceis autem est duplex species. scilicet navalis quia naues indeliniunt et earum rime ne subintret aqua picis beneficio obscurant. et liquida et atraque calida est atque sicca. alio tamen modo componitur dura et alio modo liquida / et a multis colophoniam / vel picea greca dicitur quia in greca in quantitate maxima inuenitur utraque est medicinalis. virtutem enim habet dissoluedi et consumedi. unde valet contra vitia splenis et eius opilationem. et in multis alijs ponitur rimantibus et emplastris. dicit etiam Dioscoridus quod valet contra venenum et moribus venenatis succum cum sale trita. pice autem ignem inflamat / manus tangentis inquinat / maxime calefacta. vestes mundas et candidas sordidat et maculat. cuius macula quo ad colorem et odorem a vestibus vix deletur.

De piro.

Pirus est arbor fucifera sic dicta / quia in speciem ignis est formata. Nam eius fructus a lato incipit et ad modum ignis in angustum finit. ut dicitur Plinio. lib. xvij. Pirus dicitur arbor / sed pirum fructus eius. et est fructus ceteris fructibus ponderosior. ut dicitur idem. unde pauca pira videntur ponderosiora esse quam multa poma ut dicitur idem etiam si dorso iumentis apponantur. De piris autem sic loquitur Plinio. in dietis. Piroque due sunt species alia est siluatica

seu agrestis. alia domestica seu ortensis. vtriusque autem piri frondes et rami sunt stiptici et stiptici / sed fructus inter se multum differunt. Nam pira agrestia magis sunt potica et terrestria. et magis frigida et sicca quam domestica et magis insipida et dura gustui / quia plus generaliter indigesta / et ideo cibo non conueniunt / sed solummodo medicine. quia vehementer stringunt ventris fluxum et reprimunt vomitum colericum si decocta in aqua fluuiali super stomachum apponantur. Domestica vero pira immatura sunt potica / grossa et dura. ad esum insipida atque mala. tamen per elixationem et decoctionem in aqua dulci / et mellis seu alterius dulcis appositionem / eorum potest terrestritas aliquantulum digerere / et asperitas temperari. nec sic tamen multum conueniunt cibo / sed potius medicine.

Pira vero domestica matura frigida sunt et sicca / quorum stiptica substantia cum aquosa dulcedine est admixta / et ideo conueniunt cibo et medicine melius tamen conueniunt utroque modo post cibum quam ante. Nam post cibum laxant et comprimendo cibaria depellunt ad locum decoctionis et nervos orificii stomachi confortant. ante prandium vero sumpta constipant. et si in multa quantitate a ieiunis sepius assuuntur / vermes in ventre generant et colicam / duram / et incurabilem prouocant passionem. Et illa pira que sunt dulcia / tempationis sunt complexionis et minus sunt frigida alijs / ideo frigidis et siccis plus conueniunt. Hoc autem habent pira primum quod cocta cum fungis maliciosis omnes ab eis auferunt lesionem. et maxime siluestria propter sue poticitatis intentionem. ut dicitur Plinio. in dietis puluis siue cinis piri siluestris valet bibitus contra fungos. ut dicitur idem semper autem post esum piri debet subsequi usus vini. Nam ut dicitur quidam. sine vino sunt pira virus.

De pruno.

Prunus est arbor quam latini prunum vocant. et cum illius arboris multa sint genera / melior est damascena a damasco opido primitus asportata. (ut dicitur Plinio.) cuius fructus stomacho conuenit et medetur. Hec sola arbor gummi glutinosum et compactum destillat / quo vtriusque medici et scriptores. ut dicitur Plinio. lib. xvij. fructus autem pruni dicuntur pruna / quorum quedam sunt alba / quedam rubea / quedam nigra. que nigra sunt aliquantulum dura et acida / illa sunt stomacho utiliora qualia sunt damascena. frigida enim sunt et humida. quibus bene sunt matura humectant aut infigidant / et dantur contra febrem calidam et siccam ventris constipationem. Papias tamen dicit quod prunus ideo est quod lentiscus sed glo. secundum damascenum

dicitur prunus et lentiscus sunt eadem arbor et supponuntur pro eadem, sed cum lentisco non fiat prunus, non erit eadem arbor prunus et lentiscus.

De papiro.

Papirus dicitur quidam iuncus / que desiccatus ad nutrimentum ignium interius lucernis et lampadibus est valde asperus. et dicitur quasi pabulum ignis. per n. ignis dicitur / quod in cereis ponitur ad ardendum. et est herba viridis et rotunda et exterius vlande plana interius habens molles medullas albas / siccam / bibulam / et porosam. Decorticatur autem papirus usque ad medullam et sic desiccatur. parum tamen derelinquitur de cortice in uno latere / unde de medulla tenera sustentatur. et quanto minus habet de cortice / tanto dardius ardet in lampade et facilius inflamatur. Locus autem ubi crescit in palustribus et pratis et aquarum ripis hec papirionis. nuncupatur. ut dicitur Isido. De papiro autem sunt vasa papirea. Nam papirus est quicquid potest fieri de papiro. tante autem sunt magnitudinis papiri circa nymphim et in india ut ex eis fiant naues. sicut dicitur glo. super. xvij. c. Isa. et hoc testatur plinius. Et idem testatur bystoria alexan. de papiris etiam sunt carte in quibus scribebantur epistole que per legatos mittebantur. olim fiebant sportule / pirides / capse. de papiris in quibus littere et alia reponerentur. sicut ibi dicitur glo. Secundum plinium autem multum valet medulla papiri ad aquam de aure extrahendam. illam enim naturaliter imbibit et ad se trahit. et ideo aqua extrahitur a vino cum papiro. De papiris dicitur plinius. li. xij. Papiri iuquit crescunt in palustribus egypti et alijs quiescentibus nisi aquis ubi aqua in altitudine duos cubitos non transcendit. habent etiam radices papirorum in illis stanguis circa spissitudinem unius brachij. et sunt triangulares in lateribus ex quibus crescunt iunci non amplius in altitudine decem cubitorum. et illis radicibus incole pro lignis utuntur ad comburendum. et ex ipso papiro sunt varia utensilia et ex eis navigia texunt. et navium vela / funes et etiam vestimenta et inde faciunt usum carte. hucusque plinius.

De paluro.

Palurus est carduus asperimus et spinosus crescens in terra aspera et inculta. ut dicitur Isido. habet que dam capitella spinosa et ad tangendum difficilia nam manus ledunt contingens. et in illis capitellis continetur diureticum semen valens ut dicitur dialeo. moribus venenatis et ad calculum restringendum. Palurus itaque est herba aculeata pedes vulneras transeuntis / cuius bastule ita sunt spinose quod etiam pro asperitate contingi se vel eo

medi ab asinis non permittunt.

De papauere.

Papauer est herba somnifera. soporem enim languentibus facit. Et est duplex. s. vsuale / et agreste ex quo fluctuans que phisica opium dicitur. Usuale autem aliud est album quod est frigidum et humidum. aliud est nigrum / quod est frigidum et siccum. aliud est rubeum. et agnoscuntur hec species per flores albos purpureos siue roseos et subalidos. capitula habent magna ad modum malogranati in quibus recolligitur semen suum. semen autem est vinctum osum. unde ex eo fit oleum ad usus multos. ex succo foliorum et capitellorum fit opium vnde sonus in febricitantibus provocat. debet autem dari cum cautela quod multum opilat / infrigidat / et mortificat. et maxime papauer nigrum in multis antidotis et medicinis salubriter adhibetur. ut dicitur plinius. et dicitur et macro.

De plantagine.

Plantago est herba frigida et siccata que a grecis dicitur amoglossa. i. agui lingua (ut dicitur Isido. li. xvij.) Eius enim folia sunt plana et aliquantulum nervosa sunt sicut lingua. et cum rotunditate sunt oblonga. in quorum medio surgit una bastula fortis et angulosa in cuius summitate recolligitur eius semen in modum clauis. et ad huius herbe si militudine formatus erat ornatus in insula summi sacerdotis (sicut dicitur magister super exo. in bystoria) et est herba maxime conveniens medicine. Nam vulnera sanat etiam canis rabidi et eius tumores sedat ydropicos iuvat. veneno repugnat / et maxime arancarum. eius succus lubricos necat. et vehementem dolorem ventris mitigat. vulnera saniosa mundat et desiccatur sanguinis fluxum et menstruorum amputat. tumores apostematum in principio repunt et dissipat. mastigata gingivas tumidas. et sanguifluas repunt atque mundat (ut dicitur dialeo.) qui multiformiter laudat virtutes magnificas amoglosse.

De petrosolio.

Petrosilius est herba ortensis odorata sic dicitur eo quod in petris et in locis petrosis sepe oritur. cuius species sunt plures / sed optimum est macedonicum / suave gustu et odore aromaticum. ut dicitur Isido. cuius usus provenit esui et etiam medicine. Est enim herba calida et siccata et multum diuretica et aperitiva / diuisiva / et presumptiva / ac humorum grossorum subtrahativa et stomachi confortativa / et appetitus excitativa. et ideo lapidem frangit / menstrua educit / hydropicis subuenit / opilationes splenis et epatis aperit / et multas alias passiones. ut dicitur.

De arboribus et plantis.

Plinius / diasco. & platea.

De pipere.

Piper est semē vel fructus arboris vel fructus in meridionali parte cāca si mōtis crescentis cōtra feruidum estū solis. vt dī. Isido. li. xvij. cuius folia iuni- pero sunt similia / cuius siluas serpētes custodi- unt. sed incole regionis illi? cū silue mature fu- erint / eas incendūt & serpētes ignis violētia ef- fugātur. & ex huius cōbustione grana piperis que naturaliter erant alba / efficiunt nīgra acci- dentaliter & rugosa. Huius mplex est spēs vt dicit idē. Nam est piper longū. s. quod est ima- turum & piper album. s. qđ ab igne est incorru- ptum. & piper nigrū quod torrido calore ignis nigrum est in superficie & rugosum. Piper autem nigrū efficacius est & longiori tpe qđ aliud. potest in magna efficacia custodiri. & quāto est ponde- rosius / tanto ē recētius & meli? vt dicit idē.

Sophisticatur tñ mercatorū fraude. naz vetu- stissimō pipere humefacto / semp aspergūt spu- mam argenti vel plūbi vt sic videatōne ponde- nis esse recēs (hucusqđ Isido. Plini. aut li. iij. c. viij. dicit qđ piper p longā adustionem solis nigrū reddīt & rugosum. & hoc nō sine piperis iniuria cū deberet esse albū / sed ex celi in tempe- rie sic nigrescīt. hoc etiā pmittūt incole vt pos- sit melius & diuti? cōseruari. Sed dia. dicit qđ sarraceni qđ de nouo colligūt illud ponūt in di- bano & siccōrent / vt virtus generatiua a pipe- re auferatur / ne in alijs pibus valeat fructifica- re & iterū pullulare. Est aut piper calidum & sic- cum in quarto gradu vt dī in pla. Habet aut virtutem dissoluēdi & sumendi & attrahēdi / cui- us puluis h3 vim sternutationē puocandi / et cerebrū a supfluitate stematica expurgandi / & carnem supfluā corrodendi & pannū in oculo cōsumendi / & spūalsa membra frigidis & visco- sis supfluitatibus emūdandi / maxime si cuz si- cubus sicās assumat. habet etiam vim calefa- ciendi stomachū / & cōfortandi / & appetitū pro- uocandi. sanguineis tñ & colericis nō est vnalis vsus piperis. nā sanguinē dissoluit / desiccāt / & exurit. & tādem leprā & alīs passiones pessimas generat & inducit. vt dī in pla. Piper itaqđ gra- num est vile in aspectu exten? atqđ nigrū. inten? albū / sapore acuti / odore aromaticū / in quan- titate modici / in virtute maximū / actu frigidū potentia calidissimū / cuius virt? nō sentitur qđ diu ē integrū. sed cū masticatū fuerit vel pmitū cuius virtutes dicere ad plenū esset longū. & qđ uis sit multū preciosum apud nos ppter eius raritatem & efficacā. apud indos tñ ppter ei? copiam pulegio vilius reputatur. vt dicit bīe /

ro. & etiam Isido.

De pulegio.

Pulegiū est herba multū aromati- ca a pullulando dicta. qđ vt dī. Isi. apud indos pipe preciosior ē. Est aut fm pla. pulegiū herba calida & sicca in ter- tio gradu. cuius vtus p̄sistit in folijs & in flore. & d3 colligi qđ est in flore. Et est duplex. s. do- mestici qđ vocat sifumbriū. & aggreste. & vtrūqđ est multū vtile & medicinale. virtutem. n. habet dissoluēdi / sumendi & pfortadi. & reuma fri- gidum restringendi & desiccandi. & tussim frigi- dam amputadi. & matricē mūdificandi & coar- tandi vētris vuluam mēstrua educendi / & cō- fortadi stomachū & appetitum excitandi. vēto- sitatem extenuadi / & dolorem interiorū & intesti- norū ex frigiditate mirabiliter mitigandi & fran- gendi calculū & pceptum adiuuandi vt dī. pli.

De porro.

Porro nomen est etroditū. quod in singulari d3 hoc porrū. & in plura- li porri porroz. vnde versus. Dat rastū rastros / porrū facit nbi porros. Et etiaz in li. nūerorū. iij. c. 82. In memoria nobis ve- niunt porri / cepe / setalia &c. Porroz aut dno sunt genera. scz capitātū & sectile. Sectile aut dicitur paruulum non dū transplantatum. ca- pitatum vero mai? qđ de loco ad locum trans- latum est vt d. Isi. li. xvij. Porrum sectile pl? conuenit medicane qđ esul. capitātū vero ecouer- so. Est aut caput albū camosuz pelliculis siue tunicalis circumuestiā. hīs in fine plures ra- dices loco capilloz quib? terre adheret & susci- pit nutrimentuz. De medio aut capitis erumpit plāta vt dī in li. vege. hīs in stipitis superficie caput i quo semia recolliguntur. & hnt singula grana singulos pediculos p quos adheret plā- te. nō facit semē pmo āno sed scdo. Sicut aut dicit dias. & macro. hypochras in multis me- dicaminib? porro vtebat. nā illius succū dedit solū ille bibendū ptra vomitū sanguinis. vnt? v3 enā ptra sterilitatez si a puellis sepius come- datur. Succ? ei? cū vino bibit? valet p̄ morsuz serpētis & cuiuslibet venenosi aialis p̄mitti cuz melle sanat vulnera si sup ea emplastre. succus ei? cū lacte mixt? vetustā sedat tussim & sanat vi- tia pulmōis. succ? eius cum felle capre mixtus addita tertā pte mellis auri infusus tepid? ei? sanat dolorē. & iuuat ptra surditatez. cum vino bibit? lumborū soluit dolorē. vulnera recentia cum sale mixtū porroz cito daudit & sanat duri- tias relatas / & fracturas cito p̄solidat. porrum etiā cruduz comestū v3 p̄ ebrietatē. stimulat ve- nerem / & mollit ventrē durū. Decoia dicit pli.

lib. ff. c. vij. vbi multis iam dictis sup addit. Di-
cit et qd odore solo scorpiones abijit et serpen-
tes. sanat morsus canis cum melle. valet et ad den-
tium dolore et eorum vermes interficit. somnum pro-
uocat/morbuz regium curat et hydropisim. Da-
bet tñ quedam vitia qz acies oculorum eberat et in-
flamatione generat. stomachum grauat sicut p-
uocat/sanguine incendit et inflammat si frequen-
ter et nimium comedat. bucusqz pli.

De quercu.

Quercus. cui. est arbor glandi-
fera / anosa / solida / et compacta duri-
coricis et medullam modicam hñs i-
terius siue nullam. semp folia generas quadam sti-
pticam et insipidam quam medici vocant gallam.
portas fructus que vocant glandes quibus porci
et apenoli in nemoribus saginantur. radice bz
fortis et tortuosam in terra multum se profundam
et ei fixatione fortissima adherentem. cuius cortices
fructus et frondes cum sint stipicia frigidi et siccis sunt
vtilis mediane. De quo querens a querendo
eo qd in ea solebat dii gentium responsa dare vt. d.
Ili. li. xvij. vbi io qz in ea solebat antiqui querere
glandes ad edendum. sicut. d. poeta. Hortales
primi ructabant gutture glandes. fuit autem hec ar-
bor ioui antiquitus consecrata. vñ ouit. Et qd desi-
derant patula iouis arbore glandes. Crescut autem
quercus in locis montosis et saluosis. et maxi-
me in terra basam. vñ quere gladiifera in ma-
gnitudine / duricia / et fortitudine als arbores
percellerant. vt di. glo. hiero. sup amos. c. ij.
Est autem quere idem qd iler. quere supra eo. i lra
J. Quercum fructus glandes dicuntur que crescut
inter folia nullo flore penitus precedente. et sunt gla-
des rotunde exterius et obloge et multum plane et
speculares aliquantulum et subluide sicut vnguis
et sicut di in die. glandes frigide sunt et sicce. et io
difficiles sunt digestioni et inobedientes et ven-
tre stipitates et tarde de stomacho descendentes
et dolores capitis generantes propter fumos gros-
sos ex glandibus resolutos ad cerebrum et stoma-
cho ascendentes. Sunt autem in principio virides / s-
efficiuntur quasi fulue ad maturitatem pingentes. cre-
scentes in quibusdam capulis rotundissimis. pla-
nis interi / sed caliosis exteri aliquantulum et
birsutis. Vñ autem interi medullam spissam et ple-
nam quadam pellicula circumdatam. que diuidit in-
ter corticem et medullam. et est cortex cum medulla
et capula sua magne stipitatis et siccitatis et
non boni saporis maxime ad huc vindex. sed quasi
bene maturant et assant in igne vel in dulci aqua
eliquant meliorantur in sapore ex aque dulcedine
et calore. Valent autem contra venenum. quia opilant por-
cos ne ad cor venenositatis se diffundat. humo

res putridos desiccant / et fluxum menstrualem val-
de prohibent atqz sedant. vt di. Ista. in die.

De quisquilis.

Quisquillie dicuntur purgamenta fru-
menti. sicut dicit amos. c. viij. que cadunt
quoniam frumentum purgat. que quidem in-
vtilis sunt hominibus ad comedendum. porcis tamen et aliis
libus presentibus abusu. admixte tamen frumento ipsum
inficiunt et ei nihil profert nisi podus. quisquillarum
tamen grana leuia sunt et vacua cauata a vermibus
et corrosa. quorum medulla interius sumitur / et io
ipsorum theca vacua inuenitur propter quod et tamen ven-
trem satiant quem aggravant atqz inflant.

De Rosa.

Rosa vt di. pli. est arbor spinosa et
pua cuius virtus maxima est in flore se-
cundario non in folijs et in semine
arbor est medicinalis quo ad florem. quo ad fo-
lia / quo ad senem. Est autem rosa duplex quia quedam
domestica vel orientalis / et quedam siluestris. orien-
tis plantatur et colitur sicut vitis que si remanserit in-
cultura et a superfluis non purgata / degenerat in sil-
uestrem. Agrestis vero rosa per frequentem mutationem
et culturam efficitur vera rosa. Differt autem orientalis a
siluestri in flore multitudine / in odore / in colore. et
est in virtute. quia folia siluestris sunt pauca / lata sub-
albida / paucis rubori admixta. minus odorife-
ra et minus operantia in medicina. folia autem orient-
alis rose sunt multa mutuo coherentia et pnera. o-
mni no rubea vel oino albidissima. mire redolentia. in
sapore stipicia / et quodammodo mordicantia et ma-
gnae efficacie in medicina quanto magis coherunt et
perfringunt / tanto magis efficacia et aromatica se-
ntiunt. De spina quadam dura et aspera oriuntur / s-
tamen spinea naturam nullatenus imitant. de ore et odo-
re nobilitat spinam suam. quoniam autem primo germinat
includit in ignoso cortice viridi seu viride. quo
tumescere / erumpunt quedam folia dura et acuta / in
quorum medio erumpunt alia folia mollia et se mu-
tuo coherentia / et paulatim rubentia. que completa
solis ortum se expandunt. et quia tenera sunt et adbe-
rentie debilis in principio / io illis puis folijs
virentibus inferius rubea / folia tenera et mollia
in arcibus innituntur. in quorum medio apparz se-
men minutum / croceum et valde odoriferum. quod ad-
heret super rose fructum. Primo autem format rose
fructus antequam folia ad plenum se expandant. et cuius
fructus sunt quedam noduli / rotundi / pui / duri cuius
quadam villositate quibusdam granulis pleni / qui
primo sunt virides / s- post casum seminis et folio-
rum in autumno rubescunt. quoniam plene sunt maturi / mol-
lesant circa hyemem et migrescunt. et eorum sapor sti-
pticus est et aliquantulum acerosus. sicut sapor mel-
pilorum. sed vtilis sunt ad manducandum propter

De arboribus et plantis.

Vilaginem inter? latitantē / r comedentis gutt
interius offendentē. Nasat aut arbor rose quōq
p seminationē / quōq p plantationē quōq per
insertionē. r pfiunt rose p translationē r p in
sationē. huicq plini. li. xx. c. iij. flos rose inter
flores obtinet principatū r iō solet principalis
ps bois. s. caput rosarū florib? coronari. vt di.
pli. r hoc rōne decoris / odoris / suauitatis / r v
tutis. naz sua pulchritudine aspectū reficit. suo
odore olfactū afficit. suauitatis mollide tactū
delinit. sua virtute multis lāguorib? r morbis
obuiat r succumit. vt di. idē. viridis enī r sicca
cōpetit medicine. De viridib? aut folijs rosarū
sunt multa vt dī in pla. nā rose minutatī in sā
se decocte in despūato melle mel reddunt aro
maticū r medicinale. Istud. n. mel cōfortat r
mūdicat r mūdicādo dissoluit r digerit hu
mores viscosos / flematicos atq grossos. cum
frigida aqua stringit r cōstipat / cū calida laxat
De rosīs aut bñ cōtītis r cū zuchara bene iōz
poratis / fit zuchara rosacea que hz virtutē cō
fortādī r rstringendi. valet et ptra fluxū dissen
tenē r cōtra vomitū colericū r cōtra sincopin
r cardiacā passionē. De rosīs enī in oleo mace
ratis fit oleū rosaceū / qd v3 cōtra dolorē capi
tis r in multis cāis ē necessariū. valet et ptra ca
lificationē epatis sī inde epatis regio inungat.
r in multis cāis est necessariū. valet ptra dolo
rem capitis ex calida cā si inde frons r typora
liniant. valz ptra caloris distempantiā. in acu
tis et somnū puocat r inducit. Ex rosīs et viri
dibus fit aqua rosacea p decoctionē ignis siue
solis. r hecaq valet ad supradicta oia. valet et
in colūijs oculorū r in vnguētis dñaz. qz pan
nū supfluū r maculas faciei abstergit r autem
subtiliat. Ex rosīs et siccis fiūt plurime medici
ne. nā odor siccarū rosarū cerebry repat r pfortat
eius decoctio in aqua celesti oium fluxum et ca
lida cā sedat. puluis eaz sāguinē sistit d narib?
pfluente desiccāt r psumit putridū humorē gi
guas r radices dentū corrupentē. pfirmat dē
tem mobilē casuz cōminatēz. puluis ei? cū cro
co cōtrit? r albumine oui mixt? sanat efficaciter
dolorēz oculorū r restringit humorē r sangui
nem ad oculorū venenas defluētēz reprimit tu
morē vulue r ipam releuat descendentē. Das r
multas alias virtutes rose tangit pli. li. xx. c. xij

De radice.

Radix a radio dī. qz qī quibusdā ra
dijs fixa terre demergit in pfundū
vel dī a radio dis. qz si rada nō re
pullulat. Et rīg? radix tam principūz herbe q
arboris. r est mollis in substātia porosa / villo
toruosa / mollis liquidē r pinguis est substan

tie r ppter faciliorē humiditatis attracte iōz
poratiōez. porosa est ppter faciliorē r copio
siorē hūoris ad nutrimentū foliorū r frondium
trāsmisionē. villosa est ppter abundantā nu
trimentū attractiōez. qd. n. facit os in corpe aīal
b facit radix in corpe arboris sine herbe. p vil
los. n. adherēs terre qd est sibi cōueniens attra
bit de humore r attractū p poros qsi p venas
transmittit ad nutrimentū plāte. tortuosa est p
pē fortiorē adherentā r terre inficiōez. Variat
aut radix in figura r dispositione sū diuersam
actiōez caloris opantis in subālī materia radi
cis que alqū est subtilis alqū grossa / alqū me
diocis. sicut di. cōment. al. sup li. de plantis.
nam si fuerit materia aquosa / acra / subtilis r
calor fortis / erit radix oblonga r recta in figu
ra r acuta. r si humiditas nutrimentalis fuerit
grossa r terrestis / erit radix dura r sicca. qz talis
humor vi caloris fortis coagulaf. Si vero fue
rit materia mediocis r calor fortis / equaliter
ab oibus pūb? a calore attrahit r ppter pūz
equalitū coadunationē rotūdat. r sic fit radix
rotūda in figura. Si vero fuerit calor debilis r
materia viscosa nō pōt multū materiāz eleua
re nec dilatare nisi eleuet pres ei? leuiiores. nam
grauiores pūio pōdere hinc inde diffūdunt.
r sic in eis relinquit forma inequalis cum qua
dā nodositate r aspitare. Radix ab hūore ter
re actōe caloris generat a calore celesti penetra
tur. cuius pūte nutrimentūz sibi cōueniens attra
bitur r incorpat. Ex situ r dispositiōe terre ra
dix dispositiōē cōsequit r cōplexionē. nā que
in terra dulci r medio criter sicca nascitur r aq
nutriunt pluuiali sunt meliores r ceteris lauda
biliores. que nō nutriunt in terra molli r palu
sthi vbi aqua stans est r putrida d qua bauriūt
nutrimentū / ppter malignitatem r corruptiōz
aque ceteris sūt deteriores r min? salubres taz
in abo q in medicina (vt di. Jsi.) radix occulta
tur sub terra r latitat ab aspectu r suā virtutes
r efficacīā manifestat in flore / in fronde / r i fru
ctu. in terra occulta viuit / pfiat r melioraf. que
abstracta a terra morit / defiat r desiccāt. ton?
arboris siue plante ps despectior est ipsa radix
r nī sicut vtetus mī est r pīnapiū / sic radix nu
trix est r maxime necessariū sustentamētū / r q?
to pfundius terre viscend? se infigit / tanto effi
citur solidius r firmi? arboris fundamentū. ra
dix cū sua substantia sit valde mollis / pūte m
r subtilitate innati caloris lapides duos pene
trat / r vsq ad eoz intima se pfundat. Tēpe
byemali calor naturalis fugiens frigiditatem
aeris ad interiora radices se recolligit r ibi mul
tiplicatus ad sui tēperamentū r nutrimentū a

ramis exterioribus ad se trahit humorē. et tūc in hīe
me ex attracto humore radix materiā accipit/ q̄
prunīdo frōdes et flores verno tpe p̄ emittit. vñ
berbe que p̄t̄ erāt ande et q̄si mortue in hīe
me hūore euaporante ad supiore in vere reui/
uisūt. Itē qualitas. s. bōitas vel malignitas
radicis ad ramos deriuat. et sepe oñdit in fru/
ctu et i flore qd̄ p̄t̄is vel vitij lateat in radice.
sepi⁹ tñ pōnitas siue amaritudo hūoris radi/
cis digent̄ et dulcoratur bñficio aeris et caloris
celestis materiā subtilitatis et depuratis. vñ fre
quent̄ accidit q̄ radit amara dulcē fructū pere
at et pducit. vt p̄z in radice vitis et oliue (bucuf
q̄ Jsa. in die. vniuersalib⁹.) Dicit et ari. q̄ ar/
bores qñ infir. nātur et fructificāt solet eis med
ri a radice. qz incidit radix et lapis pōitur in scif
sura et sic effluit grossus humor et corrup⁹ velu
ti de coctura. vt sic primo humore attracto et ae
renouo radicē inten⁹ subitrate renouat arbor et
sanatur. Itē Jsa. gal. et mistici atheniēse dixe
rūt. Omnis herba cui⁹ radix est mlti nutrimentū
eius semē nō est nutrimentū vt p̄z in pastinata et
rapa et hīoi. et eōuerso quoz semē nutrit radi
ces ei⁹ nō sūt nutritiue. Est aut̄ quedam herba
cui nomē radicis appropiat que cali. est et sic.
et est silis raphano in virtute. hz aut̄ virtutē in
cidendi et dissoluēdi et p̄sumendi et aperiendi.
poros. vnde v̄z p̄ febres q̄ ex cā frigida p̄creā
tur. splenis opilatiōez apit et eius dunciē sol
uit hydropias subuenit et succurrit. redarguen
tes et acū hz saporē. et iō plus puenit medicane
q̄ cibo. sicut rapa eōuerso plus cōuenit cibo q̄
medicane. Est. n. cali. et hu. et ceteris herbis et ra
diab⁹ pl⁹ nutrit. vt di. Jsa. in die. mollē ac dul
cē et inflatā carnē facit p̄pter sui v̄tositatē et in
flatiōez. vnde cocta meli⁹ nutrit. cruda vel ma
le cocta difficile digent̄ et in venis et in poris fa
cit opilatiōez. valet et i medicina. nā in iure ei⁹
pedes podagricoz et artericoz loti/ doloris re
cipiūt mitigatōz. de semē. n. rape sicut rapha
ni fit oleū multis vsib⁹ necessariū et maxime in
lucernis. nō tñ licitū fuit tale oleū apponere in
lucernis cadelabzi in domo dñi vt p̄z sup̄ exo.
xxvij. vbi d̄. cū distinctione videntur et iubentur
offeri oleū non raphanū nō mirtū vel mirtinū
s̄ purissimū de lignis oliuaz. qz aliud o h̄erre
nō erat licitū. sicut nec accendere ignē alienū/ q̄
qui de celo descendit etc.

De ramno.

Ramno est arbor multū dura et nodo
sa/ramosa et spinosa. naz folia hz
aculeata spinis acutissimis cōsita i
laterib⁹ et munita. et iō suis aculeis solet manū
ledere tāgentis et pedes pūgere ip̄a folia p̄cul
cāns. In principio qñ nascit folia hz mollia et
leuis. s̄ quāto pl⁹ crescit/ tanto aspior efficit et i

scutiorē aculeū indurescit. Dicit mḡ in hysto.
sup̄ iudi. xx. q̄ testante iosepho rān⁹ hz singula
riter bācōtutes ignē ex p̄ferendi. nam ei⁹ folia
qñ cadūt et desiccant mltre dicūtur eē siccitatis
cuiusdā lente v̄tositatis. et iō qñ ad est ignis
vel fortis in calidis regionib⁹ imp̄ssio caloris
solans folia illa disposita inflāmatioi ad mo
dicū calidi et siccū venti flatū incēdunt. cui⁹ incē
sionis occasiōe aliquādo vicina memora mira
biliter exurūtur. De rāno aut̄ di. pli. li. xxiiij. ca.
xiiij. Inter genera arboz frutex spinosus ē rān⁹
habēs ramos et folia in qb⁹ sūt aculei recti nō
adūci. et hñt rami quosdā folliculos rubentes
siue fruct⁹ in qb⁹ est semē hñs p̄tutem attracti
uā. nā et secūdinās ab vtero trahit. Est aut̄ ar/
bor magne amaritudinis tā in radice q̄ in fo/
liis et in ramis. est tñ vtilis medicane. nā ex suc
co radicis et rirsoz p̄ decoctionē fit medicamen
tū. qd̄ media licū vocant. et in qb⁹ sūdā acule
is lucid⁹ d̄. qz oculos reddit claros nā maculā
oculi delet. et valet p̄ lippitudinem et alia vitia
palpebray. et ad aurea prurulentas/ gingiuas
putidas et sanguinis excretiōes et p̄tra muli
erū p̄fluxū qñ abūdāt hūores sup̄flui in m̄ice
quā optime purgat et iuuat. Et di. pli. sanat vl
cera labioz et valet ad salfuras lingue. vt dicit
idem.

De resina.

Resina (vt d. Jsi. li. xxvij.) ē lacrima
sudore lignoz exalata vt balsa
mi/ferule/pini et lētici et arborū et
p̄gultoz que sudare perhibētur. resin. n. grece
emanere dicit vel sudare. sicut lingua odorifera
oriētis. sicut guttas balsami aut ferulaz q̄ruz
gutta durescit in gemā. s. in electū. Prima au
tē resina d̄ terebintina et est p̄stantissima p̄ ali
is. et deferit de arabia/india et siria. cipro et ahi
ca et ab insulis maris. Secūda ē lētisana que
mastix vocat. hec d̄ d̄io insula de portaf. Ter
tia ē pinealis. et hec nūc liquida nūc dura inue
nit (bucufq̄ Jsa.) Resina igit̄ d̄ qd̄libet gum
mi liquidū vel andū. liqda resina vt balsami
et terebintina. dura vt mastix/ et mira et bu
tusmōi. Omnis aut̄ resina primo ē mollis et liq
da vel viscosa. s. in prima sui emanatiōe. et alia
remanet liqda et alia calore vel frigore indura
tur. Dis aut̄ resina vtilis ē in medicina et ideo
ponit̄ i nobilib⁹ antidotis et vnguentis varijs.
naturas aut̄ et p̄tutes singulorum quere in lo
cis suis.

De tubo.

Tibus est dēfitas spinaz/ vepriuz
et alioz fructū aculeos hñtū/ que i
loco aliquo crescūt simul vt d. Jsi.
Et est rubetū siue rub⁹ nomē appropriatū spi
noso fructa ferenti mora agrestia quib⁹ pasto
res releuāt famē suā. cuius fruct⁹ primo est ru